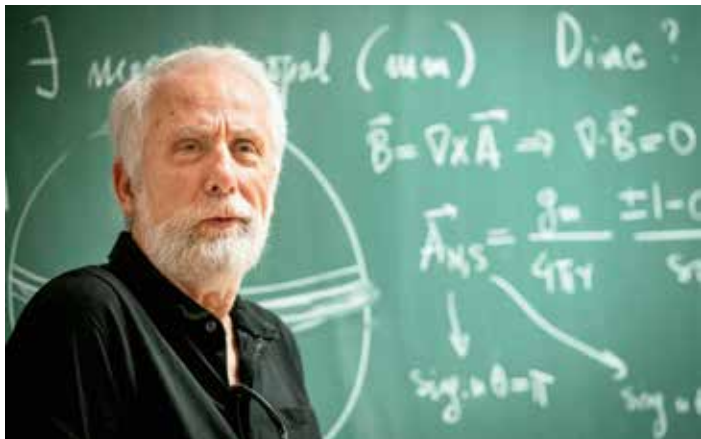

IZV. PROF. ALEKSANDAR
MARŠAVELSKI, PREDSEDNIK
DRUŠTVA SVEUČILIŠNIH
NASTAVNIKA
**Bez diskusije s
javnošću nema
istinske
demokracije** STR. 20

BRANKO NAB

PROF. GORAN SENJANOVIĆ
SVE BLIŽE POVRATKU U SPLIT
**Chair pozicija
diže znanost
na novu
razinu!** STR. 6

SASA BURIĆ/CROPIX

god XV.
broj 171.
29. siječnja 2024.
www.unist.hr
www.unizg.hr

universitas

hrvatske sveučilišne novine

BRANKO NAB

SVEUČILIŠNA
KNJIŽNICA
**Na književnoj
večeri
studenti
su dijelili
najiskrenije
misli i
osjećaje** STR. 28

BOŽIDAR VUKIČEVIĆ/CROPIX

STUDENTSKI ZBOR SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
**Prva po redu Konferencija
udruga i zborova Zagreb** STR. 4

PRIVATNI ALBUM

DR. SC. TOMISLAV NEDIĆ
**Društvo koje zanemaruje svoje
humanističke temelje i narav,
kopa sebi jamu** STR. 10

NOVI PROJEKT
UDRUGE 'DUMP'
**Splićani
osmislili
aplikaciju
koja promiče
digitalnu
sigurnost
među
najmlađima** STR. 15

KOLABORACIJA LST OBJAVILA DETEKCIJU IZVORA OP 313 NA VRLO VISOKIM ENERGIJAMA TELESKOPOM LST-1

Znanstvenici s FESB-a sudjelovali u otkriću najudaljenije aktivne galaktičke jezgre

Zahtjevno je, izazovno i lijepo iskustvo biti dio tima koji gradi novi znanstveni instrument, koji ne možete naručiti preko Amazona, kaže prof. Nikola Godinović, voditelj hrvatske grupe u kolaboraciji CTA

POZIV SVEUČILIŠTA U SPLITU

Razmjena tehnoloških inovacija Dalmacije i norveške regije Tronderlag

Odabrane dionike će Sveučilište u Splitu kontaktirati početkom veljače s dodatnim informacijama za prezentiranje svojih tvrtki kroz sudjelovanje na virtualnim događanjima

Glavni cilj Inicijative "Razmjena tehnoloških inovacija u plavoj ekonomiji između regije Dalmacije i Tronderlag" je uspostava bilateralne suradnje dionika plave ekonomije između regije Tronderlag (Norveška) i regije Dalmacije (Hrvatska). Partneri inicijative OTIMEDT, uz potporu radne skupine koju

čine predstavnici Plovput kao državna tvrtka u funkciji sigurnosti plovidbe na moru, Pomorski fakultet Split (PFST), Salona var d.o.o. te drugi dionici i koordinator projekta Sveučilište u Splitu koji objavljuje poziv za iskazivanje interesa za sudjelovanje u virtualnim događanjima za umrežavanje s tvrtkama iz norveške regije Tronderlag

kroz bilateralna virtualna događanja u drugoj polovici veljače 2024. godine putem ZOOM platforme i onsite B2B event u Splitu i Trondheimu.

Predstavite svoju tvrtku, proizvode ili usluge norveškim dionicima! Poslovnose umrežite s norveškim tvrtkama, institucijama i sveučilištima regije Tronderlag! Odabrane dionike

će Sveučilište u Splitu kontaktirati početkom veljače 2024. godine s dodatnim informacijama za prezentiranje svojih tvrtki kroz sudjelovanje na virtualnim događanjima. Bilateralna inicijativa OTIMEDT financirana je u okviru Fonda za bilateralne odnose EGP i Norveškog financijskog mehanizma za razdoblje 2014. - 2021. UNIST.HR

Simulator plovidbe na Pomorskom fakultetu u Splitu JAKOV PRKIĆ / CROPIX

Teleskop LST PRIVATNA SNIMKA / SLOBODNA DALMACIJA

Kolaboracija Large Sized Telescope (LST) objavljuje detekciju izvora OP 313 na vrlo visokim energijama teleskopom LST-1. Ovaj izvor, OP 313, bio je poznat na nižim energijama, ali nikad nije bio detektiran na energijama elektromagnetskog zračenja iznad 100 GeV, tako da je ovo prvo znanstveno otkriće teleskopa LST-1. S ovim rezultatima, OP 313 postaje najudaljenija aktivna galaktička jezgra ikada detektirana te ujedno potvrđuje iznimne performanse prototipa teleskopa LST, koji je još u fazi puštanja u rad na sjevernom opservatoriju CTAO na Kanarskom otoku La Palma, Španjolska. OP 313 je kvazar, a kvazari su iznimno sjajni i udaljeni objekti koji su i najenergичnije pojave u poznatom svemiru.

Izvori emisije kvazara su središta galaksija, gdje supermasivna crna rupa guta materijal iz svoje okoline, stvarajući moćne akrecijske diskove i mlazove svjetlosti i relativističkih čestica uslijed tvari koja se urušava. Kvazare je teško detektirati na vrlo visokim energijama gama-zračenja jer su jako udaljeni. U ovom slučaju, OP 313 ima izmjereni pomak ka crvenom 0,997, što ukazuje da svjetlosti treba oko osam milijardi godina da stigne do naših teleskopa te ga čini najudaljenijim AGN izvorom i drugim najudaljenijim izvorom ikada detektiranim u području gama-zračenja vrlo visokih energija. Naime, što je izvor udaljeniji, to ga je teže detektirati na vrlo visokim energijama zbog izvangalaktičke pozadinske svjetlosti.

Presedan

Teleskop LST-1 je optimiziran da ima što veću osjetljivost u području energija između 20 i 150 GeV jer u tom području izvangalaktička pozadinska svjetlost najmanje oslabljuje intenzitet gama-zračenja. Ovakve performanse omogućile su da kolaboracija LST prvi put proučava ovaj izvor na energijama od desetak GeV. Kolaboracija LST nastaviti će promatrati ovaj izvor teleskopom LST-1 kako bi prikupila što više podataka te će omogućiti precizniju analizu koja će doprinijeti boljem razumijevanju izvangalaktičke pozadinske svjetlosti, kao i proučavanje magnetskih polja unutar aktivnih galaktičkih jezgara.

– Biti dio međunarodnog tima sastavljenog od uglednih znanstvenih institucija diljem svijeta, izazovno je iskustvo,

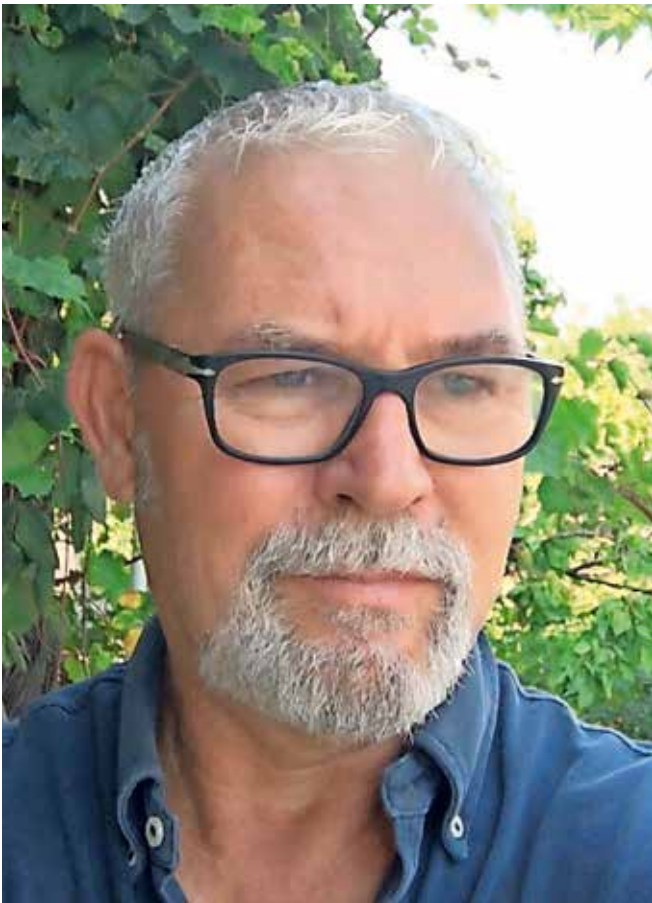
posebno kada ste odgovorni za razvoj jednog dijela iznimno složenog instrumenta kao što je teleskop LST-1. Ukupna ulaganja u izgradnju teleskopa LST-1 iznose oko 10 milijuna eura, a naša ulaganja u nabavu opreme za sustave za koje smo odgovorni samo 20 tisuća eura (0.2 posto), koja su ipak ključna za uspješan rad teleskopa. Obrazovanje doktoranda u ovakvoj međunarodnoj kolaboraciji koja zahtijeva gotovo svakodnevnu suradnju i koordinaciju da se ispune preuzete obveze i da se ostvare strogo propisane performanse jedna je dodatna kvaliteta u profesionalnom razvoju mladih znanstvenika. Zahtjevno je, izazovno i lijepo iskustvo biti dio tima koji gradi novi znanstveni instrument, koji ne možete naručiti preko Amazona – kazao je prof. Nikola Godinović, voditelj hrvatske grupe u kolaboraciji CTA.

Stotine znanstvenika

Kolaboraciju LST čini više od 400 znanstvenika i inženjera iz 67 različitih institucija iz dvanaest zemalja svijeta. Samo zahvaljujući njihovom zajedničkom radu moguće je održavanje visokih performansi teleskopa, zahtjevno prikupljanje i analiza podataka te objavljivanje tehničkih i znanstvenih publikacija. Znanstvenici iz Hrvatske (Rijeka, Split i Osijek) članovi su kolaboracije LST koji su doprinijeli svim fazama razvoja teleskopa LST-1, dizajnu, izgradnji, puštanju u rad i analizi podataka.

Na FESB-u u Splitu dizajniran je, testiran i razvijen sustav za kalibriranje pogonskih motora za usmjeravanje teleskopa te precizno mjerenje usmjerenosti teleskopa. Dr. Darko Zarić, tada doktorand čiji je mentor bio prof. Nikola Godinović na FESB-u u Splitu, dizajnirao je, testirao i razvio sustav kojim se s preciznošću boljom od 5 kutnih sekundi (pomak od 0,7 milimetara na udaljenosti od 27 m) deset puta u sekundi mjeri pomak kamere udaljene 27 metara od reflektora, te je uspješno instaliran na teleskop LST-1 i u potpunosti ispunjava zahtjeve dizajna. Drugi sustav, za precizno mjerenje i korekciju usmjerenosti teleskopa prilikom opažanja, razvija doktorand Toni Šarić, također na FESB-u u Splitu, a u fazi je finog podešavanja i kalibracije.

(SLUŽBENA OBJAVA
ZA MEDIJE CHERENKOV
TELESCOPE ARRAY - PREVEDENA
ZA HRVATSKO IZDANJE)

Nikola Godinović PRIVATNA SNIMKA / SLOBODNA DALMACIJA

Najveći zemaljski opservatorij za kozmičko gama-zračenje

Opservatorij CTAO bit će najosjetljiviji instrument na svijetu za istraživanje visokoenergijskog svemira. Točnost bez premca pružit će nove uvide u najekstremnije događaje u svemiru, odgovarajući na pitanja u području astrofizike i šire, koja se odnose na tri glavne teme: razumijevanje podrijetla i uloge relativističkih kozmičkih čestica, istraživanje ekstremnih okruženja (poput crnih rupa i neutronske zvijezde) te istraživanje u fundamentalnoj fizici (poput prirode tamne tvari). Da bi to postigao, CTAO će koristiti tri vrste teleskopa: velike teleskope, srednje velike teleskope i male teleskope. Više od 60 teleskopa bit će raspoređeno između dviju lokacija nizova teleskopa. CTAO će također biti prvi takav opservatorij koji će biti otvoren svjetskim znanstvenim zajednicama kao resurs za podatke jedinstvenih visokoenergijskih astronomskih opažanja. CTAO gGmbH blisko surađuje s partnerima iz cijelog svijeta na razvoju opservatorija CTAO. Glavni partneri uključuju timove koji doprinose razvoju različitih komponenti hardvera i softvera za teleskope, uz kolaboraciju CTA, međunarodnu skupinu znanstvenika koji definiraju znanstvenu strategiju od početka projekta. CTAO je 2018. godine od strane European Forum on Research Infrastructure (ESFRI) promoviran u status “značajnog projekta” (Landmark status) te je definiran i kao glavni prioritet među novim zemaljskim infrastrukturnama na ASTRONET Roadmap 2022-2035.

PROF. DRAGAN POLJAK I DR. ANNA ŠUŠNJARA

Nova knjiga znanstvenika sa splitskog FESB-a

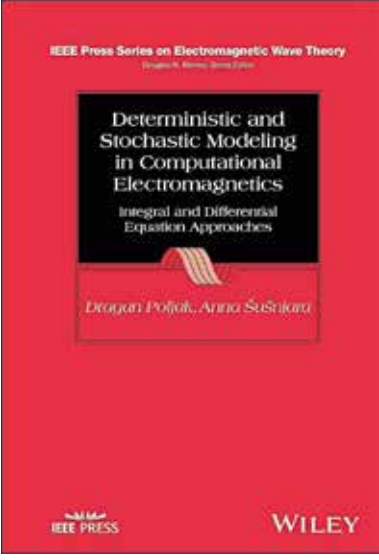
Piše DRAGAN POLJAK

Knjiga naslovljena: Deterministic-Stochastic Modeling in Computational Electromagnetics: Integral and Differential Equation Approaches, autora Dragana Poljaka i Anne Šušnjare sa Sveučilišta u Splitu, Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje objavljena je početkom 2024. godine u izdanju IEEE Press Wiley (jednog od najuglednijih svjetskih izdavača za znanstvene knjige na području elektrotehnike) u posebnoj ediciji: IEEE Press Series on Electromagnetic Wave Theory. Struktura knjige uglavnom je zasnovana na objavljenim radovima autora u prestižnim znanstvenim

časopisima u posljednjih desetak godina, a koji su ovdje objedinjeni u jednu logičnu cjelinu, naravno uz nužna proširenja te dodane nove detalje koje nije bilo moguće ubaciti u striktnu formate znanstvenih časopisa, ali se dalo uklopiti u format znanstvene knjige. Ovako posložena knjiga predstavlja svojevrsni reference text za determinističko-stohastičko modeliranje u računalnom elektromagnetizmu u frekventijskom i vremenskom području. Knjiga je podijeljena u tri glavne cjeline, prvi dio koji se bavi osnovama klasične teorije elektromagnetskih polja te numeričkih metoda, drugi dio u kojem se obrađuju determinističke metode rješavanja problema u elektromagnetizmu dok treći dio donosi prikaz stohastičkog

modeliranja u elektromagnetizmu. Iscrpno su opisane determinističke metode numeričkog rješavanja integralnih i diferencijalnih jednadžbi u elektromagnetizmu te stohastičke metode korištene za kvantifikaciju nesigurnosti i analizi osjetljivosti traženog odziva. Čitava knjiga prožeta je brojnim primjerima primjene izloženih metoda, od onih akademskih, do vrlo složenih realističnih inženjerskih problema. Primjene se odnose na klasične inženjerske discipline poput analize antenskih sustava, nadzemne i podzemne vodove, georadare, sustave uzemljenja, ali i na multidisciplinarna područja multifizike, magnetohidrodinamike, termonuklearne fuzije, izloženosti ljudi neionizirajućem elektromagnetskom

zračenju te biomedicinske primjene elektromagnetskih polja. Od posebnog su značaja rezultati vezani za aktualnu problematiku elektromagnetsko-toplinske dozimetrije izloženosti ljudi zračenju 5G mobilnih sustava te modeliranje sačuvanja plazme i transportnih fenomena u tokamaku u svrhu analize rada internacionalnog termonuklearnog reaktora (ITER) u okviru istraživanja nuklearne fuzije. Knjiga je prvenstveno namijenjena doktorskim i poslijedoktorskim studentima te općenito istraživačima čije aktivnosti su vezane za matematičko modeliranje problema u klasičnom elektromagnetizmu, ali svakako može poslužiti i inženjerima u gospodarstvu koji dolaze u kontakt s ovom problematikom.

Studentsko predstavništvo: izazovi i prilike

BRANKO NAB

Filip Peruško i rektor prof. dr. sc. Stjepan Lakušić

BRANKO NAB

Konferencija SZZG-a

BERISLAV ŽUŽIĆ

STUDENSKI ZBOR SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Održana prva po redu konferencija udruga i zborova Zagreb

Cilj konferencije je bio okupiti što veći broj studentskih udruga i zborova pojedinih fakulteta kako bi se kolege međusobno bolje upoznali, razmijenili iskustva i korisne prakse u vođenju studentskih organizacija te uspostavili kvalitetne temelje za buduću suradnju

Piše PETAR BILOBRK

Više od dvjesto najaktivnijih zagrebačkih studenata okupilo se na Konferenciji udruga i zborova Sveučilišta u Zagrebu u organizaciji Studentskog zbora Sveučilišta u Zagrebu, koja se održava u zgradi SEECEL-a na Kajzerici, privremenom domu Sveučilišta. Konferencija je prvi event ovakvog tipa, kojem je cilj bio okupiti što veći broj studentskih udruga i zborova pojedinih fakulteta kako bi se kolege međusobno bolje upoznali, razmijenili iskustva i korisne prakse u vođenju studentskih organizacija te uspostavili kvalitetne temelje za buduću suradnju.

Govornici na konferenciji čine najkompetentniji studentski predstavnici te predsjednici uspješnih studentskih udruga koji će tijekom dana sudjelovati u raznim panelima i radionicama – objašnjava Ivona Josipović, predsjednica Studentskog zbora Sveučilišta u Zagrebu. U svom obraćanju, rektor prof. dr. sc. Stjepan Lakušić istaknuo je ulogu i važnost Studentskog zbora, kao i studentskih udruga koje pridonose boljitku i kvaliteti studiranja svih studenata Sveučilišta. Kada je riječ o radu studentskih udruga, rektor Lakušić ističe:

– Studentsko udruživanje je podloga za našu budućnost, kroz udruge se udružuju oni koji jednako promišljaju ili imaju jednake sposobnosti i želje da neki dio koji zajedno vole unaprjeđuju kroz rad udruge. Rektor Lakušić ističe kako su upravo studentske udruge te koje obogaćuju svoje sastavnice i sveučilište, a kada je riječ o

Sudionici konferencije

BERISLAV ŽUŽIĆ

“Tvoj rad ostavlja trag na studente sada, one koji će to tek postati, dok dugoročno gradiš sebe kao osobu

“Studentske udruge su te koje obogaćuju svoje sastavnice i Sveučilište

Studentskom zboru ističe ih ga kao važan element tijekom organizacije događanja vezanih za studente, posebno Studentski zbor.

Zamjenik predsjednice Studentskog zbora Filip Peruško predstavio je važnost studentskog udruživanja te istaknuo:

– Svatko od vas i nas za svoju organizaciju izdvojio je puno truda i u tom smo radu često prepušteni sami sebi. Pitamo se ponekad što nam je ovo trebalo, jer smo mogli kao i drugi “samo” studirati i uživati, ali u takvim trenucima ne smijemo zaboraviti širu sliku. A šira slika kaže: tvoj rad ostavlja trag na studente sada, one koji će to tek postati, dok dugoročno gradiš sebe kao osobu.

Peruško ističe kako studenti moraju nastaviti biti vodeći glas mladih i potaknuti raspravu o ključnim pitanjima za mladu populaciju te inzistirati na tome da ih se sluša.

Nakon pozdravnog obraćanja Filip Peruško uručio je rektoru Lakušiću zahvalnicu za sudjelovanje na ovoj konferenciji.

Uslijedila su dva važna panela tijekom kojih su prisutni studenti, ali i oni koji su konferenciju pratili preko interneta, mogli dobiti odgovore na pitanja kako i zašto se studenti aktiviraju, što se time može postići i kako svojim postupcima unaprijediti život cijele studentske populacije.

Na prvome panelu “Studentsko predstavništvo: izazovi i prilike” govorili su Ivona Josipović (predsjednica Studentskog zbora Sveučilišta u Zagrebu), Bruna Bandula (bivša predsjednica Hrvatskog studentskog zbora) i Gordan Kragić (predstavnik PMF-a u Studentskom zboru Sveučilišta u Zagrebu).

Drugi panel bio je posvećen temi “Kako uspješno voditi studentsku udruhu?”, o čemu su raspravljali te svoja iskustva iznosili Marija Kosić (CP-SA), Filip Čavić (FSB Racing Team), Mislav Majcan (HAZ UNIZG), Antonio Damjanović (KSET), Jana Kic (ELSA) i Stipe Bumber (Financijski klub).

Oba panela moderirala je Lana Šteko, predsjednica Studentskog zbora Rudarsko-geološko-naftnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Do kraja konferencije održane su radionice o studentskim drugama i predstavništvu u inozemstvu, privlačenju sponzora za projekte i evente koje organiziraju studenti, a predstavljen je i ogroman posao koji stoji iza jednog od popularnijih i najposjećenijih studentskih događanja – Job Fair. Sajam je to poslova i karijera zagrebačkog FER-a, koji svake godine okuplja atraktivne tehnološke stručnjake i znatiželjne studente s ciljem upoznavanja, povezivanja te razmjene iskustva.

Studenti naglašavaju nekoliko problema

1. Postoji značajan potencijal za veće suradnje između studentskih organizacija.

Mnogo je prostora za napredak u umrežavanju studentskih zborova i udruga te pojedinačnih zborova i udruga međusobno. Studentske organizacije nisu u dovoljno bliskome kontaktu, što često usporava i opstruira rad radnih skupina, odbora i sl. unutar navedenih organizacija. Kad bismo samo bili svjesniji kako si međusobno možemo pomoći, djelovanje studentskih organizacija funkcioniralo bi puno efikasnije.

2. Prepoznavanje rada i truda studenata treba biti dublje i šire.

Razmišljamo o inovativnim načinima nagrađivanja volonterskog rada u okviru studentskih organizacija. Mnogi studentski predstavnici studentskih zborova i udruga ulažu puno energije i strastveni su po pitanju studentskog aktivizma i boljitka svojih kolega. Jedna od ideja koja bi bila mehanizam nagrade, ali i motivacije društveno aktivnim studentima jest dodjela ECTS bodova kao priznanja za doprinos. Na taj bi se način validiralo studente koji se ističu u svojem djelovanju i ostvaruju stvarne i pozitivne promjene krucijalne za studentski život.

3. Potrebne su bolje regulacije i modernizacija procesa sufinanciranja studentskih projekata.

Natječaji za sufinanciranje studentskih projekata i aktivnosti vrlo su važan izvor financijskih sredstava za studentske organizacije pa i studente pojedince. Prijava natječaja sastoji se od prilaganja brojnih dokumenata i potvrda.

U slučaju kada tekst natječaja zahtijeva da se papirologija priloži fizički, postoji puno veća vjerojatnost slučajne pogreške, kako u predaji, tako i u revidiranju zaprimljenih zahtjeva.

Svjesni smo da su ovo samo prvi koraci. Studentski zbor Sveučilišta u Zagrebu ponovit će ovakav oblik konferencije.

Prikupljamo povratne informacije od sudionika kako bismo oblikovali smjer sljedećih konferencije i uspostavili temelje za snažnu i suradnički nastrojenu studentsku zajednicu.

Osnajivanjem studentskih organizacija kroz njihovo umrežavanje, stvaramo sustav motiviranih i proaktivnih studenata koji mogu ostvariti još veću promjenu i boljitak za sve studente i mlade na svim razinama.

BERISLAV ŽUŽIĆ

BRANKO NAB

Sudionici konferencije

BERISLAV ŽUŽIĆ

Kako uspješno voditi studentsku udrugu?

BRANKO NAB

Duje Matetić
JOŠKO ŠUPIĆ / CROPIX

Matko Mijić
ŽELJKO PUHOVSKI / CROPIX

OTVORENA IZLOŽBA 'INTERNATIONAL MEDALLIC PROJECT' Splitski profesori i studenti UMAS-a predstavili medalje u Poljskoj

Hrvatsku i Sveučilište u Splitu predstavljali su djelatnici Odsjeka kiparstva red.prof. Matko Mijić, asistent Duje Matetić te šestero studenata

Dana 18. siječnja u prostorima Stare gradske vijećnice, Okružnog muzeja Torun u Poljskoj otvorena je izložba pod nazivom COSMOS. Navedena izložba sastavni je dio projekta pod nazivom INTERNATIONAL MEDALLIC PROJECT koji već petnaestu godinu zaredom organizira Akademija Sveučilišta Nikole Kopernika u Torunu.

Ovaj projekt namijenjen profesorima i studentima umjetničkih akademija diljem svijeta zasnovan je s ciljem afirmacije i prezentacije suvremene medaljerske i sitnoplastičke prakse i trendova njihova razvoja, te uspostave kontakata i suradnje umjetničkih akademija na međunarodnoj razini.

Međunarodni karakter

Ovogodišnje XV. izdanje projekta posebno se ističe po tome što je svojom tematskom koncepcijom posvećeno obilježavanju 550. obljetnice rođenja velikog poljskog znanstvenika i astronoma Nikole Kopernika kojemu je kroz čitavu 2023. i dio 2024. godine bio posvećen niz kulturnih, znanstvenih i drugih aktivnosti na najvišoj razini diljem Republike Poljske.

U realizaciji navedenog projekta i izložbe sudjelovalo je 14 sveučilišta iz devet zemalja: Bugarske, Hrvatske, Meksika, Japana, Španjolske, Litve, Latvije, Portugala i Poljske, kao i grupa umjetnika iz Medialia Rack i Hamper Gallery iz Sjedinjenih Američkih Država.

Hrvatsku i Sveučilište u Splitu predstavljali su djelatnici Odsjeka kiparstva Umjetničke akademije u Splitu, red.prof. Matko Mijić i asistent Duje Matetić koji je kao projektni koordinator bio zadužen za organizaciju i realizaciju aktivnosti u kojima je sudjelovalo šestero studenata viših godina

Rad studenta Fabija Vukovića

Rad studentice Pije Midžor

Privatna snimka / S. DALMACIJA

Rad profesora Matka Mijića

Privatna snimka / S. DALMACIJA

Odsjeka kiparstva: Petar Bosnić, Karmen Bušić, Pia Midžor, Petra Perković, Danijela Skokandić, Fabio Vuković.

Svoja umjetnička iskustva i razmišljanja u interpretaciji zadane teme profesori i studenti Umjetničke akademije u Splitu razmijenili su s više od 160 drugih sudionika. Rezultate projekta koji su pokazali veliku raznolikost u suvremenoj percepciji medaljerstva i male plastike formalno i konceptualno, korištenjem različitih materijala zainteresirani posjetitelji moći će posjetiti do 17. ožujka 2024. godine.

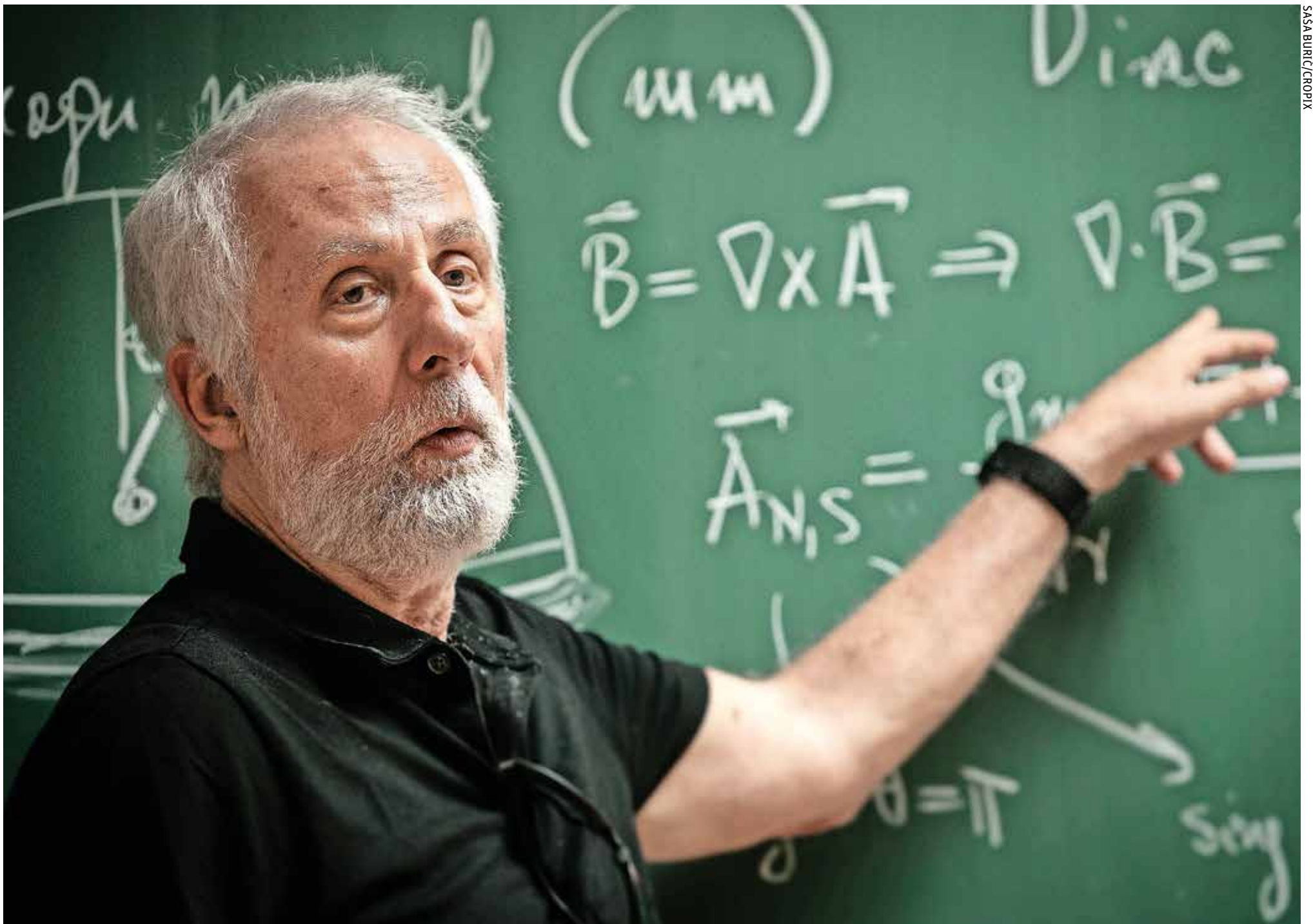

Medalju s likom Nikole Kopernika izradio je Duje Matetić

Privatna snimka / S. DALMACIJA

PRIVATNA SNIMKA / S. DALMACIJA

D. M.

SAŠA BURIĆ/CROPIX

ZNANSTVENIK SVJETSKOGA GLASA PROF. GORAN SENJANOVIĆ SVE JE BLIŽI POVRATKU RODNOM SPLITU

'Iznenaden sam ponudom rektora Ljutića, Chair pozicija diže znanost na novu razinu!'

PIŠE

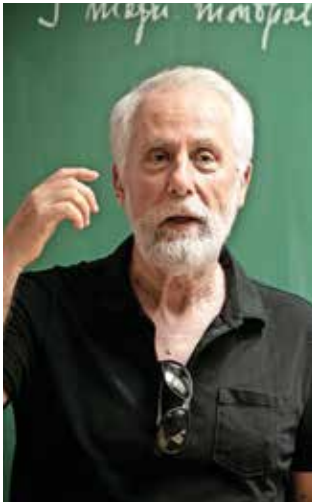
MILA PULJIZ

Prof. Goran Senjanović znanstvenik je svjetskoga glasa, jedan od najboljih teorijskih fizičara uopće. Svoj život je posvetio fizici, a osobno je sudjelovao i doprinio razvoju fizike elementarnih čestica u zadnjih nekoliko desetljeća te je surađivao s gotovo svim svjetskim imenima u ovom području znanosti. Prof. Senjanović je završio studij fizike u Beogradu, a doktorat znanosti je stekao na City University u New Yorku. Veći dio svoje karijere proveo je na International Centre for Theoretical Physics (ICTP) u Trstu, gdje mu je uručeno i počasno zvanje profesora emeritusa. Sada je profesor na Ludwig Maximilian Sveučilištu u Münchenu, trenutno najboljem sveučilištu u Njemačkoj. U prosincu je u svom rodnom Splitu održao zanimljivo predavanje 'Skrivena

Splitski rektor je pokazao veliku viziju i želju da stvorimo vrhunsku grupu teorijske fizike elementarnih čestica. Uz mene dolaze i dvoje mlađih istraživača, te dvoje postdokoranta. Ovo je povijesni trenutak i jako mi je drago da napokon imam priliku da u mom Splitu napravim ono što sam davno napravio u Trstu - ističe prof. Senjanović

vena ruka prirode', a spominje se i njegov mogući dolazak u Split, odnosno na splitsko sveučilište u okviru prestižne Chair pozicije koja bi bila prva takva u Hrvatskoj, i koja bi promijenila paradigmu organizacije hrvatske znanosti. Što vam daje snagu, inspiraciju da cijeli život posvetite fizici?

-Ljubav, gušt, ali i više od toga - ja bez fizike jednostavno ne mogu živjeti. Na neki način sve počinje i završava fizikom. No, da budem iskren, ne znam kako bi bilo da nisam postigao uspjeh u radu i svjetsko

SAŠA BURIĆ/CROPIX

priznanje kolega u oblasti. Da li bih i onda ustrajao u teškim momentima, kad sve zapne, kad izgubiš pravac, inspiraciju, kreativnost? Vidite, rekao bih da čak ni uspjeh nije sam po sebi dovoljan da ne izgubite entuzijazam, barem ne za mene. Iza toga je stajao jedan konstantan san, a to je i želja za širim društvenim priznanjem. Duboko vjerujem da, ako ste ozbiljan znanstvenik posvećen svojoj nauci, onda sanjate velike snove u kojima možete čak ući u povijest vašim postignućima. Ali, da

budem iskren, i da time postanete priznati i poznati, pa čak i slavni. Možda netko kao ja ne može biti slavan u Hrvatskoj kao recimo Goran Ivanišević - da uzmem primjer mog imenjaka - jer fizika ipak nije popularna kao tenis, no svejedno, san o slavi je uvijek bio i ostao prisutan u mom životu.

Je li se onda osjećate priznatim u Hrvatskoj?

-Ne stvarno, iako se stvari napokon mijenjaju. Da budem iskren, mene osobno boli što nisam dovoljno poznat čak ni u Splitu, mom gradu - pogotovo što vidim da su mnogi naši znanstvenici čak i slavni. To doživljavam kao nepravdu, a nepravde donose bol, barem meni. Kao recimo nepravda da na primjer toliko malo ljudi zna za George Zweiga, jednog od utemeljitelja moderne fizike čestica, čovjeka koji je promijenio paradigmu

“

Ovo je povijesni trenutak i jako mi je drago da napokon imam priliku da u svojoj zemlji, mom Splitu, napravim ono što sam bio uspio u Trstu prije mnogo godina - zadovoljan je prof. Senjanović

razumijevanja svijeta. On je otac teorije postajanja kvarkova, od kojih su napravljeni proton i neutron, dakle sve atomske jezgre. Drugim riječima, i Vi i ja, i cijeli svijet. Dok recimo za Stephena Hawkinga svi znaju iako su njegova postignuća neusporedivo

manja. Ima ljudi čak i u fiziци koji ne znaju za Zweiga, a kamoli izvan nje. Da bude apsurdnije, prije dvadesetak godina dva japanska fizičara dobila su Nobelovu nagradu za predviđanje nekih novih kvarkova, a sam otac fundamentalne ideje je nije dobio. To je nevjerovatna nepravda. To me izluduje već godinama i osobno sam pokušao mobilizirati neke velike nobelovce koje sam dobro poznao poput Steven Weinberga, Frank Wilczeka (bivšeg suradnika), Gerard 't Hoofta - kreatora moderne fizike čestica - da mu se uruči ta zaslužena nagrada, ali nažalost nisu pomogli unatoč obećanjima. Imao sam i prepisku sa šefom nobelovskog odbora kojega sam dobro znao, Lars Brinkom, i iz njegovih odgovora se moglo vidjeti - između redova - da ne znaju kako mu uručiti nagradu zbog osjećaja krivice što mu je nisu uručili ranije. Iako mi je pravda važna sama po sebi, duboko vjerujem da je adekvatno priznanje centralno za razvoj društva.

Vidite, ja nisam u nikakvoj važnoj komisiji, nikada nisam bio šef ničega, moj život je isti kao život mojih doktoranada. Ja se probudim svako ujutro u nadi i želji da napravim nešto novo u fiziци. No pored toga sam želio oduvijek napraviti više u svojoj sredini, a naročito u Splitu. Ali, da bih mogao napraviti nešto značajno, ja moram biti prepoznat i priznat, inače neću imati ni kakvu moć djelovanja. Zato mi je javno priznanje tako važno i za sreću kao da napokon dolazi nakon desetljeća marginalizacije. To mi daje nadu da ću uspjeti u mojoj želji stvaranja - još jednom - vrhunske istraživačke grupe, i to u samom Splitu.

U palači Milesi ste sredinom prosinca održali predavanje na temu "Skrivena ručka prirode"?

-Predavanje je bilo o osnovnom pitanju u fiziци elementarnih čestica: da li je priroda u svojoj osnovi lijevo - desno simetrična, što je suština mog rada u fiziци. Stoljećima se vjerovalo da će svi zakoni prirode biti nepromjenjivi kada lijevo ide u desno. U nekim silama poput gravitacije to je i zaista tako. No, u ljetu 1956. godine dva mlada Kineza, Chen Ning Yang i Tsung-Dao Lee postavljaju pitanje, a što ako to nije uvijek tako? Pitanje se odnosilo na tzv. slabu silu, odgovornu za termonuklearne procese u Suncu. Vidite, život elementarnih čestica izrazito je nasilan, ako sam ja teži od vas i od gospođe za stolom do nas, ja bih se raspao u vas dvoje ako interagiramo! Slaba sila, odgovorna za teraspade, čini da Sunce s

ja, da ti nasilni termonuklearni procesi čine današnji dan ovako sunčanim i lijepim. Lee i Yang kažu tada da upravo u toj sili priroda možda nije simetrična, i to je poput atomske bombe odjeknule cijelim svijetom. Chien-Shi-ung Wu, jedna od tada rijetkih žena u fiziци, sa suradnicima odmah pravi eksperiment i pred Bo-

žić otkriva ne samo da nije simetrična, već da je slaba sila potpuno asimetrična - samo lijeve čestice međudjeluju. Da bi razumjeli šok što ga je to otkriće proizvelo, dovoljno se prisjetiti da su već sljedeće godine Lee i Yang, sa jedva preko 30 godina, dobili Nobelovu nagradu. Ta lijevo-desna asimetrija je s vremenom postala dogma i osnova je današnje Standardne teorije svih sila među česticama. Ipak, 1974. godine, Abdus Salam, jedan od kreatora Standardne teorije, zajedno sa Jogeshom Patirom postavljaju tezu da priroda možda ipak jest simetrična, ali mi to ne vidimo jer nemamo dovoljno dobar 'mikroskop', tj. snažan akcelerator. Tu ideju nastavljamo mi, voditelji na doktoratu Mohapatra i ja, te gradimo današnju lijevo-desno simetričnu teoriju. Ja sam osobno odmah osjetio i vjerovao, a i dan danas vjerujem, da je to tako i da je u svojoj osnovi priroda simetrična. No, još uvijek nemamo dokaze. Na žalost u fiziци elementarnih čestica treba dugo čekati, trebaju vam novi uređaji, novi i veći akceleratori. Tek sada je Veliki sudarač hadrona (Large Hadron Collider, ili LHC) na CERN-u spreman da ispituje tu teoriju, kao i novu fiziku u cjelini. Nakon što je prije desetak godina pronašao Higgsov bozon, ključnu česticu standardne teorije. Inače, u vezi prijašnjeg pitanja - na mom predavanju je bilo stotinjak ljudi, za grad od 200 tisuća ljudi, za mene premalo. Ja živim za komunikaciju i divulgaciju fizike kojom se bavim i sanjam o tome da prenesem njenu ljepotu i moju ljubav prema njoj. Da budem iskren, bio bih sretan tek ako bih mogao barem napuniti naše kazalište.

Što točno tvrdi vaša teorija?

-Tvrdi, kao što je tvrdila od samo početka, da, pored ostalog, neutrino ima masu. Neutrino, ta misteriozna, čudna čestica koja sad dolazi iz Sunca dok mi ovdje sjedimo i pričamo. U svakoj sekundi, kroz naš svaki centimetar kvadratni prode njih desetak milijardi, bez da prave ikakvu štetu. To je nevjerovatno. Sve čestice kada prolaze kroz nas u velikom broju uništavaju tkivo, ali neutrino ne. On praktički ne interagiraju ni sa kime, ne djeluje na nas. Naravno, ponekad da, jer inače ne bismo znali da postoji. Standardna teorija svih relevantnih sila među elementarnim česticama je tvrdila da neutrino nema masu, dok naša zahtjeva obrnuto, i to zbog same strukture. Sedamdesetih godina prošlog stoljeća sumi mnogi - čak i očevi Standardne teorije - govorili da gubim vrijeme, jer su 'znali' da neutrino nema masu. Trebalo je proći skoro 25 godina da eksperiment dokaže da smo mi bili u pravu, danas znamo sa sigurnošću da neutrino ipak ima masu. Iako jako malu, oko milijun puta manju od mase elektrona, koji je i sam lagan, oko 1000 puta lakši od protona i neutrona. To je dakle ozbiljna indikacija da smo možda u pravu i da je naša lijevo-desno simetrična

“Za sreću je splitski gradonačelnik Ivica Puljak fizičar, koji je često naglašavao kako je učio teoriju od mene. Ja sam siguran da će on dati sve od sebe za dobrobit fizike i znanosti u cjelini, na način da pomogne ovom značajnom projektu - kaže prof. Senjanović

teorija ipak točna. Ostaje na LHC-u da je dokaže ili obori. Oba velika detektora na LHC-u, CMS na kom su i naši eksperimentalci, i ATLAS, danas aktivno traže nove čestice i nove interakcije koje predviđa naša teorija. To je meni ogromno priznanje i daje mi podstrek i snagu za nova istraživanja.

Priželjkujete li Nobela?

-Nezgodno je to pitanje, imam li se pravo nadati da dobijem Nobela? Da bi netko od nas sanjao da ga dobije, mora se više stvari dogoditi. Broj jedan, da ste jedan od osnivača neke fundamentalne teorije, a broj dva da se ta teorija potvrdi eksperimentalno. Ja sam za sreću jedan od očeva lijevo-desno simetrične teorije koja, kao takva, zađire u možda najsušninskiju paradigmu prirode. Tre-

nutno, kao što sam rekao, još uvijek nema eksperimentalne potvrde za tu teoriju, dakle nije fer da govorimo o tome kao o realnosti. Otkrića su čuda, pa znate koliko lijepih otkrića završi u košu povijesti. Ne mogu reći da se toliko nadam Nobelovoj nagradi, koliko saznanju da je ono što radim cijeli svoj život točno. Svako jutro kada se probudim provjeravam da li je eksperiment to potvrdio. Nas je četvero razvilo tu teoriju, Salam, Mohapatra, Pati i ja. No četvero ljudi ne može dobiti Nobelovu nagradu. Zamislite, to se eksperimentalno potvrdi i sada nas četvero mora nekoga odbaciti, bilo bi svakako zanimljivo vidjeti tko bi to bio. No, u međuvremenu je Salam umro i ostali smo samo nas trojica, kako Nobel zahtijeva.

Inače Salam, kao što sam rekao jedan od tvoraca Standardne teorije, i time besmrtnik u fiziци, je bio osnivač ICTP-a koji je s vremenom postao jedan od glavnih svjetskih centara za teorijsku fiziku. Na njegov sam poziv 1991. godine tamo izgradio svjetski priznatu grupu iz fenomenologije elementarnih čestica. Salamova smrt je bila veliki gubitak za naš institut, a meni osobno još i veći jer smo dijelili i zajedničko istraživanje. No, bilo bi ironično da - pod pretpostavkom da naša teorija bude potvrđena - on meni omogući dobitak Nobelove nagrade.

Zainteresiranost mladih za fizikom?

-Boraveći u Hrvatskoj

otkrivam da je sve manje i manje zainteresiranih, da se sve manje studenata upisuje na fiziku. Oprostite mi na iskrenosti, ali ne mogu ne spomenuti da recimo moji kolege u Splitu vjeruju da bi se broj studenata vjerojatno znatno povećao kada bih ja držao više javnih predavanja. Po njima bih ja mogao motivirati mlade, prikazati fiziku živom, lijepom i senzualnom.

Sve se glasnije priča o tome da ćete biti prvi znanstvenik i profesor kojemu će splitsko sveučilište ponuditi Chair poziciju?

-Već sam dobio ponudu i to je prva takva pozicija u Hrvatskoj, presedan u paradigmi organizacije znanosti kod nas. Chair pozicije su specijalne pozicije, koje postoje već odavna u nekim zemljama, kao npr. u Engleskoj. No, nakon 2. svjetskog rata dobivaju mnogo veću važnost. Amerika ih razvija kao alat razbijanja hegemonije vrhunskih sveučilišta poput Princetona, Harvarda, Yalea, Stanforda... Ideja je dovesti velike znanstvenike i na manje važna sveučilišta, time što se običnostvaraju i nove istraživačke grupe oko njih. Kao što znamo, na sveučilištu imamo kategorije docenta, izvanrednog profesora i redovitog profesora. One idu po lokalnim kriterijima, ne mogu Split i Harvard imati iste kriterije. Dok Chair pozicija mora ići po internacionalnim kriterijima, gdje vi stvarno pokušate privući i najbolje svjetske znanstvenike koji onda na vašem sveučilištu pomažu napraviti krupne

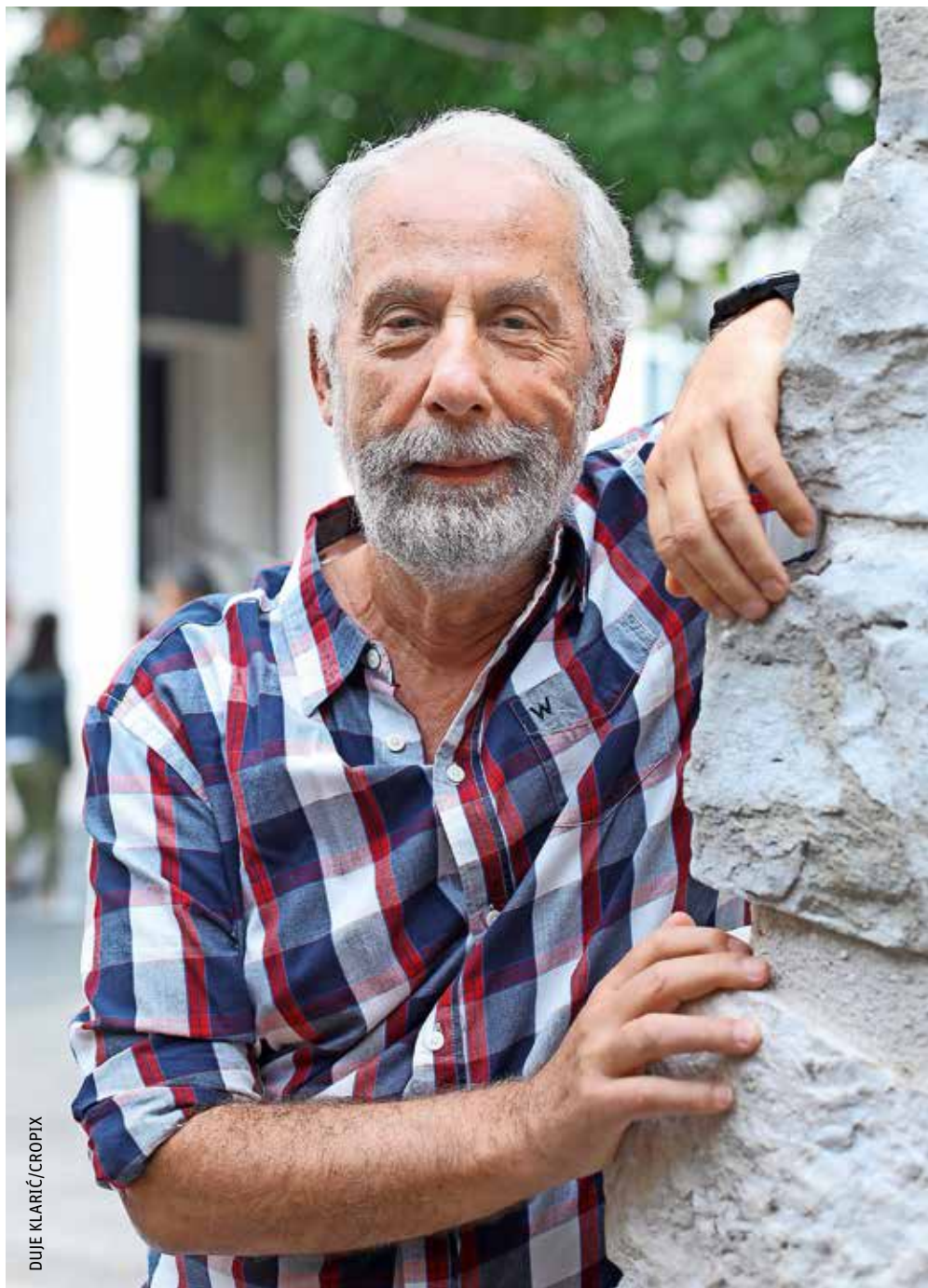
iskorake.

Moram reći da sam ovom ponudom izrazito iznenađen. Ovo je apsolutno najbolji, rekao bih skoro jedinstven, način da podignemo znanost na novu razinu! Splitski rektor prof. Dragan Ljutić je pokazao veliku viziju i želju da stvorimo vrhunsku grupu teorijske fizike elementarnih čestica. Uz mene dolaze i dvoje mladih istraživača s permanentnim pozicijama, te dvoje postdokorantata. Uz to se stvara i doktorski studij iz fizike elementarnih čestica, koji je do sada postojao samo u Zagrebu. Time se od prvog momenta stvaraju uvjeti za vrhunsku svjetsku grupu, te pomaže i razbijanju centralizacije u Hrvatskoj. Ovo je povijesni trenutak i jako mi je drago da napokon imam priliku da u svojoj zemlji, mom Splitu, napravim ono što sam bio uspio u Trstu prije mnogo godina.

No, za to je potrebna i pomoć od gradskih očeva, jer nam treba i adekvatan prostor i uvjeti da privučemo mlade briljantne fizičare. Ko što znate, naše plaće su nažalost dosta ispod razine u razvijenim europskim državama. Kao minimum bi bilo poželjno da se ti ljudi mogu barem osloboditi plaćanja stanarina. Za sreću je splitski gradonačelnik Ivica Puljak fizičar, koji je često naglašavao kako je učio teoriju od mene. Ja sam siguran da će on dati sve od sebe za dobrobit fizike i znanosti u cjelini, na način da pomogne ovom značajnom projektu. Moram naglasiti da se radi o relativno malim svotama novca. Krajnje je vrijeme da se financiraju projekti koji zahtijevaju manje novca. Tendencija je uopće, i u svijetu i kod nas, da se daju ogromni novci za ponekad čak dubiozne projekte.

Neostvarene želje za 2024. godinu?

-Kao prvo bih spomenuo želju da moja lijevo-desno simetrična teorija prirode bude napokon provjerena - preciznije, da LHC nađe novog glasnika nove sile koju ta teorija predviđa. Prije 40 godina sam, u suradnji sa mojim prijateljem Wai-Yee Keungom, napisao rad koji mijenja paradigmu ispitivanja mase neutrina na hadronskim sudaračima. Da budem specifičan, želja mi je da ono što se danas zove Keung-Senjanović proces bude otkriven. Drugo, kako je sada ta Chair pozicija napokon i konkretno predložena, mogu iskazati svoj entuzijazam i želju da što prije krenemo s organizacijom svjetske grupe. Preko seminara, radionica i konferencija na kojima bismo uključili mlade ljude, kako bi što prije pomogli doljevu mozgov. Što god bilo sa mnom, stvaranje Chair pozicije je nešto što od srca želim da se dogodi hrvatskoj znanosti. Treća želja je vezana za moj rodni grad Split. Kada živite vani, još bolje vidite kako je jedan od najljepših gradova na svijetu potpuno izgubio život u sebi. U centru grada više nema života, a cijene su otišle u nebo. Želja mi je da se vrati život u centar grada, da on ne bude samo jedan veliki kafić i restoran.

DUJE KLARIĆ/CROPIX

Agata Vinčić i Kristina Šimić

Izvanredna profesorica Irena Šabarić učenicima je prezentirala diplomski studij industrijskog dizajna odjeće

DAN OTVORENIH VRATA TEKSTILNO-TEHNOLOŠKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Srednjoškolci otkrivali tajne TTF-a

Stotinjak učenika srednjih škola iz Zagreba, Zaboka i Vinkovaca imalo je priliku vidjeti dio onoga čime se bave nastavnici, studenti i suradnici na Tekstilno-tehnološkom fakultetu – od nevidljive tinte do tkanina za ublažavanje zvuka i zaštitu od vatre

PIŠE I SNIMIO **BRANKO NAĐ**

Tekstilno-tehnološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu organizirao je svoj tradicionalni Dan otvorenih vrata. Tom prilikom TTF je posjetilo stotinjak srednjoškolaca, odnosno učenici sljedećih srednjih škola: Škole za modu i dizajn Zagreb, Škole primijenjene umjetnosti i dizajna Zagreb, Škole za umjetnost, dizajn, grafiku i odjeću Zabok te Srednje strukovne škole Vinkovci.

Učenici su kroz razne radionice imali priliku vidjeti dio onoga čime se bave nastavnici i suradnici na Tekstilno-tehnološkom fakultetu. Tako ih je Ana Šaravanja, asistentica na projektu Hrvatske zaklade za znanost "Procjena otpuštanja čestica mikroplastike iz poliesterskih tekstilija u procesu pranja", dočekala u polumraku, s ljubica UV lampama:

– Učenicima sam prezentirala tzv. optička bjelila, koja apsorbiraju UV zrake, a reflektiraju svjetlost u plavom spektru. Primjena tih bjelila koristi se za bijele tkanine, kako bismo postigli što veću bjelinu, a ovdje im je bilo zabavno jer smo s tim bjelilima ispisali "skrivenje poruke" koje su vidjeli samo pod posebnom UV lampom.

U obližnjoj prostoriji Agata Vinčić, viša predavačica na Studijskoj jedinici TTF-a u Varaždinu, na specijaliziranom odsjeku Studija dizajna obuće, gdje se može studirati smjer obućarske i tekstilne tehnologije, srednjoškolcima je pokazala sve karijerne mogućnosti, odnosno što bi sve oni mogli biti nakon diplome na TTF-u, kada završe spomenuti stručni studij.

Ksenija Smoljak Kalamir i Snježana Brnada

Juro Živičnjak i Anja Ludaš

– Prednosti takvog studiranja svakako su stručna praksa i dobra veza s industrijom, poglavito u tom našem sjevernom dijelu Hrvatske. Budući da prema dosadašnjim iskustvima naši studenti nakon stručnog studija imaju gotovo siguran posao u tome sektoru, pokazali smo im kako radimo s kožom, što je specijalnost našeg odsjeka u Varaždinu; pokazali smo radove naših studenata, završne radove i one koje smo radili za neke predstave, poput Životinjske farme – kazala nam je Vinčić.

Odmah do nje, Kristina Šimić, viša asistentica na Zavodu za tekstilnu kemiju i ekologiju, posjetiteljima je pokazivala kako se njeguje tekstil. Pokazala im je kako se mikroskopom vidi struktura materijala, a zaigrali su i jednu igru kojom su vidjeli kako vrsta materijala utječe na UV zaštitu:

Materijali i UV zračenje

– Pokušali su određene materijale povezati s razinom UV zaštite koju nošenje takvih materijala pruža. I veseli me što su uspješno obavili taj zadatak, od-

nosno znali su prepoznati što nositi kada je jako UV zračenje.

Asistenti Anja Ludaš i Juro Živičnjak sa Zavoda za materijale, vlakna i ispitivanje tekstila predstavili su školarcima, mo- žebitim budućim studentima TTF-a, tekstilne materijale, kakvi su bili nekada, a kakvi su danas. Da vide i osvijeste kako je tekstil zapravo svugdje oko nas.

– Prikazali smo im razne primjene raznih vrsta materijala, od vatrogasnih odijela koja štite od vatre do uniforme policajaca. A pokazali smo im i mikrosvi- jet, pod Dino-lite mikroskopom mogli su vidjeti razlike između tkanine i pletiva – rekla nam je Anja.

Zanimljivo je da se takvim Dino-lite mikroskopom gledaju i madeži na tijelu, pa su učenici mogli vidjeti odmah i načine kontroliranja kože, odnosno anomalija na koži.

Juro se na TTF upisao 2013. godine, jer ga je oduvijek oduševljavala, kaže, tekstilna tehnologija. A ono što ga je na prvu osvojilo kod ovog fakulteta jest pristupačnost, odnosno širina tekstila gdje se primjenju-

je, dok je kroz nastavu i motivirane profesore odlučio i ostati na TTF-u kako bi bio dio ovog entuzijazmom ispunjenoga kolektiva.

Profesorica Ljubica Kolarević na TTF je stigla u pratnji svojih učenika, budućih modnih tehničara i krojača, iz Srednje strukovne škole Vinkovci:

– Puno naših učenika zna za ovaj fakultet, imaju želju za upisom pa smo došli da obidemo njihove laboratorije, prostore, da vidimo iz prve ruke što mlade čeka dođu li ovdje studirati. Povelili smo zainteresirane učenike od prvog do četvrtog razreda, pun autobus, i već sada vidim da će im ovo biti nezaboravno iskustvo.

Dodaje naša sugovornica da se svake godine nađe nekoliko djevojaka i mladića koji školovanje nastave baš na TTF-u, a i sama škola planira proširiti, odnosno produbiti, suradnju s profesorima TTF-a kako bi taj prijelaz na višu razinu obrazovanja vinkovačkim srednjoškolcima prošao što bezbolnije.

Maja Mahnić Naglič asistentica je na Zavodu za odjevnju teh-

nologiju i učenike je dočekala u futurističkom studiju za 3D skeniranje tijela, gdje se beskontaktnom metodom utvrđuju tjelesne mjere, koje se primarno koriste za konstrukciju odjeće.

– Ovakvi 3D modeli tijela mogu se koristiti u CAD sustavima za simulaciju odjeće, gdje razvijamo računalne 3D prototipove i testiramo dizajn, odnosno konstrukciju modela prije izrade nekog realnog odjevnog predmeta. Pa na ovaj način možemo testirati odjeću direktno na avatarima ciljane osobe za koju razvijamo neki dizajn. Isto tako, takvi avatari se mogu koristiti u nekim drugim općim programima za 3D modeliranje, eventualno animacijama, jer znate i sami da se sve više usmjeravamo na tu digitalnu modu. Pa je mladima vrlo važno da njihovi avatari u virtualnome svijetu, u svijetu mreža, izgledaju dobro, u supermodnim kombinacijama, dok su oni istodobno možda doma cijeli dan u pidžami i kućnim papučama.

Utjecaj tekstila na akustiku

Miljenko Krhen sa Zavoda za temeljne prirodne i tehničke znanosti predstavio je utjecaj tekstila na akustiku prostora i digitalnu obradu si-

gnala. Konkretno, napravio je s učenicima test koliko mogu biti glasni u razredu, jer malo nas zna kolika je snaga ljudskog glasa. I sve nas je začu- dilo da grupa od svega desetak ljudi proizvede buku razine od 105 do 110 decibela.

Izvanredna profesorica Irena Šabarić učenicima je prezentirala diplomski studij industrijskog dizajna odjeće, a docentica Snježana Brnada u malome studiju za tkanje ponosno je učenicima pokazivala suvremeni laboratorijski tkalački stroj, koji je umanje- nje zvuka onoga velikog indu-

strijskog.

– Naš je stroj manji, ali brži i fleksibilniji po pitanju različitih uzoraka. Želja mi je bila studentima dizajna pokazati nešto više o dizajnerskim modnim tkaninama, što sve mogu kada dođu na naš fakultet, što ih čeka u tom našem smjeru Projektiranja i menadžment tekstila. A čeka ih jako puno lijepih i zanimljivih stvari – poručila je na kraju našeg obilaska Tekstilno-tehnološkog fakulteta docentica Brnada, koja je rado pozirala s prodekanicom Ksenijom Smoljak Kalamir, našom vodičicom kroz Dan otvorenih vrata TTF-a.

Miljenko Krhen

Profesorica Ljubica Kolarević sa svojim učenicima iz Srednje strukovne škole Vinkovci

ISTRAŽIVANJE BIOMATERIJALA NA FAKULTETU KEMIJSKOG INŽENJERSTVA I TEHNOLOGIJE SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Važan doprinos znanstvenoj prepoznatljivosti Hrvatske u svijetu

PIŠE I SNIMIO **BRANKO NAĐ**

Na Fakultetu kemijskog inženjerstva i tehnologije Sveučilišta u Zagrebu, skupina znanstvenika sa Zavoda za anorgansku kemijsku tehnologiju i nemetale i Zavoda za fizikalnu kemiju već se dugi niz godina bavi razvojem biomaterijala, posebice hidroksiapatitne keramike, polimernih hidroge-
lova i kompozita, za primjene u inženjerstvu košanog tkiva i kontroliranoj dostavi lijekova.

Voditelji istraživačke skupine prof. Hrvoje Ivanković i prof. Marica Ivanković još su 2005. godine započeli svoja pionirska istraživanja u području tkivnog inženjerstva, sintezom poroznog hidroksiapatita iz sipine kosti, jeftinog i lako dostupnog prirodnog materijala. Što je tkivno inženjerstvo, za Universitas ukratko objašnjava prof. **Hrvoje Ivanković**:

– Tkivno inženjerstvo je brzorastuće područje istraživanja usmjereno na razvoj bioaktivnih nosača za rast stanica i stvaranje novog tkiva. Idealni nosači visoko su porozni materijali s međusobno povezanim porama, koji omogućuju stvaranje krvnih žila te prijenos hranjivih tvari, kisika i metaboličkog otpada. Površinska svojstva nosača moraju biti pogodna za prijanjanje, umnažanje i diferencijaciju stanica. Nosač mora imati i odgovarajuća mehanička svojstva te se postupno resorbirati kontroliranom brzinom razgradnje, koja odgovara stvaranju novog tkiva.

Spoj znanja i iskustva iz različitih područja

Profesor Ivanković trenutno je voditelj projekta naslovljenog “Biorazgradive 3D-tiskane strukture za augmentaciju kosti” (bIDEAS), koji se provodi u suradnji s tvrtkama “Topomatika” d.o.o. i “Izit” d.o.o., a usmjeren je na razvoj biorazgradivih i bioaktivnih implantata za augmentaciju (nadogradnju) košanoga grebena te njihovu izradu i oblikovanje 3D tiskanjem, kao alternativne inertnim titanijskim mrežicama. Projekt je financiran iz Europskog strukturnog i investicijskog fonda u sklopu poziva “Jačanje kapaciteta za istraživanje, razvoj i inovacije”, a ukupna vrijednost projekta je 940.089,25 eura. Projekt kombinira znanja i iskustva iz različitih znanstvenih područja, uključujući: kemiju i inženjerstvo materijala, kemijsko inženjerstvo, strojarstvo, staničnu biologiju i kirurgiju, a koja su neophodna za razvoj i validaciju novih biomedicinskih materijala.

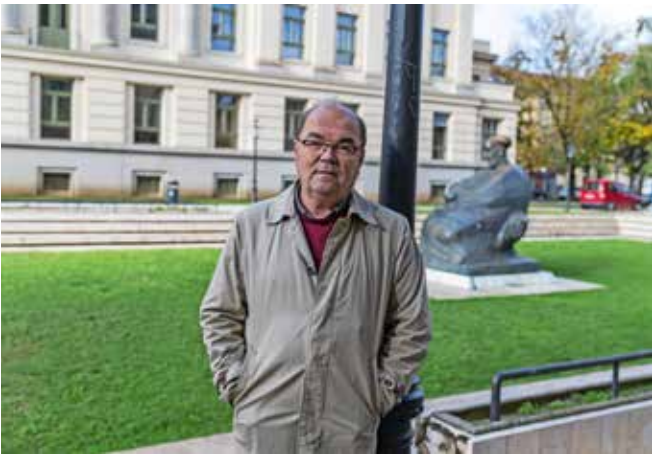
Primjenu biomaterijala u stomatologiji pri liječenju parodontita objašnjava doc. dr. sc. **Anamarija Rogina**:

– Unatoč napretku u preventivnoj stomatologiji, djelomična ili potpuna bezubost, na primjer, i dalje je veliki javnozdravstveni problem u cijelom svijetu. Dugotrajna bezubost rezultira znatnim gubit-

Istraživačka skupina koju čine prof. Hrvoje Ivanković, prof. Marica Ivanković, doc. Anamarija Rogina, dr. sc. Dajana Milovac Lerga, dr. sc. Leonard Bauer, dr. sc. Antonia Ressler, Andrea Lončarević, mag. ing. cheming., Luka Dornjak, mag. chem., i Marina Monika Marić, mag. ing. cheming., dosad je objavila 40 znanstvenih radova iz području biomaterijala i tkivnog inženjerstva

Leonard Bauer, Dajana Milovac Lerga, Anamarija Rogina, Hrvoje Ivanković, Marica Ivanković, Marina Monika Marić i Luka Dornjak ispred obnovljene zgrade FKIT-a na Marulićevu trgu

Prof. Hrvoje Ivanković, voditelj projekta bIDEAS

kom čeljusne kosti, što je jedan od najvećih problema s kojima se suočavaju stručnjaci u dentalnoj implantologiji. Dosadašnji tretmani liječenja parodontita primjenjuju različite inertne strukture poput titanijske mrežice, koja je široko dostupna u kliničkoj primjeni zbog smanjene imunostne reakcije pacijenta i mehaničke otpornosti. Međutim, glavni nedostatak titanijskih implantata je potreba za sekundarnim kirurškim zahvatom, radi uklanjanja implantata, pri čemu se javlja rizik od infekcije.

Ugradnja biomaterijala, u ovome slučaju kompozita na temelju hidroksiapatita i biorazgradivoga polimera polilaktida, ne zahtijeva sekundarni operativni postupak, jer se tijekom vremena takav implantat resorbira u organizmu, dodaje dr. sc. **Dajana Milovac Lerga**.

– Biorazgradivi materijali preuzimaju dio opterećenja i štite okolnu kost od naprežanja, što pospješuje oporavak kosti, kompatibilni su s radiološkim pretragama, skraćuju vrijeme oporavka i značaj-

no smanjuju troškove cjelokupnog postupka. Također, implantat od materijala na temelju biorazgradivoga polimera i hidroksiapatita ima veću biokompatibilnost u odnosu na titanijsku mrežicu te ne otpušta toksične produkte tijekom svoje razgradnje – pojašnjava dr. sc. Dajana Milovac Lerga.

– Osim razvoja biomaterijala, istraživanje projekta bIDEAS usmjereno je na prilagodbu tehnologije 3D tiska za izradu i oblikovanje biorazgradivih implantata koji odgovaraju svakom pojedinom pacijentu, a kojima se može lako rukovati u kliničkom okruženju – dodaje dr. sc. **Leonard Bauer**.

Osnovan specijalizirani laboratorij

Istraživačka skupina koju čine prof. dr. sc. Hrvoje Ivanković, prof. dr. sc. Marica Ivanković, doc. dr. sc. Anamarija Rogina, dr. sc. Dajana Milovac Lerga, dr. sc. Leonard Bauer, dr. sc. Antonia Ressler, Andrea Lončarević, mag. ing. cheming., Luka Dornjak, mag. chem., i Marina Monika Marić,

Prof. Marica Ivanković, voditeljica Laboratorija za biomaterijale i tkivno inženjerstvo

mag. ing. cheming., do sada je objavila 40 znanstvenih radova iz područja biomaterijala i tkivnog inženjerstva u prestižnim međunarodnim časopisima, u okviru tri nacionalna projekta, četiri bilateralna, te već spomenuti projekt bIDEAS, financiran iz europskih strukturnih i investicijskih fondova.

Njihov znanstveni doprinos prepoznat je i nagrađen s tri državne nagrade za znanost i tri nagrade “Za žene u znanosti”. Ostvaruju vrlo kvalitetne suradnje sa znanstvenicima drugih institucija, među kojima se najviše ističe osamnaestogodišnja suradnja s prof. Gloriam Gallego Ferrer s Politehničkog sveučilišta u Valenciji (Centar za biomaterijale i tkivno inženjerstvo), gdje su se mladi suradnici znanstveno usavršavali u svrhu biološke validacije materijala.

Izvršna suradnja uspostavljena je i s istraživačkom skupinom izv. prof. Inge Urlič, iz Zavoda za molekularnu biologiju Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagre-

bu, a koja je usmjerena na validaciju biomaterijala kao nosača lijeka.

Dugogodišnji istraživački rad skupine i sva dosad prikupljena znanja i iskustva u polju biomaterijala rezultirala su osnivanjem Laboratorija za biomaterijale i tkivno inženjerstvo (LABTI), a vrijedna istraživačka oprema većim je dijelom nabavljena sredstvima projekta bIDEAS.

Za opremanje laboratorija korištena su i sredstva HRZZ-a – istraživačkog projekta “Razvoj biokompatibilnih materijala na temelju hidroksiapatita za primjene u inženjerstvu košanog tkiva” (2017. – 2021.), voditelja prof. dr. sc. Hrvoja Ivankovića, te sredstva HRZZ-a – uspostavnog istraživačkog projekta “Pametni sustavi za dostavu lijeka pri liječenju tumora kosti” (2021. – 2026.), voditeljice doc. dr. sc. Anamarije Rogine.

– Laboratorij njeguje interdisciplinarna istraživanja koja su preduvjet za razvoj materijala za biomedicinsku primjenu, a djelatnost Laboratorija obu-

hvaća sintezu, fizikalno-kemijsku i biološku karakterizaciju funkcionalnih bioaktivnih materijala za primjene u regenerativnoj medicini, ortopediji i personaliziranim medicinskim tretmanima – pojašnjava za Universitas voditeljica Laboratorija prof. Marica Ivanković.

Profesor Hrvoje Ivanković na kraju našeg posjeta FKIT-u, koji se nedavno vratio u obnovljenu zgradu na Marulićevu trgu, gdje smo obavili i prigodni “photosession” istraživača iz projekta bIDEAS, naglašava kako vjeruje da će Laboratorij za biomaterijale i tkivno inženjerstvo dodatno pridonijeti prepoznatljivosti Fakulteta kemijskog inženjerstva i tehnologije, ali i povećanju kompetentnosti drugih istraživačko-razvojnih projekata, te unapređenju nastave, osobito na diplomskoj i doktorskoj razini.

“Dugogodišnji rad i sva dosad prikupljena znanja i iskustva u polju biomaterijala rezultirala su osnivanjem Laboratorija za biomaterijale i tkivno inženjerstvo (LABTI), a vrijedna oprema nabavljena je uglavnom sredstvima projekta bIDEAS

PREDSTAVLJAMO MLADE ZNANSTVENIKE: DR. SC. TOMISLAV NEDIĆ

Društvo koje zanemaruje svoje humanističke temelje i narav, kopa sebi jamu

RAZGOVARAO:

PETAR BILOBRK

Dr. sc. Tomislav Nedić, asistent je na Katedri za građansko i građanskoproceno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta J.J. Strossmayera. Doktorirao je na Pravnom fakultetu u Osijeku, a trenutno je polaznik Poslijediplomskog doktorskog studija Filozofija na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Tijekom studiranja na Pravnom fakultetu u Osijeku usavršava se i sudjeluje u velikom broju pravnih konferencija, seminara, pravnih škola i natjecanja u Italiji (Altiero Spinelli Institute, Ventotene, 2012.), Nizozemskoj (ICTY, Den Haag, 2012.), Njemačkoj (Bundestag, Reichstag, Berlin, 2013.), Mađarskoj (University of Pecs, Pecs, 2013.), i Srbiji (Fakultet političkih nauka, Sveučilište u Beogradu, 2013.). Još kao student samostalno i u koautorstvu objavljuje svoje prve znanstvene radove. Kao student bio je član sportske reprezentacije Fakulteta i Sveučilišta u tenisu.

Dobitnik je Nagrade za izvrsnost u znanstveno-istraživačkom radu Akademije za umjetnost i kulturu Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku (2021.), Rektorove nagrade (2013.), Dekanove nagrade za izvrsnost (2011. i 2012.), Stipendije Osječko-baranjske županije za poslijediplomski studij (2023.) te Sveučilišne stipendije za najuspješnije studente Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku (2011., 2012.). Član je Upravnog odbora Hrvatskog filozofskog društva, Upravnog odbora Hrvatskog bioetičkog društva, voditelj Sekcije za filozofiju prava Hrvatskog filozofskog društva, član Predsjedništva Matice hrvatske, Ogranka u Osijeku te znanstveni suradnik Znanstvenog centra izvrsnosti za integrativnu bioetiku.

Koliko ste dugo tražili posao nakon završetka studija?

-Nakon završetka studija obnašao sam funkciju glavnog tajnika Centra za integrativnu bioetiku Sveučilišta J.J. Strossmayera kao znanstvene jedinice Znanstvenog centra izvrsnosti za integrativnu bioetiku koji, po definiciji, okuplja međunarodno najuspješnije hrvatske znanstvenike iz područja bioetike. Krajem 2019. godine zaposlio sam se kao asistent na Akademiji za umjetnost i kulturu Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku (Odsjek za kulturu, medije i menadžment) gdje sam sudjeluje u izvođe-

Osobito u ovom vremenu različitih revolucionarnih STEM i biomedicinskih otkrića, svako zanemarivanje takvih temelja, vodi u različite oblike kriza

nju nastave na predmetima iz znanstvene metodologije i intelektualnog vlasništva (s naglaskom na autorska prava umjetnika, uz izv.prof. Du-bravku Klasiček).

Od prosinca 2021. zaposlen sam na suradničkom mjestu asistenta na Pravnom fakultetu u Osijeku na Katedri za građansko i građanskoproceno pravo. Bio sam i gostujući istraživač na sveučilištu King's College London, The Dickson Poon School of Law (2023.) prihvaćeni sam gostujući istraživač na Sveučilištu Ludwig Maximilian u Münchenu (Katedra za privatno, međunarodno privatno i komparativno pravo; svibanj, 2024.).

Osim svih do sad spomenutih aktivnosti, produktivni ste i u znanosti, odnosno, ne zaostajete niti u pisanju znanstvenih radova. Koliko nam je poznato koristite se starogrčkim i latinskim jezikom.

-U pravu ste, aktivno govorim engleski i pasivno njemački jezik, isto tako u znanstvenome radu služim se latinskim jezikom koji sam polagao umjesto engleskoga jezika kao 1. strani jezik Državne mature (A razina) i starogrčkim jezikom.

Što se pak pisanja tiče, autor sam jedne knjige (znanstvene monografije) i tridesetak znanstvenih radova (znanstveni radovi, poglavljia u knjigama, zbornici skupova) i desetak publicističkih radova iz područja građanskoga prava, bioetike, medicinskog prava te pravne i moralne filozofije. Moj znanstveni interes obuhvaća područja građanskog prava i intersekcije prava, etike i bioetike (osobito medicinsko pravo i etika, životinjsko pravo i etika te etičko-teorijski temelji privatnog prava). Radove sam objavljivao u pravnim, filozofijskim, bioetičkim, politološkim, ekonomskim, medicinskim, antropološkim/etnološkim i sociološkim časopisima i knjigama. Isto tako, recenzent sam za nekoliko društvenih i humanističkih časopisa.

Ono što vas određuje kao znanstvenika jest ljubav prema društvu, ali i humanističkim znanostima?

-Ljubav prema navedenim područjima znanosti počela je prilično rano, ali je konačno utemeljena još u srednjoj školi. Pohadao sam Isusovačku klasičnu gimnaziju s pravom javnosti u Osijeku koja je jedna od najboljih škola u gradu i koja godinama ostvaruje brojne uspjehe na državnoj razini, ali, ono najvažnije, obrazuje sjajne mlade ljude koji naposljetku stasaju ne

samo u poslovno uspješne pojedince, već i u ostvarene i čane ljude. Gajio sam veliki interes za brojnim društvenim i humanističkim predmetima te sam imao priliku proći brojna natjecanja iz povijesti, latinskog i grčkog jezika, Lidrana, pa i biologije, što mi je kasnije pomoglo u bioetičkom promišljanju. Znanja iz klasičnih jezika od neprocjenjive su vrijednosti za spoznajnu različitih suvremenih društvenih i političkih temelja. Upravo sam se zato odlučio na polaganje više razine latinskog jezika kao prvog stranog jezika (umjesto engleskog) kao di-onik prve generacije Državne mature. Navedeno mi je znanje, uz mentorstvo dragog i sjajnog profesora Matije Zorića, dalo izvrsne temelje prvo za studij prava, gdje sam nekim kolegama davao i privatne instrukcije za polaganje latinskog jezika, ali i za trenutno znanstveno djelovanje u području građanskog prava koje je oslonjeno na rimske privatnopravne temelje.

Kako ste se odlučili baš za pravo? Kako su naposljetku na red došle filozofija i bioetika, pa i drugi doktorat? Postoji li mjesta za zajedničko funkcioniranje tih triju područja?

-S obzirom da potječem iz obitelji gdje su svi, točnije njezini uži članovi pravnici, oduvijek sam bio pod utjecajem pravnčkog načina mišljenja koje je oduvijek ostavljalo velik dojam na mene. Osim toga, često govorim kako je pravo multidisciplinarna sinergija brojnih društvenih i humanističkih znanosti čija egzaktnost zahtijeva određeno djelovanje. Kako sam gajio interes prema gotovo svim društvenim i humanističkim predmetima u srednjoj školi, jako bih se teško mogao odlučiti za samo jednu ili dvije od njih. Smatram da pravo ima tu moć da, objedinjujući perspektive i spoznaje različitih društveno-humanističkih područja, napravi promjene koje mogu doprinijeti boljitku i stabilnosti društva.

U tom bih smjeru temeljito odgovor na drugi dio pitanja. Naime, još za vrijeme studija nije mi se svidjela odveć pozitivistička narav prava koja nerijetko podrazumijeva puklo slijedenje pravila bez detaljnijeg propitkivanja, što naposljetku može dovesti do iskrivljavanja istine (ili da se ciceronovski izrazim *summum ius, summa iniuria*, lat. najveće pravo, najveća nepravda). Tu sam vidio prostor i za znanstveno djelovanje, što je u obitelj novina jer su svi članovi pravnici-praktičari, ali i za daljnje produbljivanje humanističkih temelja prava. Tu su na red došli filozofija i bioetika. Moj prvi seminar, pa i jedan od prvih objavljenih studentskih radova, na kolegiju *Teorija prava i države* bio je vezan upravo uz Augustinov utjecaj na suvremeno pravo, a bioetika me vezuje za sam kraj studija kada sam objavio svoje prve radove o pravno-etičkim aspektima presađivanja organa što je naposljetku bila tema i moje doktorske disertacije i prve objavljene monografije u izdanje Medicinske naklade i Hrvatskog filozofskog društva. Svako od navedenih tri područja (pravo, filozofija i bioetika) ne samo da mogu funkcionirati, već se njihova intersekcija nameće nužno u društvu koje sve više zane-

maruje svoje humanističke temelje i narav kopajući si jamu u koju samo upada. Osim bito u ovom vremenu različitih revolucionarnih STEM i biomedicinskih otkrića. Svako zanemarivanje takvih temelja, vodi u različite oblike kriza. S obzirom na navedeno i kako trenutno stvari stoje, tema će mojeg drugog doktorata biti vezana upravo uz čudorednu utemeljenost građanskog prava ili neke od grane građanskog prava.

Čime se trenutno najviše bavite u svojoj znanstvenoj djelatnosti i na koji se način to reflektira u društvenoj stvarnosti?

-Svako znanstveno djelovanje određeno je okolnostima i izazovima vremenskog razdoblja u kojemu znanstvenik obitava. Smatram da se temeljni društveni problemi današnjice mogu inducirati u tri temeljna pojma – *zdravlje, digitalno i zeleno*. S obzirom na navedeno, najveći opseg mojeg trenutnog istraživanja, uz već standardna pitanja građanskopravne teorije i prakse, odnosi se na intersekciju pojmova *zdravlja i zelenog* s građanskim (privatnim) pravom. Vrlo često navedene teme sadrže velik broj etičkih pitanja, čije je razrješenje nužno da bi ih se uopće krenulo pravno ispitivati, tako da nerijetko pišem radove koji sadrže isključivo normativnu i moralnofilozofijsku razradbu ili je pak ta ista razradba fragmentarni dio radova u kojemu problematiziram određeno pitanje u kontekstu (građanskog) prava.

U okviru kategorije *zdravlja*, odnosno bioetike i medicinskog prava primarno sam orijentiran problematizirati etičko-pravnog okvira presađivanja organa, kao i tzv. *end-of-life* pitanjima poput utvrđivanja trenutka smrti i eutanazije, s obzirom da je njihova etičko-pravna dimenzija vrlo često usko povezana s problematikom presađivanja organa. S obzirom na ra-

“Pravo je multidisciplinarna sinergija brojnih društvenih i humanističkih znanosti čija egzaktnost zahtijeva određeno djelovanje

MARINA VOJNOVIĆ

“Koncept vladavine prava nije moguć bez čovjekova pravilnog ophođenja prema vlastitom okolišu

zličita tehnološka dostignuća u području medicine, aktualnost ovih tema bit će sve izraženija uz neizostavno apsolviranje svih emanirajućih etičkih i pravnih pitanja. Darivanje organa odnosi se na svakog od nas i “pogodit” će nas sigurno jer smo svi, barem u Republici Hrvatskoj, presumirani darivatelji organa. Volio bih naglasiti da je ova problematika odveć zanemarena u korist onih bioetičkih tema koje su sjajna platforma za različite ideološko-svjetonazorske disidencije čije su raspravne polazišne točke vrlo često promašene. Radi se o onoj temi koja sadrži velik broj pojedinačnih etičko-pravnih problema (kao rijetko koja bioetička pojavnost) čije ne-rješavanje zauzima svako daljnje djelovanje u praksi. I ono, meni najljepše, narav je ove tematike ispunjena humanizmom, solidarnošću i empatijom, kao, također, rijetko koja bioetička pojavnost (u tolikoj mjeri). Nadam se da ćemo, svi mi koji se na bilo koji način bavimo ovom temom, uspjeti razriješiti dilemu distributivne pravednosti i u manjku organa za presađivanje pronaći način da se organ u pravo vrijeme, naposljetku, presadi svima onima kojima je potreban.

Od samih početaka mojeg znanstvenog djelovanja uz humani aspekt bioetike bio sam orijentiran i onom naturalnom. Koncept vladavine prava nije moguć bez čovjekova pravilnog ophođenja prema vlastitom okolišu, kao i samoj prirodi te svim njezinim dionicima. U pogledu kategorije *zelenog*, najveći broj mojih radova problematizira teme životinjskog prava i etike, kao i veterinarskog prava i etike, ali i koncept *prirode*, što je nužno za bilo koju vrstu djelovanja biocentričke naravi i težnje. To se osobito odnosi na pitanja životinjskog pravnog statusa koji se sve više subjektivizira uz negiranje statusa stvari koji postoji

još od vremena rimskog privatnog prava. Samim time, odnos prema životinjama u građanskopravnim okvirima itekako je pravnodoktrinarno i etički zanimljiv. Ono postavlja brojna iskušenja i pred veterinarsku struku koja vrlo često djeluje na raskrižjima stručnog mišljenja veterinar, želja vlasnika/posjednika i onog najvažnijeg, dobrobiti životinje. Ovim, ali i svim ostalim propitkivanjima čovjek, kao i sam (politička) životinja i dio prirode, raspoznaje vlastitu dimenziju *prirodnog*, raspoznaje gdje su granice između razlikovanja njega i ostalih dionika prirode, osobito životinja. Suodnos čovjeka i životinje oduvijek je podrazumijevao brojna zanimljiva gledišta. Uopće čovjekovo vlastito konceptualno odvajanje od ostalih životinja predstavlja preliminar-nost. Čovjek, kao i sam *zoon*, ali *zoon politikon*. No, je li to temeljna razlika? U filozofskoj antropologiji još uvijek postoje brojne dvojbe oko definiranja, pa čak i određenja pojma “čovjek”. Etimološko porijeklo riječi “čovjek” (latinski *homo*, grčki *ἄνθρωπος*) mnogo je upitnije od riječi “životinja” (latin *animal*, greek *ζῷον*), one riječi kojoj pripada sam čovjek, a koja se u latinskom jeziku odnosi na riječ *anima*, što znači duša, duh i dah, odnosno, sumirajući sve skupa uz latinsku riječ *animal* - živo biće. Suvremena etologija donosi itekako zanimljiva saznanja o ponašanju životinja koje se uopće, suštinski, ne razlikuju od onih ljudskih. Međudjelovanje čovjeka i prirode, imancija čovjeka koji je u njoj i koji je prihvaća kao ključni dio sebe, a ne izolirajući se od nje, predstavlja, pozitivistički gledajući, kulturni šok, ali i nužnost. Subordinacija i artifičijelna izolacija čovjeka od prirode i postavljanje kategorijalnih granica između “ljudskog” i “prirodnog” dodatno pridonosi jazu između čovjeka i svih elemenata prirode. Čini mi se da dolazi vrijeme kada će nas različite ekološko-prirodne teškoće natjerati na nešto drugačija promišljanja o konceptu prirode i biocentrizma.

Također, ovdje naglašavam kako pokušavam doprinijeti i radovima u području doktrine građanskog prava, uz tendenciju razvoja znanosti građanskog prava *per se*. Osim različitih pravnih dilema unutar građanskopravne teorije i prakse, ono se naročito, barem trenutno, odnosi na (normativno)etičku utemeljenost građanskog prava, osobito stvarnog prava i teorije vlasništva. To je onaj segment koji bih volio razvijati u svojem novom doktoratu, a koji jako dobro objedinjuje sve teme mojeg interesa, s obzirom na to da neke od najvećih trenutnih izazova predstavljaju upravo teme stvarnih prava nad organima i ostalim dijelovima ljudskog tijela, stvarnih prava nad životinjama i prirodom, stvarnih prava nad digitalnim dobrima i umjetnom inteligencijom itd. Sve navedene teme podrazumijevaju invokaciju čudorednosti i etičnosti temelja stvarnog prava.

Želite li nam još nešto poručiti za kraj?

-Ono što bih na kraju volio reći jest kako bilo kakvo djelovanje u području intersekcije prava i etike predstavlja zaista veliki umno-duhovni blagoslov. Obogaćivanje vlastitog duha u vidu brojnih saznanja iz etike, te drevne i predivne filozofijske discipline, o praktičkom djelovanju koje oslikava konture dobra, ono je najvrjednije što možete izvući iz ove vrste znanstvenog djelovanja. A sam produkt, svaka ona misao koja se nalazi u bilo kojoj pisanoj ili usmenoj formi mojeg znanstvenog izražavanja, zaista se nadam da će, barem u određenoj mjeri, unaprijediti jedan dio znanosti, prakse i naposljetku društva.

BRANKO NAD

DOC. EVA KATARINA GLAZER S FAKULTETA HRVATSKIH SVEUČILIŠNIH STUDIJA

Radoznalost, široko (pred)znanje i puno strpljenja - kvalitete su povjesničara

Povjesničar prije svega mora posjedovati niz analitičkih i istraživačkih sposobnosti. Danas se kvaliteta posebno očituje u prilagodbi novim metodama istraživanja, inovativnim prezentacijama i implementaciji interdisciplinarnih pristupa

sustava, odnosno prvih pravih povijesnih razdoblja.

Što je uopće najvažnije da bi netko danas bio kvalitetan povjesničar?

-Povjesničar prije svega mora posjedovati niz analitičkih i istraživačkih sposobnosti. Danas se kvaliteta posebno očituje u prilagodbi novim metodama istraživanja i inovativnim pristupima prezentaciji, kao i implementaciji interdisciplinarnih pristupa. Ono što smatram važnom odlikom kvalitetnog povjesničara je sposobnost održavanja objektivnog i nepristranog stava, bez subjektivnih interpretacija povijesnih događaja.

Što sve mladi ljudi koji studiraju povijest, a poslije se odluče ostvariti u grani stare povijesti, trebaju imati na umu? Koja su dodatna znanja i vještine nužni za bavljenje ovom povijesnom domenom?

-Prije svega – strpljenje. Stara povijest često zahtijeva detaljno i dugotrajno istraživanje te je važno posjedovati strpljenje i posvećenost za materiju. S obzirom na to da su mnogi izvori iz stare povijesti fragmentarni, važno je razviti sposobnost analiziranja i interpretiranja drevnih tekstova i artefakata. Uz tu vještinu potrebno je integrirati znanja iz drugih disciplina, poput arheologije, antropologije, religijskih studija i povijesti umjetnosti, kao i učenje jezika relevantnih za odabrano razdoblje.

Kako danas u hrvatskoj povijesnoj struci, ali i unutar europskih znanstvenih okvira, kotiraju povjesničari koji se bave razdobljem stare povijesti?

-Povjesničari specijalizirani za staru povijest uživaju visoki ugled unutar znanstvene zajednice u Europi zahvaljujući bogatoj i raznolikoj povijesnoj baštini kontinenta. Europski stručnjaci za staru povijest često surađuju u međunarodnim projektima, a sama vrijednost očituje se i u brojnim EU fondovima za istraživanja jer je tradicija proučavanja stare povijesti u Europi ključna za oblikovanje i razumijevanje identiteta suvremene Europe. Odličan primjer priznavanja i vrednovanja u struci su nagrade i priznanja koja dodjeljuju društva i institucije, kako pojedincima tako i muzejima koji čuvaju kulturnu baštinu i promiču staru povijest kroz svoje javno djelovanje, primjerice Muzej krapinskih neandertalaca i Muzej vučedolske kulture.

Pojednostavljena slika povjesničara je ona koja ga opisuje kao znanstvenika koji sate provodi nad starim dokumentima i knjigama – iščitava, prepisuje, otkriva zaboravljene sinteze. Je li tome tako i u bavljenju prapovijesti? Opišite svoja iskustva.

-U pravu ste. Slika povjesničara koji provodi sate nad dokumentima ne odražava u potpunosti složenost i raznolikost rada. U bavljenju prapovijesti ne postoje pisani izvori, tako da je oslonac isključivo na arheološkim nalazima poput oružja, alata, umjetnina kako bi se rekonstruirali povijesni događaji, životni uvjeti i kultu-

RAZGOVARAO BRUNO BOGOVIĆ

Povijest je učiteljica života”, glasi poznata Ciceronova izreka. Znati vlastitu povijest, ali i zbivanja u prošlosti, uokolo i šire, znači biti svjestan složenosti života u sadašnjem trenutku. Poneke kompleksne i višeslojne životne situacije među narodima, poput različitih kulturoloških praksi (stila življenja), ali i negativnih pojava poput sukoba,

vuku svoje zametke iz ranijih razdoblja ljudskog razvitka. U znanstvenoj i nastavnoj sferi povijesne struke nerijetko se polemizira o pojedinim “epizodama”, ponajviše iz suvremene povijesti, no što je sa stvarnošću koja je proživljena u starijim povijesnim razdobljima? Koliko se pažnje u Hrvatskoj posvećuje proučavanju i naučavanju upravo rane povijesti ljudskog roda te može li se, i kako, to polje aktualizirati u društvu, samo su ne-

ka od pitanja o kojima smo razgovarali s povjesničarom doc. dr. sc. Evom Katarinom Glazer s Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu.

Povjesničarka ste na Odjeku za povijest zagrebačkog Fakulteta hrvatskih studija. Kroz predavanja, ali i istraživački rad primarno obrađujete razdoblje stare povijesti, dotičete se arheologije, zatim su tu i teme koje sežu u kulturno-društvenu povijest. Oda-

kle vam motivacija za bavljenjem najstarijim razdobljem ljudske povijesti?

-Moje zanimanje za povijest započelo je već tijekom osnovne škole, kada je profesor povijesti Davor Krnjević organizirao izvannastavnu povijesnu grupu. Ta aktivnost bila je iskra koja je zapalila moju strast prema povijesti. Otkrila sam da se zadirući dublje u povijesna razdoblja susrećemo s brojnim nepoznicama. Fascinantno mi je istraživati

kako su se prve ljudske zajednice razvijale, kako su komunicirale, unaprijedivale tehnologiju, prilagođivale se okolišu i formirale društvene strukture.

U mojem istraživačkom radu fokusiram se na brončano i željezno doba. Razlog tome je što ta razdoblja obiluju prvim pisanim izvorima. Stoga, iako me privlači proučavanje ranih razdoblja ljudske povijesti, prava strast leži u istraživanju prvih društvenih i religijskih

“

Potrebno je integrirati znanja iz drugih disciplina, poput arheologije, antropologije, religijskih studija i povijesti umjetnosti, kao i učenje jezika relevantnih za odabrano razdoblje

ra ljudi. S pojavom pisanih izvora situacija nije puno bolja, jer su iz prvih razdoblja pismenosti izvori često fragmentarni. Zbog toga se često poseže za teorijskim interpretacijama i hipotezama. Kasnija istraživanja i novi nalazi mogu pomoći u tome da se potvrde vlastite hipoteze, a ponekad ih se mora i odbaciti, ali to je glavni razlog zašto je povijesna znanost prije svega složena i nadasve dinamična.

Koja biste tri aktualna lokaliteta u svijetu istaknuli, a da se tiču prapovijesti?

-Samo tri? Gotovo je nemoguće pratiti što je sve aktualno u svijetu arheologije jer postoje lokaliteti koji se desetljećima istražuju i još uvijek se na njima radi, poput Gobekli Tepe u današnjoj Turskoj, koji je, prema prvim rezultatima, datiran kao sklop velikih građevina u vrijeme prije prvih velikih gradova država. Da se vratimo na prethodno pitanje, hipotetski se pretpostavlja da su ga izgradili ljudi koji još nisu posve usvojili poljoprivredni sjedilački način života, nego su živjeli kao sakupljači nomadi, zbog čega se postavlja pitanje potrebe i uopće tehničke mogućnosti za izgradnjom takvog kompleksa.

Osim toga, gotovo svakodnevno se otkrivaju novi lokaliteti, poput špilje u En Gediju u današnjem Izraelu, gdje je prije nekoliko mjeseci slučajno otkrivena ostava mačeva, i uz već postojeći lokalitet koji se godinama istraživao, sada će se morati i ta špilja cjelovito istražiti kako bi se lakše shvatilo na koji su način i kada ti mačevi tamo ostavljeni. No, uz sva ta brojna terenska istraživanja, ne smije se zaboraviti ni lokalitete koji postaju aktivni jer su tek sada dostupni neki izvori, na primjer fotografije koje su snimljene tijekom Drugog svjetskog rata i čuvane kao vojna tajna, a danas ih se može koristiti i uz pomoć njih otkrivati zaboravljene lokalitete. Takav je primjer s fotografijama tzv. rimskih logora u današnjoj Siriji, za koje tek predstoje prava terenska istraživanja, koja bi trebala potvrditi ono što je vidljivo na snimkama.

Od Kampusu do kopanja u pustinji

Opišite nam specifičnosti jordanskog lokaliteta (nalažista) Khirbet Safra.

-Lokalitet Khirbet Safra smješten je jugozapadno od grada Madabe u današnjoj Hašemitskoj Kraljevini Jordan. Specifičnost ovog lokaliteta očituje se u samom nazivu, naime, Khirbat označava lokalitet na kojem su vidljivi ostaci arhitekture iz ranijih povijesnih raz-

Terenski rad

EVA KATARINA GLAZER

“

Stara povijest često zahtijeva detaljno i dugotrajno istraživanje te je važno posjedovati strpljenje i posvećenost za materiju

doblja. Lokalitet istražuje grupa arheologa s Andrews University iz SAD-a, pod lokalnim nadzorom i uz međunarodnu suradnju. Osim mene, koja dolazim iz Hrvatske, u timu su i kolege iz Brazila i Belgije uz brojne volontere iz cijeloga svijeta. U preliminarnom istraživanju 2017. godine otkriveni su ostaci keramike iz željeznog doba II, no već su u prvoj sezoni istraživanja hipoteze o starosti lokaliteta ispravljene. Naime, nakon te sezone,

“

Ulaganje u arheološka istraživanja pridonosi unaprijeđivanju vlastitih metoda istraživanja i tehnologije i svako ulaganje u znanost je poželjno

tijekom koje su otvorena istraživanja na četiri polja, otkriveno je da su najstarije naselje osnovali tijekom samog početka željeznog doba, čime je ovaj lokalitet postao važno mjesto istraživanja za dotad vrlo slabo istraženo povijesno razdoblje. Razdoblje na prijelazu iz brončanog u željezno doba obilježeno je raznim uništenjima gradova država na prostoru Starog istoka, kao i uspostavom novih, a još uvijek su brojne aktivne

hipoteze o narodima s mora, migracijama, ratovima i drugim razlozima za objašnjenje tih događaja. Specifičnost lokaliteta očituje se i u tome što je naselje nakon željeznog doba bilo napušteno, osim sporadičnih tragova iz bizantskog razdoblja te, za razliku od brojnih drugih lokaliteta koji skrivaju naslage iz kasnijih razdoblja i u kojima je iskopavanje zbog toga otežano i usporeno, ovaj lokalitet vrlo brzo otkriva svoje početke naseljavanja i prve građevine koje su njegovi stanovnici izgradili. Jedna je od specifičnosti istraživanja ovog lokaliteta korištenje digitalnih alata za bilježenje podataka, uključujući iPad aplikaciju i GPS za geoprostorne informacije, a važan dio istraživanja posvećen je i prikupljanju uzoraka tla za botaničku analizu, čime je pažnja istraživača usmjerena i na mikroarheologiju.

Koliko je toga tamo već otkriveno i što se dosad zna o tom prostoru?

-Kao što sam rekla, lokalitet Khirbat Safra izuzetno je značajan zbog svojih ostataka iz razdoblja željeznog doba I. Uz ostatke gradskog zida i glavnih gradskih vrata (ulaza u grad) sačuvani su ostaci kuća, koji svjedoče o načinu života ljudi koji su se pretežito bavili poljoprivredom i stočarstvom – brojni ostaci alata za pripremu hrane i obradu tekstila, kao i ostaci životinjskih kostiju. Arhitektonski ostaci omogućuju nam i rekonstrukciju samih stambenih kuća, a samim time i interpretaciju načina života i hipoteze o veličini obitelji i broju stanovnika. Na svim poljima koja se istražuju, a trenutno ih je pet, potvrđeni su i dokazi o velikom potresu koji je uništio većinu građevina i uzrokovao rušenje dijelova zidova. Iako smo u pet godina sustavnih istraživanja otkrili dosta o društvenim, gospodarskim i kulturnim uvjetima tog vremena, nažalost još uvijek nismo otkrili pisani izvor, no to je samo jedan od razloga zašto je lokalitet još

“

Jako je teško odvojiti stvarne događaje od priča, zbog toga moramo koristiti različite metode i interdisciplinarni pristup te prije svega kritičku analizu

uvijek aktivan i zašto svaka nova sezona donosi još dublje spoznaje i jasniji uvid u povijest tog razdoblja.

Treba li se Republika Hrvatska zalagati za pokretanje arheološke misije na prostoru Bliskog istoka?

-Ulaganje u arheološka istraživanja pridonosi unaprijeđivanju vlastitih metoda istraživanja i tehnologije i svako ulaganje u znanost je poželjno. Naravno da su međunarodne znanstvene suradnje poželjne za jačanje diplomatskih veza i jačanje međunarodnog ugleda. Ali ako se uzme u obzir koliko je u samoj Hrvatskoj bogato arheološko nasljeđe i koliko još lokaliteta čeka na istraživanje, jasno je da financiranje arheoloških misija izvan Hrvatske nije prioritet. Nas povjesničara koji se bavimo starim vijekom i koji smo pozvani sudjelovati u međunarodnim projektima je nekolicina. Iskustvo koje nam takva suradnja donosi vrlo je važno za naš znanstveni rad, kao i za nastavu koju držimo na fakultetima. Samim time što sam članica istraživačkog tima na Khirbet Safri, kroz više izbornih kolegija sam iz prve ruke mogla prenijeti studentima iskustva rada na lokalitetu i od brojnih zainteresiranih studenata, nekolicina se odvažila i priključila istraživanju. Danas već bivše studentice povijesti, Ivona Jozak, Margareta Filipović-Srroj, Ana Rebrina i Dolores Antunica, sudjelovale su u istraživanjima i stekle vrijedno iskustvo i edukaciju koju na samoj nastavi nije moguće ostvariti.

Naravno da bih voljela sve svoje studente voditi na terensku nastavu u sklopu koje bi sudjelovali u istraživanjima, ali troškovi puta, smještaja i samo vrijeme trajanja istraživanja nepremostiva su prepreka u većini slučajeva.

Jedno pitanje za kraj – je li teško razlučiti istinu od mitološke priče kad je u pitanju neka važna osoba ili događaj iz stare povijesti?

-Da, razlučivanje istine od mitoloških priča u staroj povijesti može biti izazovno. Već spomenuti problem rijetkih pisanih izvora često navodi na oslanjanje na isključivo arheološke nalaze ili usmene tradicije. To može uključivati mitove i legende koje su se prenosile kroz generacije. Zbog toga je jako teško odvojiti stvarne događaje od priča, pogotovo ako se radi o značajnom događaju ili osobi. Zbog toga moramo koristiti različite metode i interdisciplinarni pristup te prije svega kritičku analizu kako bismo pokušali razjasniti što je stvarnost, a što mit.

Panel-rasprava "Treba li nam online studiji?"

Događanju su prisustvovali brojni uzvanici iz sustava visokoga obrazovanja i znanosti

OBILJEŽEN SVEUČILIŠNI DAN E-UČENJA I 16 GODINA CENTRA ZA E-UČENJE SRCA

E-učenje kao ključan element modernoga obrazovanja

Panel-raspravom "Treba li nam *online* studiji" istaknuta je važnost jasnoga definiranja ishoda učenja i kompetencija, uz nužnost postavljanja i praćenja standarda kvalitete pri primjeni digitalnih tehnologija u obrazovanju

Sveučilišni dan e-učenja održan je 13. prosinca 2023. u Srcu te je tom prigodom obilježeno i 16 godina rada Centra za e-učenje Srca. Događaju su prisustvovali eminentni uzvanici iz sustava visokoga obrazovanja i znanosti, koji su neposredni korisnici usluga Centra te suradnici i članovi mreže e-učenja koju Srce kontinuirano razvija.

U pozdravnom je govoru ravnatelj Srca **Ivan Marić** naglasio temeljnu viziju Srca koja se usredotočuje na sveprisutnost naprednih informacijskih i komunikacijskih tehnologija u društvu, posebice u području znanosti i visokoga obrazovanja, pri čemu njihovo korištenje u istraživanjima i obrazovnom procesu pridonosi osiguravanju visoke kvalitete, izvrsnosti, dostupnosti i međunarodnoj prepoznatljivosti te relevantnosti. Ravnatelj je istaknuo kako iz te vizije proizlaze i strateški ciljevi Srca, a to su izgradnja e-infrastrukture i modernih digitalnih usluga koje koriste akademskoj i znanstvenoj zajednici i društvu. Tim uslugama Srce "pruža pomoć i podršku u upotrebi digitalnih tehnologija u svakodnevnom radu te aktivno okupljamo zajednicu s ciljem razmjene znanja i iskustava te zajedničkog djelovanja na unapređenju naših infrastrukture i usluga". Izrazio sam ponosan da naš uspješno radi na promoviranju upotrebe naprednih tehnologija i na pružanju podrške nastavnicima i studentima u implementaciji e-učenja u obrazovni proces kao i u unaprjeđenju njihovih digitalnih kompetencija putem brojnih obrazovnih programa Srca. – rekao je ravnatelj Marić.

Visoka učilišta stvaraju znanja za razvoj države

Rektor Sveučilišta u Zagrebu **Stjepan Lakušić** obratio se okupljenima te naglasio kako je: "e-učenje danas standard ne samo u visokom obrazovanju nego i u društvu općenito. Prije 16 godina bila su jedan ili dva

Primjer dobre prakse: e-kolegij "Šumske prometnice" s Fakulteta šumarstva i drvne tehnologije

e-kolegija na pojedinim sastavnicama i to je za to vrijeme bio uspjeh. To su bili najhrabriji pojedinci koji su uspijevali posložiti materiju i predstaviti je na inovativan način studentima. Bilo je tu brojnih izazova jer ne vrijede ista pravila za sva znanstvena područja. Danas je integracija e-učenja u obrazovni proces pravilo i većina kolegija ima e-komponentu, ova tehnologija je srasla sa svima nama. Drago mi je da će nam se danas predstaviti primjeri dobre prakse s četiri sastavnice Sve-

čilišta u Zagrebu koje dolaze iz različitih znanstvenih područja i koji će nam pokazati kako su oni uspješno implementirali tehnologiju u proces prenošenja znanja na svoje studente. Srce kontinuirano radi na promociji novih tehnologija i pružanju podrške u njihovom korištenju, a novi pravilnik o studiranju i Strategija digitalne transformacije Sveučilišta u Zagrebu potvrda su da smo svi na dobrom putu, na kojem ključnu ulogu ima Sveučilište u Zagrebu. Uspješno visoko obrazova-

nje je neophodno za razvoj države i visoka učilišta su strateške ustanove u kontekstu razvoja države jer one stvaraju znanja koja su potrebna za što uspješnije i naprednije gospodarstvo."

Nakon pozdravnoga govora rektora, uslijedila su predstavljanja odabranih e-kolegija pojedinih sastavnica Sveučilišta u Zagrebu kao primjera dobre prakse primjene tehnologija e-učenja u obrazovnom procesu. Predstavljeni su e-kolegij "Šumske prometnice" s Fakulteta šumarstva i drvne tehnologi-

je, e-kolegij "Opći uvod u Sveto pismo" s Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta, e-kolegij "Hidrologija i opća embriologija" s Veterinarskog fakulteta te e-kolegij "Hidrotehničke melioracije 1" s Građevinskoga fakulteta.

Budućnost online studija

"Treba li nam *online* studiji?" naziv je panel-rasprave na kojoj su sudjelovali prof. **Tomislav Bolanča**, prorektor za poslovanje i digitalizaciju na Sveučilištu u Zagrebu, izv. prof. **Sanja Sever Mališ**, dekanica Ekonomskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, prof. **Senka Mačević**, prorektorica za digitalizaciju i razvoj na Sveučilištu u Rijeci, **Dijana Mandić**, ravnateljica Uprave za visoko obrazovanje u Ministarstvu znanosti i obrazovanja i izv. prof. **Daniela Horvatek Tomić**, ravnateljica Agencije za znanost i visoko obrazovanje, a koji je moderirala doc. Sandra Kučina Sofić, pomoćnica ravnatelja Srca. Panelisti su raspravljali o digitalnim tehnologijama kao bitnim dijelom poučavanja i prenošenja znanja, ali su naglasili kako je smisao jasno definirati ishode učenja i kompetencije koje se žele usvojiti provedbom određenoga kolegija te dobro utvrditi i provoditi standarde kvalitete. Student je u središtu obrazovnoga procesa dok su digitalne tehnologije tu kako bi nastavnicima olakšale prenošenje znanja, a studentima usvajanje tog znanja i stjecanje potrebnih kompetencija. Budućnost vide u hibridnom modelu studiranja kao obliku u kojem se će na najbolji način iskoristiti digitalne tehnologije za provođenje nastave *online*, dok će se dio nastave će se održavati u učionicama, posebno za potrebe praktične ili terenske nastave.

Panelom je naglašeno kako se danas nastavnik susreće s raznolikijom studentskom populacijom nego prije, jer su današnji studenti odrasli uz nove tehnologije i koriste ih svakodnevno. Sve je veći broj i internacionalnih studenata koji sa so-

bom donose drukčiju kulturu, a uz to se pomakla i dobná granica studenata koji nisu više samo u rasponu od 18 do 24 godine nego su istariji. Svi oni imaju očekivanja od nastavnika: žele okruženje za učenje koje će biti motivirajuće, omogućiti im individualizaciju procesa učenja te okruženje u kojem stječu nove vještine važne za njihov kasniji rad i djelovanje, ali i život u današnjem društvu. Ono što i dalje ostaje izazov pred svima nama, bez obzira na to koje alate u svakodnevnom radu koristili, je usklađivanje studija s potrebama tržišta rada kako bi studenti tijekom svoga studiranja usvajali upravo ona znanja i kompetencije koje će im pomoći da budu što konkurentniji na tržištu rada po završetku studija.

Zaključci panela reflektirali su se na nedavno završeno javno savjetovanje o prijedlogu dokumenata i popratnih obrazaca za provođenje postupka inicijalne akreditacije *online* studija koje je provela Agencija za znanost i visoko obrazovanje u suradnji s Akreditacijskim savjetom kojim je navedeno da u Hrvatskoj trenutno postoje 24 studijska programa koja su akreditirana za izvođenje *online* prema trenutnim Kriterijima i postupcima za vrednovanje *online* studija i oni se odnose isključivo na studijske programe za izvanredne studente.

Centar za e-učenje Srca, koji je ovom prigodom obilježio i 16 godina kontinuiranog rada, danas djeluje kao nacionalni centar za e-učenje u sustavu visokoga obrazovanja u RH u podršci nastavnicima, studentima i visokoškolskim ustanovama u implementaciji e-učenja u obrazovni proces. Danas Centar za e-učenje Srca djeluje kao nacionalni centar za e-učenje u sustavu visokoga obrazovanja u RH koji održava i kontinuirano unaprjeđuje virtualno okruženje za e-učenje Merlin na kojem se nalazi 31 773 e-kolegija visokoškolskih ustanova u RH koje održava 11 022 nastavnika za 83 212 studenata.

Uspješno visoko obrazovanje neophodno je za razvoj države, rekao je rektor Sveučilišta u Zagrebu Stjepan Lakušić

“

Student je u središtu obrazovnoga procesa dok su digitalne tehnologije tu kako bi nastavnicima olakšale prenošenje znanja, a studentima usvajanje tog znanja i stjecanje potrebnih kompetencija.

UDRUGA DUMP SA SJEDIŠTEM NA SPLITSKOM FESB-U ODUŠEVILA NOVIM PROJEKTOM

Splićani osmislili aplikaciju koja promiče digitalnu sigurnost među najmlađima

Novi projekt SafetyNet, odnosno Bitka za sigurnost, je proizašao iz suradnje između DUMP Udruge mladih programera, Policijske uprave splitsko-dalmatinske županije te splitskog FESB-a, a zapažen je i na nacionalnoj razini

PIŠE MIRNA PENDIĆ

DUMP Udruga mladih programera, sa sjedištem na FESB-u, ističe se svojim volonterskim radom i projektima usmjerenima na educiranje mladih i okupljanje IT zajednice. Projekt koji se posebno istaknuo po svom doprinosu za širu zajednicu je SafetyNet, odnosno Bitka za sigurnost, aplikacija kojoj je cilj promicanje digitalne sigurnosti među najmlađima. SafetyNet je proizašao iz suradnje između DUMP Udruge mladih programera, Policijske uprave splitsko-dalmatinske županije te Fakulteta elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje. Ideja je stara desetak godina i nastala je kada se Policijska uprava javila dumpovcima u vezi promoviranja internetske sigurnosti. Projekt je usmjeren na edukaciju djece iz Splitsko-dalmatinske županije o rizicima na internetu te promicanje sigurnog ponašanja online.

Policijska često održava preventivno-edukacijske akcije po školama i upozorava učenike na opasnosti koje vrebaju, a ova aplikacija daje dodatnu, interaktivnu dimenziju. Tu je i kviz znanja, gdje se najbolje igrače redovito nagradi na Danima internetske sigurnosti, čime se objedinjuje komponenta učenja i natjecanja. Aplikacija nije samo namijenjena djeci i mladima, već sadrži i poseban kutak za roditelje, pružajući informacije o preventivnim projektima policije, štetnim pojavama i načinima zaštite djece na internetu i u stvarnom životu.

Nagrada za projekt

Ovaj hvalevrijedan projekt nije ostao nezapažen ni na nacionalnoj razini. Žiri za dodjelu Hrvatske

velike nagrade sigurnosti 2023. prepoznao je doprinos DUMP-a te nagradio njih i sve sudionike koji su pridonijeli ostvarenju SafetyNeta. Projekt je postao primjer uspješne suradnje između civilnog društva, obrazovnih institucija i policijskih tijela. SafetyNet nije samo edukativna aplikacija, već i interaktivni alat koji doprinosi širem razumijevanju digitalne sigurnosti. Projekt uključuje kviz znanja koji nagrađuje najbolje igrače na Danima internetske sigurnosti, stvarajući tako inovativnu kombinaciju učenja i natjecanja.

Bartol Deak, potpredsjednik Udruge mladih programera, istaknuo je važnost projekta, koji je već dugi niz godina ostvarivan u suradnji s Policijskom upravom i FESB-om: "Nadamo se da će ovaj uspješan projekt poslužiti kao primjer drugima te potaknuti daljnje napore u promicanju sigurnosti na internetu."

DUMP najavljuje i nadolazeće izdanje dobro poznate DUMP Days konferencije, najveće IT konferencije u ovom dijelu zemlje. Ove godine održava se 23. i 24. svibnja na FESB-u i okupit će brojne IT stručnjake, sponzore i tvrtke kako bi međusobno dijelili znanje i iskustva. Osim toga, DUMP najavljuje i novi besplatni ciklus edukativnih predavanja na FESB-u u ožujku, usmjerenih na područje marketinga. Cilj je omogućiti svim građanima besplatnu edukaciju kako bi se stekle vještine digitalnog oglašavanja. Time će DUMP nastaviti poticati tehnološki razvoj i edukaciju zajednice.

Više o radu Udruge na njihovoj web stranici: dump.hr i na društvenim mrežama: @dumpovci.

Održano predavanje o kibernetičkoj sigurnosti

U sklopu provedbe preventivnog projekta "SafetyNet – Bitka za sigurnost" Policijske uprave splitsko-dalmatinske, u vijećnici Rektorata održano je predavanje o kibernetičkoj sigurnosti u nazočnosti Uprave Sveučilišta u Splitu, predvođene rektorom prof. Draganom Ljutićem, i čelnika sastavnica. Naime, nakon odličnih reakcija studenata forenzike koji su sudjelovali u informiranju krajem prošle godine, nastavljena je suradnja Policijske uprave splitsko-dalmatinske i

Sveučilišta u Splitu, pa su predavanja ovom prigodom održali načelnik Policijske uprave splitsko-dalmatinske Slobodan Marendić, Ivna Poljak Marunica, policijska službenica za kibernetičku sigurnost, i Paško Ugrina, voditelj poslova prevencije, kao i izv. prof. Marijana Bartulović, zamjenica pročelnika Sveučilišnog odjela za forenzične znanosti. Kibernetička sigurnost i računalne prijevare, modusi i način zaštite svakako je tema koja ne poznaje granice jer iz dosadašnjih

iskustava jasno je kako nema razlike među prevarenim osobama kada se govori o životnoj dobi ili stupnju obrazovanja. Sve više vremena provodimo na internetu, služimo se njime za obavljanje svakodnevnih poslova, kao što su kupnja, plaćanje računa...

Prof. Dragan Ljutić, rektor Sveučilišta u Splitu, kazao je kako je rado prihvatio prijedlog načelnika Slobodana Marendića i njegova tima da na Sveučilištu održe prezentaciju o računalnoj sigurnosti.

– U današnjem svijetu digitalizacije ne znam tko je siguran. S jedne strane digitalizacija nam nudi odlične mogućnosti, ali s druge strane moramo biti svjesni koliko se izlažemo koristeći različitu tehnologiju – uvodno je istaknuo rektor, posebno istaknuvši važnost upoznavanja s opasnostima i rizicima.

Načelnik Policijske uprave Slobodan Marendić, među ostalim, naglasio je kako je želja policije da svaki građanin Splitsko-dalmatinske žu-

panije ima točnu i kvalitetnu informaciju o tome na koji način zaštititi sebe i svoj novac. Ivna Poljak Marunica, policijska službenica za kibernetičku sigurnost, svakodnevno se u svom radu susreće s osobama koje su na različite prevarene. Oštećeni su ponekad dovedeni u bezizlaznu situaciju, uložili su sav svoj novac uštedevinu.

Paško Ugrina, voditelj poslova prevencije, u svom izlaganju govorio je o preventivnom projektu "SafetyNet – Bitka za sigurnost". Posebno se osvr-

nuo na aplikaciju, nastalu uz pomoć znanja mladih ljudi iz Udruge DUMP.

Jedan od ciljeva ovog preventivnog projekta je osvijestiti građane o realnoj opasnosti i izloženosti kaznenim djelima iz domene računalnog kriminaliteta. Policijska uprava splitsko-dalmatinska preventivni projekt provodi zajedno s partnerima, Odborom za sigurnost Splitsko-dalmatinske županije, Mrežom Vijeća za prevenciju, te IT tvrtkom Spand.d. iz Zagreba.

UNIST.HR

Don Antun
Mate Antunović:
Suradnja sa
Sveučilištem je
otvorena i živa
PETAR JURČEVIĆ

DON ANTUN MATE ANTUNOVIĆ, STUDENTSKI KAPELAN U GRADU SPLITU

Svećenik na Sveučilištu na raspolaganju je i profesorima

Nedjeljom tri studentske svete mise budu vrlo posjećene te vjeronauk u obliku svojevrsnog studija smisla i sreće pohađa u prosjeku više od sto studenata. Primjećuje se njihova duhovna žeđ, često traže ispovijedi, povremeno razgovore i blagoslov, a neki samostalno ili zajedno ostaju dugo u molitvi

Piše: IVAN UGRIN

Don Antun Mate Antunović, magistar religiozne pedagogije i katehetike, doktor humanističkih znanosti s područja fundamentalne teologije (doktorirao na temu o svetom papi Ivanu Pavlu II.), rođen je 14. srpnja 1978. u Makarskoj, od oca Miroslava i majke Zorke, rođene Šimić. Ima i dvije godine mlađu sestru Anu Katušić, također doktoricu znanosti, koja kao supruga i majka živi i radi u Zagrebu. Osnovnu školu i opću gimnaziju završio je u svome rodnom gradu, bio je član izviđačkog društva i sportskih klubova, gradske glazbe i vokalno-instrumentalnih sastava, studijski i amaterski bavio se elektro-

tehnikom i surađivao u fotomuzikalijama, djelovao u suvremenim audio i virtualnim medijima. Prolazeći kroz razna životna iskustva i kušnje postupno se odlučuje za poziv u svećeništvo, te je 25. lipnja 2022. zaređen za svećenika Splitsko-makarske nadbiskupije.

Topli dom molitve

Nakon godinu dana službe kapelana u župi na Visokoj, od prošlog ste ljeta studentski kapelan u gradu Splitu. Što ta služba sve uključuje?

- Godinama prije ređenja, kao kateheta i kantautor, radio sam u pastoralu s osobama različitih životnih dobi, a posebno s mladima. Tako je bilo i od kada sam se zaređio. Odmah sam stavljen za svećenika suradnika povje-

reniku za mlade i tadašnjem studentskom kapelanu. Poslije nam je Ordinarij raspodijelio službe i zadatke tako da se svatko može više i specifičnije posvetiti onome što mu je zadano. Kapelan na Sveučilištu ima za primarnu brigu dušobrižništvo studenata, ali je na raspolaganju i profesorima kao i ostalim djelatnicima Sveučilišta. Najviše vremena provodim s onima koji su u studentskim domovima, jer ostali uz mene imaju i svoje župnike, župne vikare itd.

Koliko vam Sveučilište pomaže da bi mogli svoj posao obavljati na dobro studenata i profesora...?

- Suradnja je otvorena i živa te imamo dodatne planove jer obostrano želimo da bude još bolje.

Jeste li zadovoljni bogo-

služnim prostorima koji su vam na raspolaganju?

- Zahvalni smo na improviziranoj kapeli koju imamo i nastojimo je učiniti toplim domom molitve i zajedništva u Duhu. Nadamo se skoroj izgradnji dostojnog bogoslužnog prostora koji će odgovarati potrebama naših studenata.

Uključuju li se studenti u ponuđene duhovne programe, ili se radi samo o manjem broju koji su spremni posvetiti svoje vrijeme i za molitvene sadržaje?

- Nedjeljom tri studentske svete mise budu vrlo posjećene te vjeronauk u obliku svojevrsnog studija smisla i sreće pohađa u prosjeku preko sto studenata. Ti susreti nas osposobljavaju da se oslobađamo zaslijepljenosti i robovanja prividnoj ljubavi

Predragi studenti, djelatnici sveučilišta i svi istinitražitelji!

NE BOJ SE jer dragocjen si u mojim očima, vrijedan si i LJUBIM TE JA!

STUDENTSKE MISE

Svaki dan sa svim vama (vremena će biti objavljene)

Kapela (KAMPUS) - 20:30

osim ponedjeljkom, kada je u Sjemeništu (zornice - 6:30)

Cvite Fiskovića 3

DVRANA (DOM BB) - 18:30

nedjeljom i svetkavinama

Spinutska 39

PRATITE OBAVLJATE

QR kod

ISPOVIJEDI.

klanjanja, krunice, razgovori... (prije sv. mise i po dogovoru)

hodočašća, duh, obnove, akcije, rekreacije... (obavijestit će se prigodno)

STUDIJ SMISLA I SREĆE

("studentska misa + vjeronauk + audijencija kod Isusa Krista")

ponedjeljkom - 20:30

Kapela i dvorana Sjemeništa

Zrinsko-frankopanska 19

MUČE TE PITANJA?

Ako ima Boga, ma odakle i ČEMU ZLO? Kako znati koja je VJERA PRAVA? Na temelju čega VJEROVATI? Crkvi u kojoj ima SKANDALA? Zašto NEVINI TRPE i postoje li zaista RAJ i PAKAO? Zar je zabranjeno slobodno LJUBITI I UŽIVATI?

Ako ima Boga, ma odakle i ČEMU ZLO? Kako znati koja je VJERA PRAVA? Na temelju čega VJEROVATI? Crkvi u kojoj ima SKANDALA? Zašto NEVINI TRPE i postoje li zaista RAJ i PAKAO? Zar je zabranjeno slobodno LJUBITI I UŽIVATI?

ZAŽIV - Zagrijaj znanosti i vjere | SPAS - Sveučilišni pastoral Split

Studentski KAPELAN: don Antun Mate Antunović (09 123 4 321 8)

Godišnji program u organizaciji studentskog kapelana

i sreći da bi primali i davali pravu i oslobađajuću ljubav i sreću koja od Krista dolazi i Njemu vodi! Sve to se odvija uz osobnu i zajedničku molitvu, razmatranja, pjesme, svjedočanstva, povremena hodočašća, duhovna i tjelesna djela milosrđa itd. Primjećuje se duhovna žeđ studenata, često traže ispovijedi, povremeno razgovore i blagoslov, a neki samostalno ili zajedno ostaju dugo u molitvi. Naravno, drugi studenti idu na svoje župe ili posjećuju duhovne sadržaje u okolnim i drugim crkvenim prostorima. Pastoralnih susreta općenito za mlade je u Splitu i okolici više i to sličnih i različitih. To je bogatstvo. Gdje tko voli ili vidi da više raste, tu slobodno neka prima i neka se daje.

Suradujete li s udrugama poput SKAC-a i sličnih?

- Kad me pozovu, ukoliko sam slobodan od obveza, stavim im se na raspolaganje kao ispovjednik i propovjednik. Oni su zasebna udruga koja ima svoje vodstvo i svoj stil. Mislim da su napravili mnogo dobra i daj Bože da budu još bolji, kao i svi mi. Kapelan na Sveučilištu ima svoje neovisno područje rada u odgovornosti Ordinariju i u dogovoru s Rektorom. Župnici i zajednice na svoj način sudjeluju u tome i svi smo u široj slici suradnici u duhovnoj skrbi i obnovi društva.

Razumno vjerovati

Što preporučujete studentima glede studija, što je važno da postišu uspehe na ispitima i kasnije u životu?

- Prije svega ih nastojim prihvatiti, saslušati, moliti za njih, a onda im dati do znanja da je najvažniji i najsudbonosniji ispit onaj kod Učitelja života Isusa Krista. Tko se s njim poveže, postaje gorljiviji u molitvi i marljiviji u radu, solidaran kolega i svjedok pravih i trajnih vrijednosti. Dakako, iznosim im dokaze za Boga, Krista i Crkvu..., tako da ne nasjedaju na laži ili poluistine koje se ponekad lansiraju u javni prostor, na internet itd.

Koliko je, općenito, važno obrazovanje mladih u društvu, jesmo li kao država napredovali po tom pitanju?

- Odgoj i obrazovanje trebaju ići zajedno. Imamo pametnih i trebamo ih još više, ali najviše plemenitih.

S obzirom na iskustvo iz doba vašeg studija, postoje li sličnosti i razlike između studenata onda i danas?

- Manje-više je slično, iako su napasti iz sve više zastupljenoga digitalnoga svijeta eskalirale.

Ima li ih i kakvi su doticaji između vjere i znanosti, kako uskladiti to dvoje?

- Biti vjeran razumu i razumno vjerovati ide skupa. Znanost odozdo po kompetentnim stručnjacima i Objava odozgo po vjerdostojnim svjedocima su komplementarni. Ono što iskren intelekt naslućuje svjetlo Božje nadopunjuje. Pravovjernost i znanstvenost otvoreni su za cjelovitost istine.

Negdje sam pročitao da ste u stvari bili ateista. Što vas je dovelo Bogu?

- Pokretači izlaza iz nevjere u pravovjerje su dar milosti i uzdarje istinoljubivosti. Molio sam se Istini koja me nadilazi da me privuče k

Don Mate u Vepricu blagoslivlja vjernike

IVAN UGRIN

sebi i prosvijetli um koji je traži. Na tom putu otkrivao sam sve veće i čvršće dokaze za Boga i dušu te Krista i Crkvu. Između ostaloga i to obrađivamo na našim dinamičnim susretima. Ako nekoga ti dokazi zanimaju, slobodno, neka nas takvi kontaktiraju, dođu i dijalogiziraju. Zbilja, što čudesne činjenice pokazuju, činjenična čudesa potvrđuju. Uvidio sam, primjerice, da neoborivo dokazuje Boga inteligibilnost stvorenoga! Nešto nerazumno samo od sebe nikako ne može stvoriti nešto razumno a pogotovo ne nekog razumnog, kao što je čovjek. Zato čovjek već u sebi nosi dokaz da je stvorenje te je po najdubljij svojoj naravi i čežnji religiozno biće, zbog čega, ako ponizno i zahvalno ne obožava Boga, obožavat će koješta. Šire gledajući, mi i možemo svijet doumljivati

samo zato jer smo svijet i posebno mi u njemu plod Uma. Da nema Boga kao kreatora ni znanstvena spoznaja stvarnosti ne bi bila izvediva. Zato svekolika znanost (iako nisu svi znanstvenici, a razlozi tome su pak druge naravi) indirektno otkriva i svjedoči inteligentnu strukturu stvarnosti (Opus naturae est opus intelligentiae) koja definitivno i sve više, kako istraživanje napreduje, mnogostruko pokazuje temeljnu svrsihodnu uzročnost stvorenoga svijeta. Time se onda javlja pitanje otkuda ta inteligencija? Tko ju je mogao "upisati" u prirodu osim inteligentnog Stvoritelja? Također, našu nematerijalnu dušu dokazuje transcendentnost sebesvijesti, odgovornost savjesti i kreativnost slobode.

Sad ulazimo u nadnaravnu sferu...

- Tu su i mnogostruke znanstveno registrirane i potvrđene refleksije boravaka nekih osoba s umom i memorijom, voljom i osjećajima izvan fizičkog tijela u trenucima kliničke smrti i slično. U vezi toga, svjedoče trijezni i prokušani mistici, od kojih su neki bili i vrsni znanstvenici, dokumentirajući pomno provjerene nadnaravne fenomene iz prve ruke, upozoravaju da je potrebno biti vrlo oprezan jer u tom duhovnom svijetu, kao i fizičkom, postoje poštena i plemenita, ali i prevarantska i pogubna bića. Bog po svojoj savršenoj naravi kao apsolutna Istina o kojoj sve ovisi, dok On ne ovisi ni o čemu, ne može prevariti ni prevaren biti. Zato se Njemu s potpunim pouzdanjem i predanjem otvaramo da nas prosvijetli i usmjeri po molitvi. Što se tiče autentičnosti kršćanstva, logički se uviđa da je kreposnim mučeništvom samih svjedoka (očevidaca) najsnažnije posvjedočena provjerena ta istina (jer nitko ne bi tako uložio i položio život za svjesnu, beskorisnu i pogubnu laž) o nenadmašivom raspetom i uskrslom Kristu koji je jedini pobijedio smrt i zlo te utemeljio i dao ovlaštenu službu Crkvi (da prenosi dubinu i puninu njegovog spasonosnog dara po sakramentima i nauci) čiji je izvorni kontinuitet prisutan u cijelosti samo u katoličanstvu. To ne govorim da je istina jer sam katolik, nego sam (p)ostao katolik jer to zbilja jest istina!

Crkva je Majka

Vi ste se dugo tražili u različitim pokušajima ostvarenja u životu, kako to da ste se na kraju odlučili za duhovni poziv?

- Dragi moji roditelji su bili i ostali dobronamjerni, solidarni i radišni ljudi, u mnogočemu bolji od mene, ali pod utjecajem drugačijeg svjetonazora koji je zahvatio

mnoge duhovna dimenzija je bila zapostavljena. Tražeći osobno i zajednički pravi i trajni smisao i sreću života pomalo smo se okretali potpunijoj istini o životu te otkrivali Boga, dušu, Crkvu itd. Tako sam koraćao, šepajući i zapinjući a ponekad trčeći, od nevjernika do vjervjesnika.

Tražio sam sretno ostvarenje i ispunjenje kojekud, ali sam spoznao i iskusio da se ono može naći samo u ostvarivanju i ispunjavanju Božje Volje, jedino spasonosne i najbolje. To sam uvidio, doživio i po nutarnjem miru u stanju čista i iskrena srca otkrio da me Bog nenametljivo zove u svećenike. I nakon odugovlačenja, odluka je postupno sazrijevala.

Bilo je početničkog zanosa pa naknadnog preispitivanja do konačne odluke. Uostalom, svatko ima svoju životnu stazu do ostvarenja poziva. Moja je bila maratonska i to brdovita s preponama. No, kroz posrtanja i propinjanja nerijetko se i stiže do sazrijevanja. U svakom slučaju borba je do groba.

Bog nas sve beskrajno voli, samo mu dozvolimo da nas i vodi putem istinske i spasonosne ljubavi, radosti i mira na ovom križnom putu od vremena do Vječnosti.

O svećenicima se danas govori često kritički osobito glede slučajeva klerika pedofila. Možete li objasniti zbog čega dolazi do takvih zastranjenja u svećeničkim redovima?

- Više je uzroka tog opakog fenomena: izlaganje ili suradnja sa zlodusima i zlim silama, traume od prijašnjih zlostavljanja koje su ponekad proživjeli i sami zlostavljači, podmukle bolesti, sve gora pornografija, tvrdokorne nevjernosti Božjem i naravnom zakonu istinske ljubavi itd.

S druge strane, sigurno ima puno primjera dobrih, zauzetih i svetih svećenika,

no, o njima se manje priča. Tko su vama bili uzori na putu prema svećeništvu?

- Ima ih mnogo, ali posebno bih istaknuo nagovore don Josipa Radića kojih ima mnogo na YouTubeu i preporučam ih svima. Spojio je predano srce i pronikljiv um s dušobrižničkim žarom.

Treba li se Crkva baviti politikom?

- Politika kao briga za opće dobro tiče se svih, međutim, politikanstvo, stranačka prepucavanja i nadamiranja ili pristranosti ne smiju biti u Crkvi. Ako netko u to sklizne, to je tek ispad pojedinaca ili nekih skupina, ali ne i sržni i službeni stav i život Crkve. Međutim, velikodušno i ustrajno promicati životne vrednote i s dušobrižničkim motivima ponekada ponizno i hrabro upozoriti na zastranjenja u dušama i društvima je sudgovorno i ljekovito, ali to uvijek treba činiti evanđeoskim stilom bogoljublja i čovjekoljublja.

Sveti Ivan Pavao Veliki

Doktorirali ste na temu svetosti u nauku pape Ivana Pavla Drugog. Uvažavaju li moderni teolozi a i obični vjernici tu baštinu koju nam je ostavio veliki poljski Papa?

- Ima ih koji jesu, a i onih koji je neopravdano zanemaruju. Sveti Ivan Pavao II. uistinu je poseban velikan u znanosti i umjetnosti, a najviše u poniznoj i predanoj vjeri te istinoljubivom i čovjekoljubivom moralu.

Što biste za kraj poručili čitateljima Universitasu?

- Bog nas sve uistinu voli, a mi mu se sve više dajmo da nas vodi! Dobro ste svi došli na neke on naših susreta i slobodno se priključite preko QR koda u grupu za primanje obavijesti inicijative Zagrljaja znanosti i vjere (ZAZIV) Sveučilišnog pastoralu u Splitu (SPAS).

Mlada misa don Mate Antunovića održana je u svetištu Vepric

IVO RAVLIĆ/CROPIX

ZANIMLJIV PROJEKT STUDENATA
EDUKACIJSKO-REHABILITACIJSKOG
FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Borba protiv ovisnost ne mora biti borba s vjetrenjačama

Projekt 'Relaps' se etablirao kao jedini studentski projekt na razini Republike Hrvatske koji se bavi isključivo problematikom ovisnosti. U svrhu dodatne promocije ove tematike, studenti su tijekom prosinca organizirali Simpozij o ovisnostima pod nazivom 'U zoni tabua' na kojem je sudjelovalo dvjestotinjak polaznika

Piše **BRANKO NAĐ**

Društveni angažman djelatnika Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu trajan je doprinos akademske zajednice društvu u kojem živimo, a njihove brojne radionice, predavanja i savjetovanja pomogli su mnogima da se suoče s mentalnim poteškoćama i crnim mislima. Naročito u periodu nakon zagrebačkog i petrinjskog potresa, te dvije mučne pandemijske godine kada smo

počeli sumnjati u sve što smo dotad znali.

Slijedeći uzor svojih profesora, i studenti ERF-a sve se češće uključuju i pokreću društveno korisne projekte. Bez obzira radi li se o mentalnome zdravlju, prilagodbi na novu sredinu ili pak ovisnostima.

Naime, mladi ERF-ovci detektirali su ispravno kako ovisnosti danas predstavljaju gorući problem, osobito u populaciji mladih. Uzimajući u obzir da su mladi izloženi brojnim stresorima i iskušenjima,

poglavito u studentskim godinama, edukacija i prijevremeno djelovanje od iznimne je važnosti za poboljšanje njihove dobrobiti i zdravlja. Tim više što o ovisnostima ne pričamo dovoljno, a psihosocijalne intervencije u području ovisnosti često ne rezoniraju s mladima, pa borba s ovisnostima postaje sinonim za borbu s vjetrenjačama.

Suzbijanje stigmatizacije

Kao odgovor na spomenutu problematiku, studenti ERF-a u lipnju 2022. odlučili

li su pokrenuti projekt "Relaps":

- Cilj našeg projekta je preventivno – edukativno djelovanje te edukacija mladih o

rizicima koje vežemo uz sredstva ovisnosti, obuhvaćajući tako i bihevioralne ovisnosti te ovisnosti o psihoaktivnim tvarima. U međuvremenu smo ostvarili brojne pothvate i uspjehe u edukaciji mladih o ovisnosti na malo alternativniji, shvatljiviji i "more relatable" način - objašnjava za Universitas Ivan Petrik, voditelj i osnivač studentskog projekta "Relaps".

Svrha projekta je promocija pozitivnog razvoja mladih utjecajem na prevenciju konzumacije psihoaktivnih tvari i kreiranjem uvjeta u zajednici za pozitivan razvoj. A ciljeva ima nekoliko, i svi su ključni za ukupnu zdravstvenu sliku mladenačke populacije. Naravno, na prvome mjestu je smanjenje fenomena ovisnosti u populaciji mladih, s naglaskom na studentsku populaciju.

Studenti ERF-a kroz projekt "Relaps" žele educirati javnost, posebice mlade i studente o problematici ovisnosti putem informativno - edukativnih sadržaja i aktivnosti. Bavit će se i promocijom zdravog načina života i zdravih mehanizama suočavanja sa stresorima.

Važan segment ovog projekta je suzbijanje stigmatizacije ovisnika i senzibilizacija pogleda ka ovisnicima te umrežavanje i suradnja s institucijama i udrugama s preklapajućim ciljevima i interesima. Dakako, u svemu tome važno je informirati mlade o već postojećim resursima podrške, kome se obratiti kada shvate da imaju problem s ovisnošću, a ne znaju kako ga sami riješiti.

Projekt ostvaruje ciljeve putem različitih aktivnosti, a neke koje je važno naglasiti je radionica "Od čega bje-

žiš?" koju projektni tim provodi u populaciji mladih, a uz verziju za studente kreirana je sekundarna verzija koja se u suradnji s nevladinim udrugama provodi u sustavu socijalne skrbi.

Uz to, poseban naglasak studenti stavljaju na znanstveni angažman te sudjelovanje na znanstvenim kongresima i konferencijama. Krajem prošle godine obilježili su Međunarodni mjesec borbe protiv ovisnosti (koji se svake godine obilježava od 15. studenoga do 15. prosinca).

Pomoć uz reference iz pop kulture

Konkretno, tijekom prosinca su Simpozij o ovisnostima pod nazivom "U zoni tabua", a na njemu je 9. prosinca sudjelovalo dvjestotinjak polaznika, o čemu smo pisali na Universitas portalu.

U sklopu to događaja, polaznici su imali priliku čuti vodeće stručnjake iz različitih sektora kako pričaju o zanimljivim temama – od ispovijesti osobe koja je nekad bila u problematici ovisnosti, trgovine ilegalnih/novih droga pa sve do psa tragača droga i psihoza koje su inducirane konzumacijom psihoaktivnih tvari.

- Kroz ove aktivnosti, projekt "Relaps" se etablirao kao jedini studentski projekt na razini Republike Hrvatske koji se bavi isključivo problematikom ovisnosti, a promociju svojih aktivnosti te educiranje javnosti uvelike ostvaruju putem društvenih mreža gdje na tjednoj razini kreiraju znanstveno utemeljene objave koje su koncipirane na atraktivan način te s referencama iz pop kulture, a obrađuju teme o kojima ne pričamo često - zaključuje Petrik.

TKO ČINI TIM “RELAPS” PROJEKTA?

Budući liječnici, pravnici i socijalni pedagogi na istome tragu

DENISE JURMAN:

- Studentica sam druge godine preddiplomskog studija socijalne pedagogije na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu. Oduvijek sam nosila u sebi želju da na neki način unaprijedim kvalitetu života onima kojima je to najpotrebnije. Kada sam birala fakultet, osjetila sam da bi ovo područje moglo biti ono pravo za mene. Svremenom, kako sam se upuštala u svoje studije, shvatila sam da socijalna pedagogija predstavlja savršenu sintezu svega što mene čini sretnom i ispunjenom. Svaki dan sve više otkrivam ljubav prema ovom zanimanju, pronalazeći u njemu inspiraciju i svrhu. Nedavno sam postala i aktivna članica tima studentskog projekta Relaps, a u prijavi na projekt najviše me potaknula želja za stjecanjem novih znanja i upoznavanjem novih ljudi. Što se tiče same problematike kojom se projekt bavi, a to su ovisnosti, smatram da im se ne posvećuje dovoljno pažnje. Ovisnosti su ozbiljan problem i bolest svijeta u kojem živimo, a čini se da ih kao društvo ne shvaćamo dovoljno ozbiljno. Često podcjenjujemo rizike i posljedice koje takvi problemi donose sa sobom, a preventivno djelovanje često nije dovoljno naglašeno. Svojim interesima naginjem problematici povezanoj s bihevioralnim ovisnostima. Mislim da ponekad ljudi zanemaruju činjenicu da ovisnosti mogu izroditi iz rizičnog ponašanja. Iako bihevioralne ovisnosti kao što su kockanje, video igre, kupovina, vježbanje, nisu povezane s konzumacijom tvari kao što su droge ili alkohol, one mogu imati negativan utjecaj na život pojedinca i njegovu funkcioniranje. Važno je podići svijest o različitim vrstama ovisnosti i potaknuti razumijevanje šire javnosti. Drago mi je što sam dio tima kojeg sačinjavaju predivni mladi ljudi puni znanja, ambicije, ideja, što me dodatno inspirira. Radujem se svim budućim pothvatima te se nadam da će svatko od nas svojim jedinstvenim doprinosom biti ključan igrač u postizanju značajne promjene.

LEAROMEK:

Studentica sam druge godine studija socijalnog rada na Pravnom fakultetu u Zagrebu. Oduvijek me je zanimalo područje psihologije, no i drugih aspekata ljudskog života, stoga je socijalni rad bio idealan izbor. Kao buduća socijalna radnica kroz fakultet sam se upozнала s problemom ovisnosti koji mi je doista privukao pozornost kao područje problematike u ljudskim životima. Zanimljivo mi je što ovisnosti pogađaju cijelu populaciju, te kao takvo su izuzetno veliki problem društva a ne samo pojedinca; te kao takvo me izuzetno zaintrigiralo. Stoga kada sam naišla na ovaj projekt studenata ERF-a morala sam poslati prijavu za uključenje jer smatram da mi ovaj projekt pruža puno novih prilika za stjecanje znanja i vještina koje će mi biti korisne u daljnjem radu, a i smatram da moja znanja i pogled na problematiku ovisnosti iz aspekta socijalnog rada može pridonijeti radu udruge.

KARLA ČUKELI:

Studentica sam druge godine preddiplomskog studija socijalne pedagogije na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu. Studij socijalne pedagogije odabrala sam zbog velikog interesa za probleme u ponašanju i probleme mentalnog zdravlja. To su isto tako problemi o kojima je svijet tek počeo razgovarati, problemi koji postaju sve veći i ozbiljniji, a ja imam jednako veliku motivaciju o tome učiti i tako pomoći potrebitima. Kroz studij sam se počela zanimati za problematiku ovisnosti te sam spoznala koliko veliku ulogu naša struka u tome ima. Ovisnostima me dodatno privuklo to što sam se kroz rad i volontiranje susrela s ljudima koji se bore s ovisnostima te vidjela koliko je ta borba teška. Studentski projekt Relaps pratim od dana upisa na studij, svakom objavom uspjeli su me oduševiti, od zanimljivih i aktualnih tema pa sve do mladenačkog i neformalnog pristupa. Vidjevši da “Relaps” traži nove članove, nisam dvojila ni sekunde razmišljajući, znala sam kako se želim pridružiti timu. Sada zajedničkim snagama možemo raditi na edukaciji društva, borbi protiv stigmatizacije i naglašavanju prevencije u radu, a naša najveća snaga je interdisciplinarnost. Ovaj tim danas sačinjavaju ljudi prepuni znanja, ambicija, motivacije te spremnosti za nova iskustva. Mnogo je tema koje je potrebno obraditi i mnogo je ideja koje jedva čekaju biti realizirane, a baš smom bili te sreće i dobili priliku to ostvariti u Relapsu.

DORA UČKAR:

Studentica sam šeste godine Medicine sa širokom lepezom interesa, a medicina se pokazala kao nešto što me posebno privlačilo, od kontakta s ljudima i mogućnosti popravljanja nečijeg života (ili barem dana), do samog znanstvenog aspekta. Na projekt “Relaps” naišla sam na društvenim mrežama, kako to trenutno biva sa svime, i odmah mi je zapeo za oko. Oduvijek su me zanimale ovisnosti kao društveni fenomen i bolest, čini mi se da smo ušli u neki novi val novim supstancama i generacijama, što me najviše i zanima. Definitivno se i dalje ne priča o tome dovoljno, a i kad se priča ili je glamurizirano ili stigmatizirano, ovisno o supstanci i težini problema.

Danas znamo da ovisnosti mogu poprimiti razne forme i prezentirati se kroz ponašanja koja ne moraju biti direktno povezana s klasičnom supstancom i tako jasno vidljiva, tako da smatram da smo svi bar jednom bili u doticaju s osobom koja ima taj problem, iako to nismo znali. Uz tvari poput alkohola i droga, ovisan se može biti i o kockanju u svim formama, rizičnom ponašanju, društvenim mrežama, pa i sastojcima hrane. Dosad nisam naišla na studentski projekt koji se bavi isključivo ovisnostima i bilo mi je drago što i kolege s drugih fakulteta brinu i zanimaju se za takve teme. Posebno me se dojmio pristupačan i opušten ton objava i tekstova, sveobuhvatan pristup, pa i dizajn koji uspješnije približava problematiku široj javnosti i odražava prirodu ovisnosti kao nečeg ubikvitarnog i svakodnevnog. U 10. mjesecu vidjela sam da voditelj projekta prvi put traže nove članove tima i žele stvoriti interdisciplinarni tim, koji je u ovakvim problematikama od iznimne važnosti, te sam se odlučila okušati. U projektu sam dakle kratko, ali sam već oduševljena ljudima koje sam upoznala, njihovom ambicijom i energijom, idejama i čistom željom za nečim novim i korisnim. Relaps iz dana u dan napreduje, svi smo otvoreni i angažirani i smatram da ima svijetlu budućnost.

IVA ARBUTINA:

Zovem se Iva Arbutina, studentica sam prve godine preddiplomskog studija socijalne pedagogije i od nedavno članica projektne grupe “Relaps”. Za projekt sam saznala na faksu te me odmah privukao i pobudio želju da se priključim i doprinesem u nečemu za što sam sigurna da će postići velike stvari u svojoj budućnosti. Sami studij socijalne pedagogije privukao me zbog velike interdisciplinarnosti te raznih područja kojim se bavi. Jedno od tih područja jest rad s osobama u problematici ovisnosti, a Relaps se specijalizira upravo za to. Projektni tim još je nov i u rastu, no to ne znači da do sada provedeni projekti nisu bili iznimno uspješni te se svi njima ponosimo. U svome životu već sam imala priliku upoznati i raditi s osobama koje se bore s raznim ovisnostima, a upravo od Relapsa očekujem još veće proširenje svoga znanja i iskustva, ali i stvaranje novih prijateljstava, suradnji i projekata. Vjerujem kako će ovaj projektni tim imati puno uspjeha te mi je drago što imam čast sudjelovati u tome.

OZANA BRKIĆ:

Ozana Brkić, studentica prve godine Socijalne pedagogije modula Odrasli: počinitelji kaznenih djela. Ovo sam zanimanje odabrala jer me oduvijek zanimala osoba kao spoj bio-psiho-socijalne strukture, a Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet se činio kao najbolji izbor. Tijekom studiranja, shvatila sam da su ljudi i njihove životne priče poput puzzlea koje se slažu u širu sliku te ih upravo to čini posebnima i drugačijima od drugih. Uz to, privukle su me ovisnosti te projekt “Relaps” jer me već duži period zanima socijalni aspekt ovisnosti te činjenica da su ovisnosti nerijetko tabu tema, a osobe u problematici ovisnosti su gotovo uvijek etiketirane i stigmatizirane. Smatram da o ovisnostima ne pričamo dovoljno, a da ovisnosti postaju sve prevalentnije. Po meni, cilj projekta “Relaps” jest sagledavanje ovisnosti u široj perspektivi koja omogućuje prostor za razumijevanje, dijeljenje iskustva i osobnih priča te podršku te vjerujem da kao tim možemo potaknuti pozitivne društvene promjene na ovom području

IVAN PETRIK:

Ivan Petrik, student prve godine diplomskog studija socijalne pedagogije modula Odrasli: počinitelji kaznenih djela te sveučilišni prvostupnik socijalne pedagogije. Period studiranja i akademске izobrazbe sa sobom nosi veliki broj izazova te iziskuje brojne promjene i prilagodbe, pogotovo ako je riječ o studiranju izvan mjesta prebivališta. Izdvojio sam to kao iznimno važno područje i sukladno tome kreirao “čvorište” gdje bi mladi mogli naučiti nešto više o ovoj problematici te kako bi osvijestili činjenicu da nisu sami kada je riječ o potencijalnom riziku koji se odnosi na manifestaciju ovisničkog ponašanja. Upisao sam ovaj studij jer sam oduvijek htio raditi s ljudima jer smatram da je ljudsko ponašanje (ali i postojanje) gotovo uvijek nepredvidljivo, neočekivano, a svaka se individua razlikuje po nekim karakteristikama što automatski podrazumijeva individualizirani pristup i multiperspektivnost. Mislim da su me ovisnosti zainteresirale baš zbog tog načela te činjenice da živimo u dobu koje podrazumijeva kontinuirano educiranje i informiranje jer se opetovano pojavljuju novi modaliteti ovisnosti, nove psihoaktivne tvari (one legalne, ali i ilegalne droge) te nova ponašanja o kojima individua može biti ovisna (bihevioralne/ponašajne ovisnosti). Ovisnosti su goruće područje unutar kojeg se nerijetko pojavljuju iskrivljene i netočne informacije (od onih koji se odnose na dekriminalizaciju i legalizaciju, potencijalno pozitivne učinke, normalizaciju, prikazivanje sredstva ovisnosti kroz medije i sl.), a nemamo puno platformi gdje bi se mladi na pristupačan način mogli informirati o ovisnostima te posljedično tome i usmjerilo na resurse podrške – baš zbog toga sam se odlučio upustiti u ovo područje te pokrenuti ovaj projekt.

Profesor Vodaanović u društvu Renate Chałas, dekanice Stomatološkog fakulteta Medical University of Lublin

PRODEKAN STOMATOLOŠKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU NAGRAĐEN U POLJSKOJ

Marin Vodaanović primio je Medalju grada Lublina

Profesor Vodaanović već više godina surađuje s djelatnicima s Medical University of Lublin, a od 2022. godine je gostujući profesor na Stomatološkom fakultetu tog sveučilišta

Piše BRANKO NAĐ

Profesor Marin Vodaanović, prodekan za nastavu i studente Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, primio je nedavno Medalju grada Lublina u Poljskoj, koju mu je dodijelio gradonačelnik Krzysztof Żuk.

Naime, prof. dr. sc. Marin Vodaanović već više godina surađuje s djelatnicima s Medical University of Lublin, a od 2022. godine je gostujući profesor na Stomatološkom fakultetu tog sveučilišta.

Medical University of Lublin u Poljskoj je sveučilište osnovano 1944. godine, čije su sastavnice Medicinski fakultet, Stomatološki fakultet, Farmaceutski fakultet, te Fakultet zdravstvenih znanosti. U sklopu sveučilišta djeluju i tri sveučilišne bolnice, uključujući bolnicu za dječje bolesti, te sveučilišni stomatološki centar koji zbrinjavaju brojne pacijente iz Lublina i okolice, te nedaleko Ukrajine.

Na sveučilištu studira više od 7000 studenata, od čega oko 1300 stranih studenata na studijima koji se izvode na engleskom jeziku. Strani studenti dolaze iz 50-ak zemalja diljem svijeta, najviše s Tajvana, iz SAD-a, Tajlanda, te Norveške.

Na sveučilištu u punom ili u dijelu radnog vremena radi više od tisuću nastavnika.

Početkom prosinca, Stomatološki fakultet u Lublinu svečano je obilježio 50 godina izobrazbe stomatologa. Svečanosti su između ostalog nazočili dekan i/ili prodekan stomatoloških fakulteta iz cijele Poljske koja ima deset visokoškolskih ustanova za obrazovanje stručnjaka iz područja stomatologije, te brojni drugi strani i domaći gosti. Profesor Vodaanović je tom prilikom dobio Medalju grada Lublina.

Kako je navedeno u obrazloženju, Medalja predstavlja priznanje za neprocjenjiv doprinos razvoju stomatolo-

gije i izvanredna postignuća u znanstvenom i kliničkom radu, te je oblik zahvale za aktivnu suradnju s medicinskom zajednicom sveučilišta u jačanju položaja grada Lublina kao uspješnog međunarodnog akademskog središta.

Podsjetimo, profesor Vodaanović urednik je udžbenika “Essentials of dental medicine” u kojem je okupio radove 72 autora iz 23 zemlje, s pet kontinenata, odnosno s četrdesetak akademskih institucija diljem svijeta. Djelo je već postalo sveučilišni udžbenik zagrebačkog i austrijskog sveučilišta u Kremsu, a brojni autori su ga uvrstili u planove predmeta koje izvode na svojim sveučilištima.

Nagrađeni laureati s dekanicom Chałas i gradonačelnikom Żukom

IZV. PROF. ALEKSANDAR MARŠAVELSKI, PREDSEDNIK DRUŠTVA SVEUČILIŠNIH NASTAVNIKA I DRUGIH ZNANSTVENIKA U ZAGREBU

Bez diskusije s javnošću nema istinske demokracije

Istinska demokracija počiva na znanju jer se u neznanju ne može pravilno birati vlast. Iako se ne može postići Platonov ideal da vladaju mudraci (filozofi), možemo se tome približiti tako da potičemo i cijenimo mišljenje znanosti u kreiranju politika i donošenju propisa

RAZGOVARAO I SNIMIO
BRANKO NAD

Društvo sveučilišnih nastavnika i drugih znanstvenika u Zagrebu objavilo je nedavno Natječaj za dodjelu Godišnjih nagrada Društva mladim znanstvenicima i umjetnicima u 2023. godini. Riječ je instituciji koja je lani obilježila 104. obljetnicu svog postojanja od osnivanja daleke 1919. godine te svrstava među najstarije akademske udruge u Hrvatskoj koja je doprinijela razvitku Sveučilišta u Zagrebu i našoj znanstvenoj zajednici u cjelini.

Kroz stoljeće svog djelovanja Društvo je bilo svjedokom, ali i aktivnim sudionikom, brojnih globalnih i nacionalnih društvenih zbivanja i promjena. Osnovano je u turbulentom poslijeratnom razdoblju Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca kao samostalno Udruženje visokoškolskih nastavnika u Zagrebu. Jedno vrijeme je bilo podružnica državnom strukovnom udruženju sveučilišnih nastavnika, a opstalo je i nakon Drugog svjetskog rata. Unatoč svemu, neprekinuto je djelovalo na dobrobit svojih članova, kao i šire akademske i društvene zajednice. Za vrijeme druge Jugoslavije doživljava svoj procvat kada dobiva veliki prostor u tadašnjoj Ulici braće Kavurića 17 (današnja Hebrangova ulica), u jednom razdoblju postaje republičko udruženje nastavnika i suradnika sveučilišta, visokih škola i znanstvenih ustanova za cijelu Hrvatsku i broji preko tisuću članova, objašnjava za Universitas izv. prof. Aleksandar Maršavelski, predsjednik Društva, izvanredni profesor na Katedri za kazneno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Nakon osamostaljenja Republike Hrvatske, Društvo dobiva današnji naziv te po završetku mirne reintegracije 1998.

NIJEDNA REFORMA 'NIJE PRIBLIŽILA LJUDSKU JEDNAKOST NI ZA MILIMETAR'

Vječita boljka našeg sustava su te brojne refome, koje dolaskom svakog novog ministra kao da kreću iznova. Slažete li se?

U vezi s ovim pitanjem želio bih s Vama podijeliti jedan vic-pitalicu: Zna li koja je najbolja reforma? – odgovor glasi: Pro forma. Sigurno je da je zadaća svakog ministra, rektora ili dekana, da za svog mandata provede neku reformu, kao i da su se neke od njih ranije pompozno najavljivale, a u praksi bi cijela stvar gotovo propala ili čak pogoršala stanje stvari. Moje mišljenje je da se reforme najvećim dijelom trebaju fokusirati ne toliko na sadržaj, već baš na formu, ali da ta reforma ne bude pro forma. Naime, potrebno je reformirati organizaciju funkcioniranja određenih javnih službi, među kojima je i sustav znanosti i visokog obrazovanja. Danas je znanstveno-nastavni kadar preopterećen konstantnim administriranjem. Digitalizacija je mnoge stvari olakšala, ali su se istovremeno administrativni zahtjevi nerazmjerno povećali. Stalno se zahtijeva ispunjavanje određenih tablica i obrazaca radi kontrole kvalitete ili prijavljivanje određenih potpora, programa, projekata i sl. – podacima koji su već javno dostupni u CROSB/CROIS-u. Čak se i životopisi traže u različitim formatima, umjesto u Europass formatu. Osim toga, potrebna je veća podrška u administrativnoj organizaciji nastave i projektnoj administraciji. Mnogi znanstvenici su prepušteni sami sebi da traže, educiraju se o postupku prijave, prijavljuju i zatim upravljaju projektima u svim aspektima pa i u pogledu projektnog računovodstva. Ovakva reforma je dugoročna i višerazinska te zahtijeva sudjelovanje i zajedničko djelovanje ministarstva, sveučilišta i pojedinih sastavnica radi funkcionalnijeg i učinkovitijeg sustava koji će biti podređen znanstvenicima i nastavnicima, a ne da oni blago rečeno "robuju" sustavu. Znanstvenici trebaju služiti zajednici i općenito čovječanstvu, a nastavnici još posebno svojim studentima. Za to moraju postojati odgovarajući uvjeti rada koji su negdje bolji, drugdje lošiji. Vodeća svjetska sveučilišta, osim što zapošljavaju izvrsne znanstvenike, imaju izvrsne uvjete u kojima oni rade, predaju i stvaraju čime maksimiziraju njihov potencijal. Pritom, ne treba misliti da će bilo koja reforma postići jednakost u javnim službama pa niti unutar samog sustava znanosti i visokog obrazovanja. Poznata je Orwelllova konstatacija u 1984. da nijedna reforma "nije približila ljudsku jednakost ni za milimetar", ali je priznao da se može postići napredak. Trebamo težiti barem tom napretku.

“

Pokazalo se da čak i najbolji zakon može postati najlošiji u praksi ako ne osigurate preduvjete njegove provedbe

godine uspostavlja Godišnju nagradu mladim znanstvenicima i umjetnicima. Društvo i njezini članovi su bili intenzivno uključeni u proces pregovora s Europskom unijom, kao i pratećim javnim tribinama i diskusijama, te su nesumnjivo dali svoj doprinos da Hrvatska što prije postane punopravna članica Europske unije. I kad je Hrvatska protekle godine preuzimala euro kao nacionalnu valutu u Društvu je održana tribina o ulasku hrvatske u eurozonu kako bi se akademska javnost osvijestila o učincima promjene valute te kako bi se minimizirale negativne posljedice uvođenja eura. Koliko članova Društvo sveučilišnih nastavnika i drugih znanstvenika u Zagrebu okuplja i koje su vaše primarne aktivnosti?

Nekad je društvo bilo republičko udruženje sveučilišnih nastavnika i znanstvenika te je kao takvo brojalo više od tisuću članova. Danas Društvo ima nešto više od 200 redovitih članova i 20-ak članova suradnika. Kako bismo proširili svoje članstvo, izmjenama statuta od ove godine uveli smo tu kategoriju suradničkog članstva koji u prvoj godini članstva plaćaju povlaštenu godišnju članarinu od 24 eura, a Društvo je otvorilo i novu Facebook i LinkedIn stranicu. Ideja je upravo da privučemo nove članove kako bi se najprije upoznali koje aktivnosti Društvo pruža, što ranije možda i nije tako bilo vidljivo. Društvo re-

dovito organizira događanja i provodi savjetovanja sa svojim članovima o svim pitanjima koja se tiču vrednovanja znanosti. U neku ruku, Društvo je posvom djelovanju kombinacija sindikata, društva popularizacije znanosti, kulturno-umjetničkog društva i naprosto mjesto okupljanja znanstvenika i umjetnika u neformalnim druženjima. Društvo ima tri reprezentativne dvorane u sjedištu Društva u Frankopanskoj 5a, koje članovi mogu koristiti za svoja događanja: Velika dvorana (70 mjesta), Srednja dvorana (25 mjesta) i Mala dvorana (12 mjesta). Kako vaši članovi gledaju na sustav znanosti i visokog obrazovanja? Čime ste zadovolj-

ni, što bi valjalo promijeniti? -Među članovima se redovito provode savjetovanja kako bi se iznjedrili prijedlozi kojim bi se unaprijedio pravni okvir znanosti i visokog obrazovanja, bilo na sveučilišnoj, bilo na državnoj razini. Podržavamo i pozivamo relevantne donike našeg Sveučilišta, Ministarstva znanosti i visokog obrazovanja, sindikata, kao i nezavisne stručnjake, da raspravljaju o reformskim propisima kojima se regulira ovo područje. Primjerice, jedna od najuspješnijih i živih rasprava o Nacrtu prijedloga novog Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti je održana upravo u našem Društvu. I protekle godine smo or-

skim mogućnostima roditelja, pri čemu bi mnoga djeca tako ostala bez ikakvog obroka tijekom boravka u školi. Dragom je da je u studenom prošle godine upravo u našem Društvu organizirana tribina o “Pravu svakog djeteta na školski obrok”, na kojoj su sudjelovale četiri profesorice Pravnog fakulteta u Zagrebu koje su na temelju provedenog istraživanja inicirale uvođenje univerzalnog prava na školski obrok: Ivana Dobrotić, Olja Družić Ljubotina, Marijana Kletečki Radović i Antonija Petričušić. Međutim, činjenica je i da uslijed različitih društvenih i ekonomskih promjena, netko prođe “bolje”, netko “lošije”, a to zapravo i nije izravno povezano sa sektorom obrazovanja i znanosti.

U nedostatku radne snage, u nekim resorima su plaće enormno rasle (npr. u građevini i ugostiteljstvu), dok su u drugim stagnirale. To ne znači da će učitelji i profesori otići raditi kao kuhari ili građevinski radnici, iako ni to nije isključeno ako disbalans između njihovih plaća nastavi rasti, ali svakako djeluje za njih demotivirajuće. Kako sam tijekom školovanja i usavršavanja dio života proveo u Njemačkoj i SAD-u, državama koje su se puno prije nas suočile s ovim procesima, moje mišljenje je da Hrvatska mora što prije izraditi kvalitetnu i znanstveno utemeljenu strategiju imigracijske politike. Pritom mislim da se Hrvatska prvenstveno mora otvoriti regiji Zapadnog Balkana jer tamo žive ljudi koji uglavnom znaju naš jezik pa se lakše i brže mogu integrirati, ali im naš rigidni pravni okvir i praksa otežavaju punu integraciju. Naime, naša regulativa stjecanja državljanstva je rigidnija od Njemačke i uglavnom se mora provesti minimalno 8 godina (u praksi 10 godina) da bi se dobilo hrvatsko državljanstvo. Kvalitetnom imigracijskom politikom će se ponovno izbalansirati plaće, a radnici iz inozemstva s perspektivom ostanaka u Hrvatskoj će osigurati da se zarađeni novac zadrži i tako financiraju drugi sektori, uključujući i sektor obrazovanja i znanosti. U protivnom, zbog niskih plaća i nestalnih radnih mjesta prijeti nam sve veći odljev mozgova koji je i sada prisutan. Istovremeno se i mi moramo otvoriti da dovedemo izvrsne strane studente u Hrvatsku (npr. stipendijama) i omogućiti im da ovdje ostanu raditi i steknu državljanstvo te tako i mi postanemo destinacija odljeva mozgova. Uglavnom,

sokog obrazovanja moraju donositi u kontekstu onoga što britanski filozof Karl Popper naziva “otvorenim društvom”. Jer, ako želimo društvo znanja, resor znanosti i visokog obrazovanja je njegova najvažnija karika.

Dosta se zadnjih godina priča o materijalnom i društvenom statusu prosvjetara, od predškolskog do visokoškolskog obrazovanja. Zašto društvo toliko malo mari o ljudima koji obrazuju našu djecu i mlade?

-U skladu s našim mogućnostima i prilikama, mislim da naše društvo odnosno država mari o djeci i mladima. Najbolji primjer je uvođenje školskog obroka za svako dijete, koji je ranije ovisio o financij-

“

Danas je znanstveno-nastavni kadar preopterećen konstantnim administriranjem. Digitalizacija je mnoge stvari olakšala, ali su se istovremeno administrativni zahtjevi nerazmjerno povećali

da odgovorim na Vaše pitanje, ne bih rekao da država malo mari o ljudima koji obrazuju našu djecu, već mislim da pravi problemi leže drugdje jer trenutno povećanje plaće u sektoru prosvjete i visokog obrazovanja neće dugoročno osigurati njihov rast plaća u skladu s onim što oni zaslužuju.

Kako gledate na donošenje novog Zakon o plaćama u državnjoj i javnim službama? Već su krenuli određeni prosvjedi, di-

onici sustava sve glasnije izražavaju svoje nezadovoljstvo? -Taj zakon ima široku primjenu jer mu je intencija bila na jedinstven način urediti sustav plaća u državnoj i javnim službama te je njime obuhvaćen i sustav znanosti i visokog obrazovanja. Zakon je stupio na snagu 1. siječnja, a njegova primjena će pokazati je li opravdan ovakav oblik regulacije tj. mogu li se ista pravila primjenjivati na službenike u javnoj upravi i sveučilišne nastavnike i znanstvenike. Moje mišljenje je da je to do određene mjere moguće, ali čenedvojbeno biti problema u primjeni i siguran sam da će nakon što se identificiraju ti problemi doći do izmjene zakona. Naime, pitanje je hoće li se postići ravnopravnost zbog različitog unutarnjeg ustrojstva pojedinih sveučilišta, fakulteta, akademija i instituta.

Također, Prema čl. 10. novog Zakona čelnik javne službe (npr. rektor, dekan, ravnatelj) ocjenjuje zaposlenike, a istovremeno oni ocjenjuju njega kroz vijeće ustanove koje ga je izabralo. U velikim ustanovama je teško za očekivati da će čelnik sam provoditi ocjenjivanje pa mu zakon daje mogućnost da on ovlasti osobe koje će to raditi za njega, što bi se moglo pretvoriti u pravilo pa će to vjerojatno biti pročelnici odsje-

ka, predstojnici zavoda ili katedri i sl. Nedvojbeno je da se na ovaj način treba ocjenjivati pomoćno, tehničko i administrativno osoblje, ali je krajnje upitna provedivost kada se radi o znanstveno-nastavnom kadru. Naime, opasnost je da će tu bitniju ulogu odigrati međuljudski odnosi od kvalitete rada pojedinog zaposlenika. **Dolazite s Pravnog fakulteta. Kako biste vi unaprijedili pravno-kazneni sustav u Hrvata, gdje su potrebne najkorjenitije reforme?**

-Pokazalo se da čak i najbolji zakon može postati najlošiji u praksi ako ne osigurate provedbu njegove provedbe. Stoga kada govorimo o korjenitoj reformi, mislim da ne treba toliko mijenjati zakone koliko je potrebno izgraditi i organizirati pravosudnu infrastrukturu koja će omogućiti njihovu kvalitetnu primjenu. Primjerice, zagrebački Općinski kazneni sud i Županijski sud su nedvojbeno preopterećeni te je potrebno dio njihove nadležnosti prebaciti na okolne sudove ili povećati broj sudaca na tim sudovima. Također, treba pojačati administrativno osoblje u ovoj zahtjevnoj fazi digitalizacije gdje se ustvari radi dvostruki posao u vođenju fizičkog i digitalnog spisa. Osim toga, potrebne su korijenite promjene u shvaćanju uloge pravosuđa u cjelokupnom društvu te njegovati i poticati kulturu dijaloga, pregovaranja i mirenja, a ne parničenja. Američki pravници često kažu: *A bad settlement is better than a good judgment* (loša nagodba je bolja od dobre presude). Presuda iziskuje vrijeme, novac i na kraju živce zbog trajanja konflikta. U kaznenopravnom kontekstu, to znači poticati restorativnu pravdu i tako maknuti fokus kaznenog pravosuđa s mehaničkog utvrđivanja krivnje počinitelja na razumijevanje konfliktnog odnosa počinitelja i žrtve koji treba liječiti i pritom više pažnje posvetiti žrtvi kaznenog djela nego što je to slučaj sada. Potrebna je promjena paradigme cijelog kaznenog pravosuđa. Svaki policajac, državni odvjetnik i sudac bi trebao imati na umu da su oni tu primarno zbog toga što je žrtva pretrpjela kazneno djelo, dok počinitelj treba biti u drugom planu. To je ta korjenita reforma kojoj po mom mišljenju trebamo težiti. **Koliko uopće vlastodršci i donositelji odluka u procesima reforme slušaju struku, znanstvenike, konkretno s vašeg Pravnog fakulteta? Je li to do-**

voljno?

-Osobno mogu reći da tu imam pozitivna iskustva, sudjelovao sam u nizu radnih skupina zakona, sudjelujem u organizaciji javnih rasprava o pojedinim prijedlozima i inicijativama kod donošenja pojedinih propisa te moram reći da to nikad nije doživljavano kao politizirana kritika vlasti nego su često te primjedbe uzete u obzir kod formuliranja konačnih tekstova tih propisa. Upravo je nedavna rasprava o femicidu primjer za to, gdje je inicijalno loše formuliran zakonski tekst s dobrom namjerom da se strože kažnjavaju najteži oblici rodno utemeljenog nasilja nad ženama, nakon obavljene konzultacije sa znanstvenicima ispravljen i ovih dana se upućuje u saborsku proceduru. Bilo je, međutim, slučajeva nekih čija se opravdana kritika doživjela politički i to smatram da nije dobro. Zdrava suradnja znanosti i vladajućih je pozitivna za društvo, pri čemu dakako znanstvenici ne smiju postati usta politike nego politika treba imati sluha za znanost. Utjecaj znanstvenika na javne politike, propise i društvene promjene bi se po mom mišljenju trebao odgovarajuće vrednovati. Neka američka sveučilišta kod zapošljavanja pojedinih znanstvenika posebno vrednuju upravo to – dakako, pored njihove znanstvene i nastavne djelatnosti – i s ponosom ističu da su njihovi znanstvenici zaslužni za određenu reformu. Uostalom, istinska demokracija počiva na znanju jer se u neznanju ne može pravilno birati vlast koja će najbolje brinuti o interesima građana. Iako se ne može postići Platonov ideal da državom vladaju mudraci (filozofi), možemo se tome približiti na način da potičemo i cijenimo mišljenje znanosti u kreiranju javnih politika i donošenju propisa.

“

Zbog niskih plaća i nestalnih radnih mjesta prijeti nam sve veći odljev mozgova koji je i sada prisutan. To ne znači da će učitelji i profesori otići raditi kao kuhari ili građevinski radnici, iako ni to nije isključeno

S prošlogodišnje dodjele Godišnjih nagrada Društva mladim znanstvenicima i umjetnicima

Jerko Šarić ističe veliku potporu rektora prof. Dragana Ljutića i Uprave Sveučilišta koji imaju sluha za sve njihove ideje i projekte
JOŠKO ŠUPIĆ/CROPIX

JERKO ŠARIĆ JE DRUGI PUT ZAREDOM IZABRAN ZA PREDSJEDNIKA SPLITSKOG SZ-A:

'Nužno je uskladiti kalendar nastave kako bi ranije završili s obavezama'

PISE DIANA BARBARIĆ

Splitsko sveučilište se diči brojkom od 20.000 studenata, a Jerko Šarić, student Pravnog fakulteta, rodom iz Vrgorca, već drugi put zaredom je izabran za predsjednika Studentskog zbora Sveučilišta u Splitu.

Zahvalan je kolegama na ukazanim povorenju, a snjim u predsjedništvu su još četiri člana. Njegov zamjenik je student Medicinskog fakulteta Vladimir Ercegović, a tu su još i studentica prava Sara Kulić, student građevine Domagoj Bendić i studentica ekonomije Katarina Alilović.

- Mislim da smo zaista skladna ekipa gdje u međusobnoj komunikaciji i potpori ostvarujemo vrhunske rezultate - tvrdi Šarić.

Govori nam kako je aktivan član Zbora još od upisa na fakultet, a angažman je počeo kao koordinator studentskih pravobranitelja, a jedno razdoblje je bio zamjenik predsjed-

Maksimalno smo se približili studentima, a naš rad prepoznaju gospodarstvenici kao i ljudi na svim razinama državne i lokalne vlasti. Splitske menze su najbolje u Hrvatskoj, a najveći problem našim studentima predstavlja smještaj - tvrdi Šarić

nika HSZ-a te međunarodni tajnik u Europskoj studentskoj uniji.

Pritom nije zanemario ni obaveze na matičnom fakultetu, pa je tako i demonstrator na katedri za Građansko pravo, konkretno na kolegiju Građansko pravo 1, i to već drugu akademsku godinu.

Zanimalo nas je što ga je motiviralo da se natječe za ovu funkciju lidera među splitskim studentima prvi put, pa onda i drugi. Entuzijazma mu očito ne manjka. Kaže da je Studentski zbor (SZ) već u prošloj akademskoj godini 2022./23. postigao velike uspjehe u svim segmentima rada. Pritom ističe veliku potporu rektora prof.dr. Dragana Ljutića i Uprave Sveučilišta koji, tvrdi Šarić, imaju sluha za sve njihove ideje i projekte za do-

Jerko Šarić, Nikola Koceć Bilan, Slavica Dajak i Tomislav Gojo

NIKOLA VILIĆ/CROPIX

brobit studenata i mladih.

- U trenutku preuzimanja mjesta predsjednika mali broj studenta je uopće i znao koja je naša uloga. Moj plan i program upravo se temeljio na približavanju studentima i odmak od neke stigme da smo poligon za stranačke mladeži. Krenuli smo s provedbom programa radionica na temu mentalnog zdravlja studenata o čemu se prije jako malo razgovaralo, sudjelovali u mnogobrojnim humanitarnim akcijama, radili na prijedlozima za poboljšanje raznih stvari koje svakodnevno koriste studenti od rade Sveučilišne knjižnice do rada studentski menzi kafića, u suradnji sa Sveučilištem osigurali besplatnu direktnu liniju za studente na relaciji Spinut-Kampus, organizirali uz pomoć Studentskog centra večere dobrodošlice za brucose, večeru za Dan žena i Valentinovo - nabraja naš mladi sugovornik.

U dahu nastavlja i kako su u suradnji s udrugama provodili

Šarić s ekipom na Međunarodnom danu mladih

“

Ministarstvo studentima omogućuje prehranu u menzama do 15. srpnja dok pojedini fakulteti imaju ispite i duže od toga. Tražimo zajedništvo i ujednačenu praksu za cijelo Sveučilište – ističe Šarić

projektne aktivnosti, predstavili vodič za studente s invaliditetom na razini cijele RH, u suradnji sa Splitskim sveučilišnim sportskim savezom uključili se u program Unisport Health besplatnih rekreacija za studente kao i potpora organizaciji Europskog prvenstva u futsalu za studente.

Popusti i subvencije

Ne zaboravljajte napomenuti ni kako je uz potporu rektora i ravnatelja Studentskog centra **Ivana Žižića** tada otvorena i nova menza na Kopilici.

- Pokrenuta je i kampanja 'Zdravo Sveučilište' kojom smo osigurali besplatne uloške za studentice koji će biti raspoređeni na svim sastavnicama UNIST-a. Startala je i kampanja 'Tommy studentska srijeda' tijekom koje studenti uz predodjenu ikonicu ostvaruju pravo na 10 posto popusta na cjelokupan račun što je zaista jedinstvena mjera u RH i važna za studente – ističe Jerko Šarić, pa i ovim putem zahvaljuje Tommyju što su studente prepoznali kao partnere za suradnju.

Ponosan je i što su osigurali veliku pomoć Splitsko-dalmatinske županije, konkretno dodatnih 40 eura subvencije za studente u privatnim stanovima, čime se, uz iznos koji daje središnji državni ured, došao do 100 eura po studentu.

- Nismo stali na tome pa smo tako u suradnji s pojedinim gradovima osigurali još dodatno subvencioniranje. Tu bih istaknuo Vrgorac kao svijetli primjer. U svemu tome jedan od većih projekata je zasigurno i Advent na Kampusu koji je zasigurno bio jedan od najboljih adventa u gradu gdje je dnevno cirkuliralo više od 1000 studenata – ne krije ponos stari-novi predsjednik splitskog Studentskog zbora. Smatra da splitski SZ i na

Direktor korporativnih komunikacija Tommyja Dario Mamić i Jerko Šarić na predstavljanju kampanje 'Tommy studentska srijeda'

TOM DUBRAVEC/CROPIX

Potpore i financijske subvencije za studentske projekte

- Studentski zbor zaista je imao do sada sluha za financiranje studentskih projekata pa tako svake godine raspisujemo natječaj za financiranje na koje se mogu javiti studentske udruge i pojedinci te ako zadovoljavaju određene kriterije ostvaruju pravo na financiranje projekta. Tim smo studentima omogućili razvijanje ideja te bolje osluškivanje njihovih potreba – tvrdi Jerko Šarić.

državnoj razini prednjači u svemu kao studentsko predstavničko tijelo.

- Maksimalno smo se približili studentima i iz već navedenih projekata možemo vidjeti kako naš rad prepoznaju gospodarstvenici kao i ljudi na svim razinama državne i lokalne vlasti koji zaista u većini slučajeva imaju sluha za naše ideje. Zasigurno bih naglasio suradnju s gospodarstvenicima koja je budućnost našeg napretka – tvrdi Šarić.

Imamo najbolje menze u državi

Govori i kako su splitske menze najbolje u Hrvatskoj, što svjedoče i podaci anketiranih studenata sa Splitskog sveučilišta, ali i gostiju koji navrate. Tu spominje zasluge aktualnog ravnatelja Studentskog centra.

- Studentski centar u Splitu pokazuje iz postojeće kuharice po kojoj kuhaju svi centri u Hrvatskoj izvlači ono najbolje. Pa tako mi za razliku od drugih imamo jumbo pizu za 2,5 eura i cijedeni sok od naranče za 20 centi. Sve su to imaginacije kojima naš SC osigurava visoku kvalitetu prehrane iako je sama kuharica i pravilnik loši i potrebna im je promjena, na što smo više puta upozoravali Ministarstvo – navodi Jerko Šarić.

Ipak, nije sve tako bajno splitskim studentima, a prvenstveno se to odnosi na skupi smještak, te izbacivanje studenata na početku turističke sezone. U razgovoru s

upravom Sveučilišta i studentima kao najbolje rješenje pokazuje se usklađivanje kalendara nastave kako bi studenti sa svojim obvezama završili ranije kao i njihovi kolege diljem Europe.

- Nastojat ćemo taj problem riješiti u što kraćem roku na zadovoljstvo svih. Ministarstvo studentima omogućuje prehranu u menzama do 15. srpnja dok pojedini fakulteti imaju ispite i duže od toga. Na to smo strogo upozoravali te tražili zajedništvo i ujednačenu praksu za cijelo Sveučilište – ističe Šarić.

Grad Split nema razumijevanja

Kao najveći problem on vidi nedovoljno uključivanje Grada Splita u aktivnosti studenata i nerazumijevanje njihovih problema i potreba.

- Zadnji primjer je taj da je Grad Split ukinuo potporu za sve studente za odlazak na Erasmus te je uveo uvjet prebivališta na području grada. S druge strane, Grad Zagreb daje stipendije svim studentima Sveučilišta u Zagrebu, bez obzira na mjesto prebivališta – kritizira Šarić.

Kakav je plan za budućnost?

- Nastavak dosadašnjeg načina rada u kojem tražimo zajedništvo i potporu svih aktera kako bi radili na poboljšanju studentskog standarda na našem Sveučilištu pa i šire – zaključuje naš mladi i nesumnjivo ambiciozni surgovornik.

STUDENSKI STANDARD

Dobre vijesti za studente, raste minimalna satnica!

Studenti će biti adekvatnije plaćeni

NIKOLA VILIĆ/CROPIX

Piše **MATEJ SUNARA**

Od 1. siječnja 2024. porasla je minimalna plaća u Hrvatskoj. Dosađajni iznos minimalne plaće bio je 700 eura bruto, a sada iznosi 840 eura. Porast je to od 20 posto. Minimalna studentska satnica usklađena je s minimalnom plaćom u Hrvatskoj, što znači da je i ona porasla za 20 posto, s 4,48 eura na 5,25 eura. Izvrsna je to vijest za sve studente u Hrvatskoj.

S time se slaže i Jerko Ša-

rić, predsjednik Studentskog zbora Sveučilišta u Splitu. – Ovo je izvrsna vijest jer se na ovaj način osiguralo da studenti koji rade i slabije plaćene poslove budu adekvatno plaćeni. Na taj se način studenti koji žive od svog rada mogu više posvetiti studiranju i učenju – govori Šarić. Međutim, povećanjem minimalne satnice potrebno je povećati i porezni limit za one studente koji su svojim roditeljima porezna olakšica, kao i limit za neoporezivu godišnju zaradu. Ukoliko se to ne do-

godi studentima će navedeno povećanje minimalne satnice biti beznačajno. – Potrebno je analizirati stanje na tržištu rada te donijeti odluke koje će studentima ići u korist. U suprotnom će se samo povećati broj onih koji rade na crno. Prošlih smo godina naišli na suradnju od ministarstva kad smo tražili povećanje limita za studente. Vjerujem da će tako biti i ovog puta. Zasigurno ćemo kao i prijašnjih godina poslati naš prijedlog i izračun koji će biti koristan za studente – zaključuje Šarić.

STUDENSKI STANDARD

Djed Božićnjak posjetio stanare splitskih studentskih domova

Viš od 1200 stanara triju studentskih domova u Splitu u svojim je sobama po povratku s praznika pronašao maleni dar pažnje. Djed Božićnjak je i ove godine pokušao na vrata Studentskog centra u Splitu kako bi obradovao studente na početku nove kalendarske godine. Studenti su na svojim stolovima pronašli prigodne šalice napunjene slatkisima. Na šalicama su i prigodni natpisi poput "Pije mi se kava... Očemo do Tinela?" ili "Ajme opet su me snimali za insta ovi iz SC-a...", koji će ih po završetku studentskih dana sjetiti na dane provedene u domu. Nema sumnje da će šalice dobro poslužiti za kavu ili čaj pred nadolazeće kolokvije i ispite. Studentski centar u Splitu svim stana-rima domova i svim studentima Sveučilišta u Splitu želi radosnu i uspješnu novu 2024. godinu.

M. SUNARA

HUMANITARNA AKCIJA 'U VAŠE ŽIVOTE KAP NAŠE DOBROTE'

Studenti Medicinskog fakulteta i Akademije dramske umjetnosti u staračke domove unijeli radost i smijeh

Studenti dva tjedna obilazili domove za starije i nemoćne za njih su glumili i pjevali, a sve u društvu poznatih glumaca

Piše **ZRINKA ŠAMIJA**

U sred svima nama poznatog prosinčkog konzumerizma kojem je teško odoljeti, nekolicina mladih studenata Medicinskog fakulteta i Akademije dramske umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu pronašli su jedan potpuno drukčiji način da obilježe blagdansko doba. Oni posjećuju staračke domove i najkrhijoj skupini u društvu uz djecu, koja je nažalost često ili zapostavljena od svojih obitelji, zaboravljena i prepuštena sudbini u domu ili su u igri života naprosto ostali sami, poklanjajući ljubav i pažnju. Tako je ova divna skupina mladih božićnih avatara posjetila osam domova za starije osobe u Zagrebu, a podršku mladim kolegama i kolegicama dali su i mnogi poznati glumci, alumniji Akademije dramske umjetnosti, poput Ane Begić, Olge Pakalović, Nikše Butijera, Dražena Šivaka, Gorana Navojca, Vedrana Mlikote, Filipa Sovagovića, Nataše Janjić, Jelene Miholjević, Maje Posavec, Ane Maras Harmander, Luke Petrušića, Ružice Maurus, Fabijana Komljenovića i mnogih drugih. Više od dvadeset mladih studenata, budućih glumaca, korisnicima su uz podršku starijih kolega čitali odabranu poeziju i uz gitaru, klavir, pjesmu, puno smijeha i kekse proveli s njima nezaboravna jutra. A to

je tek početak ove inspirativne priče koju namjeravaju nastaviti razvijati i tijekom sljedeće godine. Kad se spoje znanost i umjetnost – granice ne postoje. Humanitarna akcija "U vaše živote kap naše dobrote" nastala je u jesen 2022. godine kao san mladih studentica Medicinskog fakulteta i osnivačica psihijatrijske sekcije o podizanju svijesti i edukaciji kako medicinaru, tako i šire zajednice o važnosti ranog prepoznavanja i liječenja demencije. Samu akciju ovi mladi božićni avatari zamislili su na način da korisnici domova za starije i nemoćne, oboljeli od demencije, uz pomoć djelatnika domova pripreme popis svojih blagdanskih želja i dostave ga sekciji koja će se maksimalno potruditi sve ih ispuniti! Stvorili su javno dostupnu listu (bez otkrivanja identiteta korisnika te uz pristanak socijalnih radnika uključenih domova) na koju su se svi zainteresirani mogli upisati te tako i uključiti u proces kupnje i dopremanja poklona za odabranog korisnika. "Moje kolegice s godine Eva Podolski, Tea Plišić i ja smo tijekom studiranja na Medicinskom fakultetu doživjele nevjerovatan interes za područje psihijatrije. Iz toga je nastala ideja osnivanja sekcije za psihijatriju. Razradile smo plan i program, pronašle divne mentore, profesore Ninoslava Mi-

micu, Dražena Begića i Almu Mihaljević-Pešić i počele raditi u rujnu 2022. Nova smo i mlada sekcija i to nam je bila jedinstvena prilika da se bolje upoznamo s medicinskim specijalizacijama, a sve je to volunteerski studentski rad. Iz čiste ljubavi i žara prema medicini. I to nam je, zapravo, ključna motivacija" – kaže nam mlada studentica završne godine studija medicine **Mara Parentić**.

Veliki odazov

Jedna od naših prvih inicijativa je briga o korisnicima staračkih domova oboljelim od demencije, koji su nažalost često prepušteni sudbini u domu. Prošle smo im godine odlučile uljepšati blagdansko doba, čija je osnovna poruka da smo tu jedni za druge" – nadovezuje se njezina kolegica **Ana Maria Antić**.

Njihov projekt je 2022. godine dobio zaista velik odaziv te je u vrlo kratkom vremenu uspješno pripremljeno čak 366 poklona i posjećeno čak sedam domova u gradu Zagrebu te tri doma u Slavoniji. Program se sastojao od posjeta članova sekcije Psihijatrija s Medicinskog fakulteta odjelima, druženja s korisnicima uz kavu i slatkiše te podjele poklona. Sve to uz mnoštvo smijeha i suza radosnica! Potaknuti ovim neopisivim emocijama i neprocjenjivim prošlogodišnjim iskustvom, ove godine or-

ganizatori su odlučili akcijom obuhvatiti i socijalno ugrožene sugrađane te je zato proširen popis potrebitih korisnika u Slavoniji, a uz njih su dodani i posjeti domovima u Petrinji, Glini i Sisku. Time je ova akcija obuhvatila čak 500 korisnika.

"Upravo iz razloga što smatramo da je starija životna dob prilično zapostavljena, pokrenuli smo humanitarnu akciju ovakvog tipa. Postoji puno akcija koje brinu i angažiraju se oko djece koja blagdan provode na pedijatrijskim odjelima u bolnicama ili oko djece u domovima. Tako nešto je prekrasno i predivno. No, imale smo osjećaj da nema dovoljno angažmana oko starije životne dobi, a ona je jednako osjetljiva dobna skupina kao i djeca. Odlučile smo tako skrenuti pozornost na njih. Htjeli smo pokazati da ima netko tko će misliti na njih i da nisu posve sami" – objašnjava jedna od inicijatorica cijelog projekta i studentica završne godine Medicinskog fakulteta **Eva Podolski**.

Sekciju za psihijatriju tako čine budućni liječnici Tea Plišić, Mara Parentić, Eva Podolski, Toma Perko, Jana Majdak, Ana Maria Antić, Jelena Ivančić, Dora Herceg i Veronika Lendvaj. Oni su pri posjetu domovima ubrzo shvatili da je korisnicima najviše stalo i da je ono što im najviše treba zapravo ljudski kontakt i to-

U vaše živote kap naše dobrote

plina. To se vidjelo iz puno želja gdje su korisnici doslovno izrazili čežnju za čestitkom s nekoliko lijepih riječi. Ili "...da ih netko dođe posjetiti...", "...da se samo malo podruži s njima..."

Ove su godine odlučili u akciju uključiti i studente Akademije dramske umjetnosti, našu budućnost umjetnosti. I korisnicima pokloniti nešto drukčije, a najpotrebnije – zabavu, druženje i smijeh! Udruga studenata Akademije dramske umjetnosti **F420** tako je na inicijativu mladih kolega s Medicinskog fakulteta osmislila kreativni program i sastavila glumačke timove za osam domova za starije i nemoćne na području Zagreba (Ksaver, Medveščak, Maksimir, Park, Centar, Sv. Josip). Tamo su u prijedopodnevima satima tijekom cijelog prosinca odjekivali žamor i veselje nakon čitanja poezije, dramskih tekstova, izvođenja *sketcha*, sviranja i pjevanja koje je osmislio mladi student Kazališne režije i radiofonije **Toma Serdarević**.

"Ova humanitarna akcija donijela mi je puno radosti i veselja, a Advent 2023. ću pamtit i cijeli život. Hvala studentima medicine na pokretanju akcije, studentima glume na čitanju, glumljenju i pjevanju te alumnijima glume koji su nas podržali i s nama posjećivali domove. Svi mali stresovi or-

ganizacije na kraju su bili vrijedni osmijeha mnogobrojnih korisnika. Nadam se da ćemo uspjeti proširiti akciju na cijelu godinu i još više domova kako bismo se češće družili s korisnicima i kako bi to na neki način postao sastavni dio naših života" – kaže nam **Toma Serdarević**.

Dragost i olakšanje

Uz podršku predsjednice Udruge, studentice glume **Dore Dimić-Rakar** i kolege **Tibora Vukelića**, studenta Produkcije, uspjeli su okupiti više od dvadeset studenata glume koji su se s veseljem odazvali i u timovima posjećivali domove tijekom cijelog prosinca.

"Želim nam svima još ovakvih projekata i druženja. U današnje vrijeme često ostajemo zatvoreni u svojem oblačcu, trčimo, jurimo i uzimamo stvari zdravo za gotovo. Zaboravljamo i kao ljudi i kao glumci koliko su važni ljudski kontakt, pjesma, zajedništvo – sve čega su korisnici vrlo svjesni i ja sam zahvalna što su nas na to podsjetili. Kad smo prvi put došli u Dom osjetila sam takvu dragost i olakšanje, a bilo je i suza radosnica" – s oduševljenjem nam priča **Dora Dimić-Rakar**, studentica glume i predsjednica Udruge **F420**, koja okuplja veliki broj studenata Akademije dramske umjetnosti.

"Udruga studenata ADU - F420 svojim djelovanjem otvara prostor za mlade umjetnike, prvenstveno studente ADU-a, ali i studente ostalih akademija i fakulteta. Kao svojevrsna platforma, Udruga studentima daje prostor za provedbu i ostvarenje njihovih izvannastavnih projekata, ili potiče na uključivanje u projekte drugih fakulteta i studentskih udruga. Po tom je principu Udruga uključena i u ovaj humanitarni projekt te će se u budućnosti nastojati povezati i zajednički sudjelovati što više s drugim institucijama i organizacijama. Projekti takvog tipa doprinose i razvoju vještina mladih umjetnika, ali i njihovoj prisutnosti u javnom prostoru – nadovezuje se njezin kolega **Tibor Vukelić**, student produkcije na Akademiji dramske umjetnosti i jedan od pokretača Udruge **F420**.

ZAJEDNIČKI PROJEKT UMJETNIČKOG
 PODRUČJA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
 ‘Rodendan
 umjetnosti’

Cjelovečernji program u zgradi Muzičke akademije osmislili su i realizirali Muzička akademija, Akademija dramske umjetnosti, Akademija likovnih umjetnosti, Studij dizajna Arhitektonskog fakulteta i Tekstilno-tehnološki fakultet

PIŠE I SNIMIO **BRANKO NAĐ**

Nekoliko tisuća posjetitelja prodefiliralo je te srijede zgradom Muzičke akademije gdje je organizirana svečana proslava *Rodendana umjetnosti*. Ovaj projekt zajednički je realiziralo umjetničko područje Sveučilišta u Zagrebu u kojem su sudjelovali Muzička akademija, Akademija dramske umjetnosti, Akademija likovnih umjetnosti, Studij dizajna Arhitektonskog fakulteta i Tekstilno-tehnološki fakultet. Programске odrednice zagrebačkog obilježavanja međunarodnog rodendana umjetnosti bili su načini transfera umjetničke kreativnosti pri kojima sudionici svoje rođendanske darove razmjenjuju s drugim umjetnicima i publikom u slobodnom protoku sadržaja, neopterećeni uobičajenim oblicima predstavljanja – slično načinu koji je priželjkivao tvorac ideje, francuski umjetnik Robert Filliou (1926. – 1987.). Naime, Filliou je 17. siječnja 1963. proglasio milijuntim rođendanom umjetnosti. Na isti datum 2024. godine, umjetnici diljem svijeta po šezdeset i prvi put uzastopno su obilježili uspostavljanje “vječne mreže” – svjetske zajednice umjetnika povezanih kreativnim dijalogom.

I ove godine zagrebački je program bio izravno uključen u Europsku radiodifuzijsku uniju (EBU) putem Dramškoga i glazbenoga programa Hrvatskog radija i videostreaminga. Posjetitelji zagrebačke “proslave” na četiri kata Muzičke akademije dobili su neposredan uvid i pogled izbliza na stvaranje dramskih predstava, igranih i dokumentarnih, a djeca su mogla sudjelovati u izradi i snimanju animiranih filmova. Vidjeli smo kako se uvijek bavaju glazbene izvedbi, kako nastaju likovni radovi, kreiranje odjeće i izrada kostima, kako se dovršava znanstveni rad u umjetnosti, stvaralački susreti u studiju za snimanje ili na koncertu, u muzeju, u galeriji. Naposljetku, kako se diseminiraju umjetnički rezultati putem radijskih i televizijskih postaja, izložbi ili predstava. Bila je to definitivno zanimljiva i dojmivim sadržajima obilna večer, kakvih nam definitivno nedostaje u kulturnom životu metropole. I radujemo se sljedećim združenim “happeninzima” sveučilišnih umjetnika, profesora i onih na kojima budućnost hrvatske kulture ostaje – studentima koji su nas još jednom oduševili svojom kreativnošću, entuzijazmom i osmijehom s kojim su prezentirali sve što znaju i umiju.

SVEUČILIŠNA GALERIJA

Slavljenički koncert
 povodom 10.
 obljetnice djelovanja
 kvarteta flauta Image

Program smo pomno odabrale, želja je bila uključiti i učenice glazbene škole Goranu Grubić i Mariju Marević, jer tako je uostalom i nastao naš kvartet - Antonia Mikas je bila moja učenica, dok je Ana Mimica bila kod Mile Lapov, a danas smo kolegice i prijateljice - prisjetila se početaka Marija Bašić Markotić

PIŠE **FRANKA BABIĆ**

Slavljenički koncert povodom 10. obljetnice djelovanja kvarteta flauta Image u sastavu Marija Bašić Markotić, Mila Lapov, Ana Vrvilo i Antonia Mikas održao se u subotu 13. siječnja u Sveučilišnoj galeriji. Brojna publika je uživala u bogatom programu i sjajnoj izvedbi glazbenica uz goste Goranu Grubić i Mariju Marević /flaute (Glazbena škola Josipa Hatzea), Miju Matiju Vrvila /udaraljke te Mandolinski kvartet Da Capo u sastavu: Ivana Kenk Kalebić, 1. mandolina, Sandra Kovačević, 2. mandolina, Ivanka Prusac, gitara i Tomislav Kalebić, mandoloncello. Antonia Mikas je podijelila svoje dojmove nakon koncerta: - Bilo nam je stvarno prekrasno. Presretno smo kako je sve prošlo jer već duže vremena planiramo ovaj koncert. Veliki odaziv publike nam nije bio posebno iznenađenje, uvijek je lijepo nastupati u dobroj atmosferi - kazala je Mikas, naglasivši i da među članicama ansambla vlada iznimna međusobna podrška. Marija Bašić Markotić istaknula je da joj je bilo zadovoljstvo podijeliti s publikom dio priče kvarteta Image koji djeluje već 10 godina. Osim zajedničkog muziciranja, tijekom proteklog desetljeća bilo je i pregršt druženja i smijeha. - Program smo pomno odabrale, želja nam je bila uključiti i učenice glazbene škole Goranu Grubić i Mariju Marević, jer tako je uostalom i nastao

“
 Veliki odaziv publike
 nije nam bio posebno
 iznenađenje, uvijek
 je lijepo nastupati
 u dobroj atmosferi
 - kazala je Antonia
 Mikas

naš kvartet - Antonia Mikas je bila moja učenica, dok je Ana Mimica bila kod Mile Lapov, a danas smo sve četiri kolegice i prijateljice - prisjetila se početaka kvarteta Marija Bašić Markotić. Ravnatelj Glazbene mladeži Split Pero Prosenica pojasnio je kako se udruga kojom predsjedava bavi produkcijom glazbenog i glazbeno-scenskog sadržaja, najviše suradnju s mladim glazbenicima te u području odgoja mlade publike. - Određeni dio programa se

odnosi i na suradnju s profesionalnim glazbenicima, kako što je slučaj i ovaj put, kada predstavljamo kvartet Image, splitski sastav s kojim surađujemo već dugi niz godina, kako na razini ansambla, tako smo i pojedinačno sa članicama realizirali mnogo koncerata - ustvrdio je Prosenica, zahvalivši na otvorenosti i suradnji Sveučilišnoj galeriji, odnosno njezinoj voditeljici Heleni Trze Jakelić i Sveučilištu u Splitu, koje ove godine slavi 50. obljetnicu svog osnutka.

SVEUČILIŠNA GALERIJA

Otvorena izložba 'Intuicija' Alme Čače, Karin Grenc i Tee Morić Šitum

Ova izložba je u mnogočemu posebna, a njezina vrijednost je u našem prijateljstvu, razgovorima, dijalozima, međusobnoj podršci, svemu onome što smo mi prošle i što nije vidljivo, ali se osjeti - kazala je Tea Morić Šitum

Piše FRANKA BABIĆ

U Sveučilišnoj galeriji otvorena je zaista posebna izložba na kojoj su se na temu intuicije predstavile umjetnice Alma Čače, Karin Grenc i Tea Morić Šitum. Svečano otvaranje pred mnogobrojnom publikom održano je 12. siječnja u Sveučilišnoj galeriji. Izložbu "Intuicija" predstavile su kustosica Vanda Franičević i voditeljica Galerije Helena Trze Jakelić.

Izložba je nastala kao susret triju umjetnica kroz 2023. godinu na temu intuicije. Radovi pripadaju konceptualnoj umjetnosti i imaju karakteristike apstrakcije, a izložbu čine i objekti u prostoru. Uporište rada svih triju umjetnica je konstruktivistički smjer slikarstva i također, umjetnice se pozivaju na ženski princip, iz čega u konačnici iščitavamo umjetnički pogled na svijet, što je vječna inspiracija. Alma Čače koristi se tehnikom laviranog tuša i akrila na japan papiru, rižinom papiru i bugaćici, uz to važno je napomenuti da sama izrađuje slikarski alat - kistove koji su nastali od različitog mediteranskog bilja, kose, vlati trave. Karin Grenc radi pretežito u mediju assemblaža, također koristi i ready-made koncept, dok Tea Morić Šitum slika u tehnici akrila i ulja na platnu i poseže za tradicionalnim postulatima sli-

karstva - o umjetnicama i njihovom izričaju je rekla Franičević. Alma Čače je otkrila da su ona i kolegice Grenc i Morić Šitum ujedno i prijateljice, koje zajedno odlaze na kolonije, druže se i viđaju te da je ovo prva izložba u ovim sastavu.

Došlo nam je nekako prirodno da obuhvatimo ovu temu. Naime, sve smo istraživale u svom području te smo razmišljale kako bismo se zajednički predstavile publici, stoga smo se odlučile za ovu temu; ženski princip poniranja i istraživanja u sebe. Neki radovi su napravljeni samo za ovu izložbu, u njima sam nastavila istraživati i otišla korak dalje od onoga što sam već prethodno radila - kazala je Alma Čače, koja je uz radove u tehnici laviranog tuša na papiru izložila i dva svjetleća objekta - slike koje se sastoje od više slojeva te se mogu kombinirati na više načina.

Karin Grenc je izložila 20-ak radova, uglavnom, prema vlastitim riječima reljefa, ready-made objekata jer u njima koristi predmete iz svakodnevnog života kojima udahnuje novi život, odnosno stavlja ih u novi kontekst; primjerice kasa u kojoj je autoričin djed, po zanimanju kovač, držao ključeve, a sada je na njoj oslikano srce i predstavlja nešto sasvim drugo. - Sve tri smo stvarale na istu temu, odnosno potka je intuicija, a mene je tako intu-

itivno povuklo na stvaranje srca kao simbola svih emocija jer intuicija je najmanje razum, mozak... Intuicija je uvijek imala ženski predznak, možda je ona kod žena izraženija, možda ima veze i s majčinstvom... - podijelila je svoja razmišljanja o temi ove izložbe Karin Grenc.

Tea Morić Šitum se predstavila s 10-ak djela velikih i malih formata koji su sinteza, odnosno redukcija motiva cvijeća u vazi, dovedenog do jednostavne forme.

Ova izložba je u mnogočemu posebna, a njezina vrijednost je u našem prijateljstvu, našim razgovorima, dijalozima, međusobnoj podršci, svemu onome što smo mi prošle i što nije vidljivo, ali se osjeti. Svaka od nas je ostala vjerna svome stilu, nismo se htjele likovno približavati. No na nekoj teoretskoj, filozofskoj i estetskoj razini, odnosno prije svega duhovnoj, našle smo mnogo dodirnih točaka i iako sva forma prema vani ne izgleda jednako kod svih nas - kazala je Tea Morić Šitum o konceptu ove izložbe.

Pojasnila je da je pri kreiranju ove izložbe odbačen hijerarhijski sustav u kojem je sve unaprijed definirano i složeno.

Taj sustav je suprotan ženskom principu koji je u biti i malo kaotičan. U nekim trenucima je nama bilo i malo teško surađivati, jer svaka vuče na svoju stranu, no mi smo se stvarno potrudile da u cijelom procesu jedna drugu poštujuemo i iznademo rješenje koje bi bilo zadovoljavajuće za sve tri - zaključila je Morić Šitum.

Izložba se može pogledati radnim danom od 9 do 12 i od 17 do 20 sati, sve do 31. siječnja u Sveučilišnoj galeriji.

PAUN PAUNOVIĆ/CROPIX

Participatory Journalism and Reader Comments in Croatia T.K

USPJEH MLADE ZNANSTVENICE SA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjigu dr. Tamare Kunić objavio ugledni američki akademski izdavač

Knjiga dr. sc. Tamare Kunić, *Participatory Journalism and Reader Comments in Croatia* objavljena je u izdanju Lexington Books, uglednog američkog akademskog izdavača Rowman and Littlefield. Autorica, asistentica na Odsjeku za komunikologiju Fakulteta hrvatskih studija, u knjizi detaljno razrađuje dinamiku između profesionalnih novinara i njihove publike, istražujući izazove i prilike koje proizlaze iz inte-

griranja komentara čitatelja na informativne portale.

Knjiga se fokusira na reakcije čitatelja i publike na hrvatskim informativnim portalima, često koristeći hrvatski medijski pejzaž kao osnovu ili izvor informacija. Iako je fokus istraživanja na Hrvatskoj, ono služi i kao ilustracija za globalnu perspektivu važnosti uključenosti publike u stvaranje medijskog sadržaja, istovremeno pružajući uvid u kulturne i zakonodavne pristupe u takvu vr-

stu suradnje između profesionalnih novinara i amatera. Kroz primjere iz Hrvatske autorica ističe izazove s kojima se novinari suočavaju diljem svijeta te predlaže smjernice za budućnost interaktivne suradnje između medija i publike, temeljene na saznanjima i istraživanjima koja se bave prekarnošću novinarskog posla. Knjiga se sastoji od teoretskih doprinosa u vidu participativnog i građanskog novinarstva, digitalne javne sfere te problema u ko-

munikaciji na virtualnim forumima, poput neprihvatljiva govora i govora mržnje. Poseban doprinos knjige je u istraživanju koje se sastoji od analize sadržaja više od 24 tisuće komentara čitatelja na tri najkomentiranija hrvatska informativna portala i intervjuima s glavnim urednicima tih portala, kako bi se rasvijetlila priroda komunikacije u najpopularnijoj vrsti digitalnog javnog foruma unutar medijskih organizacija.

MARIJA PLAZONIĆ ŠOLIĆ

GODINA MARKA MARULIĆA

Marulus tuus: 500. obljetnica splitskog začinjavca

Počasni naslov Oca Hrvatske Književnosti zavrijedio je librom u versih harvacki u kom je složio istoriju o svetoj udovici Juditi, a svjetsku slavu vrsnoćom književnih djela na latinskom jeziku, koja su u 16. i 17. stoljeću doživjela iznimnu recepciju

PIŠE **BRANKO JOZIĆ**

Marko Marulić Splićanin, uz sv. Jeronima *druga luč Dalmacije*, ujedno je i humanist europskog formata. Počasni naslov Oca Hrvatske Književnosti zavrijedio je prvenstveno svojim *librom u versih harvacki u kom je složio istoriju o svetoj udovici Juditi*, a svjetsku slavu vrsnoćom književnih djela na latinskom jeziku, koja su u 16. i 17. stoljeću doživjela iznimnu recepciju. Njegovi spjevovi, *Judita* na hrvatskom i *Davidijada* na latinskom, spomenici su europske humanističke poezije u jezičnoversifikatorskomu, žanrovskomu, naratološkomu, pa i alegoričkom pogledu. I njegovi latinski nabožni, edukativni, religiozni, etički, teološki i kristološki spisi, što se tiče literarnosti, po ustroju, autorskoj obradi, žanrovskim natuknicama, jezičnom i stilskom mediju imaju istaknuta obilježja humanizma.

Prepoznajući u njemu prvoga hrvatskog klasika i humanista europskog kova, Vlada Republike Hrvatske je na prijedlog Ministarstva kulture i medija 21. prosinca 2023. odlučila da 2024. godina u Republici Hrvatskoj bude "Godina Marka Marulića". Svečano ju je proglasila ministrica kulture i medija RH Nina Obuljen Koržinek upravo na 500. obljetnicu njegove smrti, 5. siječnja, u Književnom krugu Split – *Marulianumu*. Nazočni su bili brojni ugledni uzvanici iz akademske zajednice te iz kulturnih i društvenih krugova Splita i Republike Hrvatske (splitsko-dalmatinski župan Blaženko Boban, splitski gradonačelnik Ivica Puljak, akademici Nenad Cambi, Radoslav Tomić i Kažimir Hraste, rektor splitskog sveučilišta Dragan Ljutić, profesori, pročelnici i ravnatelji knjižnica, muzeja, instituta i kulturnih društava...). Uzvanicima se najprije obratio predsjednik Književnoga kruga Split Marko Trogrlić. Sve ih pozdravivši, zaželio im je dobrodošlicu u Književni krug Split, u ustanovu kojoj je posebno na srcu hrvatska kulturna baština.

Proučavanju i promicanju te baštine usmjereni su svi naši napori – manifestacije, znanstveni skupovi i nakladnički projekti", dodao je Trogrlić i nastavio:

Marulićev lik, Davor Kamenjarin, Kampus

Skica za Marulića, Vasko Lipovac

-U Maruliću je Književni krug Split prepoznao istaknutog i važnog protagonista hrvatske kulture pa osobitu pozornost posvećuje objavljivanju i proučavanju njegovih djela. Zato je pokrenuo ediciju njegovih sabranih djela u kojoj je od 1984. do danas objavljeno 18 svezaka; Marulićeva djela na latinskom postala su dostupna današnjem hrvatskom čitatelju koji ne zna latinski, pokrenuo je manifestaciju Marulićevi dani: već 33 godine redovito se održava znanstveni, književni i izdavački program u okviru kojeg se predstavljaju nove marulološke spoznaje i izdanja te potiču nova istraživanja te u dogovoru s Poglavarstvom grada Splita, 1995. je utemeljio *Marulianum*, centar za proučavanje Marka Marulića.

Pogled na edicije Sabrana djela Marka Marulića, Biblioteka *Marulianum*, sveske *Colloquia Maruliana*, znanstvene skupove, predavanja, izložbe te ispletenu mrežu hrvatskih i inozemnih marulologa pruža uvid o energiji i erudiciji uloženoj u sustavno istraživanje Marulićeva života i djela, u promicanje zanimanje za Marulića i hrvatski

Ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek

JOŠKO ŠUPIĆ/CROPIX

Svečanost u prostorima Književnog kruga

Prof. Marko Trogrlić

JOŠKO ŠUPIĆ/CROPIX

Marulolog Bratislav Lučin

JOŠKO ŠUPIĆ/CROPIX

humanizam u zemlji i inozemstvu – rezultati su dojmivi, dijelom i vidljivi u ovdje izloženoj građi. Marulićeve su obljetnice i dosad obilježavane (1901., 1924., 1950., 1974., 2000., 2001., 2021.). One su bile povlaštena prigoda za prenošenje svijesti o našoj kulturi i identitetu mladim naraštajima; one su budile ponos na hrvatsko dioništvo u europskoj humanističko-renesansnoj kulturi.

Veseli što je o 500. obljetnici smrti našega klasika Ministarstvo kulture i medija odlučilo posvetiti mu primjerenu pažnju i založilo se da ova godina bude u znaku 'splitskog začinjavca'. Poseb-

no nam je drago što je odlučilo svečanost proglašenja "Godine Marka Marulića" upriličiti ovdje, u centru *Marulianum*, gdje živi Marulov duh i gdje bat njegovih koraka nije posve zamro. Podsjećam: ovdje izloženi obiteljski grb nedavno je pronađen nešto niže od mjesta gdje se nalazimo, što znači da je ovdje bila jedna od palača Marulić. Počaseni smo vašim dolaskom ovdje – hvala vam svima; koliko je do nas, trudit ćemo se da Marulova luč i dalje svijetli", zaključio je predsjednik Trogrlić.

Ministrica kulture i medija Nina Obuljen Koržinek istaknula je kako se, obilježavajući ovu Marulićevu obljet-

Obljetnički program

Pokrenut će se javni natječaji za umjetnike, dizajnere i studente likovnih umjetnosti za oblikovanje kampanje i izradu suvenira Marka Marulića.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu u suradnji s Institutom za hrvatski jezik priprema znanstveni skup "Povijest hrvatskog jezika i digitalno doba" te projekt "Marko Marulić u digitalnom ruhu". Realizirat će ga u suradnji s Filozofskim fakultetom Sveučilišta iz Zagreba i centrom Marulianum, a njime će se virtualno objediniti Marulićeve autografe iz raznih europskih institucija. Uz to, na "Danima otvorenih vrata NSK", uz Dan Knjižnice pod radnim nazivom "Libri Marka Marulića", predstaviti će se Marulićevi biseri iz riznice NSK.

Matica hrvatska će u ediciji *Stoljeća hrvatske književnosti* objaviti nova dva sveska Marulićevih tekstova pod naslovom "Latinska proza i stihovi", koje priređuje marulolog Bratislav Lučin. K tome, u Mjesecu hrvatske knjige održavat će se predavanja na temu novih spoznaja o Maruliću. Društvo hrvatskih književnika sprema svoju tradicionalnu dodjelu nagrada Judita, Davidias, Slavić i u Zagrebu i u Splitu. Obnovljeni Splitsko-dalmatinski ogranak DHK zajedno s Marulianumom obilježiti će sjećanje na Marulića te otvoriti pjesnički natječaj njemu posvećen. U Nečujmu na Šolti dovršava se uređenje Interpretacijskog centra Marko Marulić, također u suradnji s Marulianumom.

Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu sprema operu "Judita" skladatelja Frane Paraća, a u Splitu skladateljica Olja Jelaska dovršava novu operu o Maruliću.

U Hrvatskom domu u Splitu, Katarina Livljanić i ansambl Dialogos izvest će glazbeno-scensku interpretaciju "Judita: biblijska pripovijest iz renesansne Hrvatske". Sveučilišna galerija nastavlja s projektom "Prozori u svijet umjetnosti", ove godine pod naslovom "U librima Marulovim".

Rad pun asocijacija

Jednostavan i čist znak, rad akademika Kažimira Hraste, pun je asocijacija:

- Dvije rastvorene knjige, u obliku krova tvore slovo M: asocijacija su na knjigu kao riznicu misli, iskustava i znanja, na život pretočen u jezični kod, na (heideggerovski rečeno) "kuću bitka"; M upućuje na Marula, začetnika "hrvatske umjetničke knjige", u kojoj je "dinstvo našeg jazika".

- Piktogram s grozdom asocijacija dodatno je fokusiran na Marula u donjem registru na latinskom, (na kome je on napisao veći dio svog opusa): D je rimska oznaka za 500 (godina od njegove smrti); sintagmu "MARULUS TUUS" (tvoj Marul), izabrali smo za krovno geslo obljetnice; izvorno to je njegov potpis na sačuvanim privatnim pismima, a ujedno je izraz želje da se ove godine ostvari intenzivnija komunikacija i prisnost "Staroslavnog Začinjavca" i suvremenog čitatelja, da se riči njegova jazika zabiju u sartce današnjeg človljka.

nicu, prisjećamo njegova amblematkog opusa i ključne uloge u oblikovanju hrvatskoga kulturnog identiteta i hrvatske književnosti. Marulić je književni kozmopolit, poznat diljem Europe, ali i metaforički "otac hrvatske književnosti". Njegova *Judita* je nulta točka hrvatske umjetničke književnosti. U njoj je obradio starozavjetnu temu eksplicitno ističući, prvi put u našoj književnosti, da je djelo "u versih harvacki složeno". To su vrijednosti koje baštinitimo i želimo ih trajno upisati u kulturno sjećanje. Njih će se tijekom Godine Marka Marulića promicati bogatim i raznovrsnim programima

mnogih ustanova u kulturi diljem Hrvatske. O Maruliću kroz proteklih 500 godina govorio je dugogodišnji voditelj *Marulianuma* Bratislav Lučin (njegovo svečano slovo u sljedećem broju donosimo u cijelosti), a ravnatelj Instituta za hrvatski jezik Željko Jozić predstavio je mrežno sjedište Instituta na kome je digitalno izdanje Marulićeve *Judite*.

Program su obogatili studenti Umjetničke akademije u Splitu izvedbom ulomaka iz Marulove *Judite*, a svečanost otvorenja Godine Marka Marulića završila je polaganjem cvijeća na grob velikog Splićanina u crkvi sv. Frane na Obali.

SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA

Na književnoj večeri studenti su dijelili najiskrenije misli i osjećaje

Posebno me veseli što smo se okupili oko nečega što obično, kako je A. B. Šimić kazao, izaziva čuđenje u svijetu. Bit ću vrlo iskrena i kazati da ste me ganuli do suza - rekla je Ana Utrobičić, ravnateljica Sveučilišne knjižnice

PIŠE MILA PULJIZ

Ususret božićnim blagdanima, a kao poklon Sveučilišnoj knjižnici za 120. rođendan, održana je prva (ali ne i posljednja) studentska književna večer. Petnaest studenata s različitih sastavnica Sveučilišta u Splitu međusobno je podijelilo svoje najintimnije i najiskrenije riječi, misli i osjećaje, a na kraju večeri su dodijeljene i tri nagrade za one najbolje. Večer je otvorila ravnateljica Sveučilišne knjižnice Ana Utrobičić.

- Posebno me veseli što smo se večeras svi okupili oko nečega što obično, kako je A. B. Šimić kazao, izaziva čuđenje u svijetu. Bit ću vrlo iskrena i kazati da ste me svojim radovima ganuli do suza, više puta sam čitala vaše pjesme i želim vam od srca zahvaliti što ste se odvažili podijeliti ih s nama. Sigurna sam da ćemo s ovim događanjem nastaviti i dogodine - kazala je Utrobičić.

Treća nagrada pripala je Miroslavu Ristanoviću s Fakulteta elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje, druga nagrada otišla je u ruke Sari Stubnja Pavičin s Fakulteta građevinarstva, arhitekture i geodezije, dok je pobjedu odnijela Andrea Dodig s Medicinskog fakulteta.

- Obaveze koje donosi zaista dinamičan tempo na Medicinskom fakultetu dvosjekli su mač kada je u pitanju vrijeme i inspiracija za pisanje... I upravo taj užurban tempo, ta centrifuga što zove se život, istaloži na koncu nešto što zaista vrijedi. U vrlo ranoj dobi sam počela dosta čitati, na što je značajan utjecaj imala moja majka. I paralelno i spontano s tim došli su i prvi stihovi. Godine što su prošle između tih prvih stihova i onoga što pišem danas, valovi života koji sa svakim novim životnim poglavljem zapljuskuju drugačije, odvucli su mali brod iz tih plićaka u neslućene dubine.

Na dnu tih dubokih mora, književni su dragulji do kojih se dolazi samo ako se u dubine ponire... I najveći neprijatelj "dubina" i kradljivac "dragulja" nije ni užurban tempo ni manjak vremena, već ekranizacija. Tek kada glasovi umuknu i jezici zašute, tada srca progovore i umjetnost nastaje. I mogu posvjedočiti kako se

Miroslav Ristanović, 'Pomilovanje'

O, Bože, tražim milost za sve one koji odrastoše prebrzo! Tražim milost za one čiji su očevi alkoholom tugu gasili, i za sve one čije su majke iz ničega pravile gurman-ska jela.

O, za sve one koji su trbuhom za kruhom pobjegli u nepoznato! O, tražim milost za sve one,

čiji ideali izgorješe u trenutku, milost za one koji su morali ostarjeti, tisuću godina u jednome danu.

O, Bože, tražim pomilovanje za one, koji na tugu, ponosom odgovoriše! O, tražim pomilovanje za sve one, koji prigrliše, gorku čašu žuči, što gordost se zove.

Za sve one, koji u bijegu vidješe spas, u vječnim prostranstvima Svemira!

O, oproštenje tražim za sve nas, smrtnike, grešnike, patnike...

Samo malo milosti molim, za nas koji smo starjeli po tisuću godina u samo jednome danu!

umjetnost sukobljava sa sveprisutnom ekranizacijom koja često ubija i osamu i tišinu i njihove plodove. Rekla bih da ekran često stoji između jednog čovjeka i njegovih misli, pa zbog vjernih susreta s ekranom često se čovjek sam sa sobom i s vlastitim mislima ne susreće. Sigurna sam da mnogi mali brodovi umjesto da plove na valovima života i traže svoje dubine, ostaju nasukani u takvim nekim plićacima...

Nema boljeg načina da se primire rastrojene misli nego da se uhvati u koštac s komadom papira. Tako trenutno stanje duše ostaje ovjekovječeno. Tako pisana riječ prenosi plamen kojim bukt jedna duša. Na koncu zašto pišem i odakle mi inspiracija? Nema boljeg nadahnuća i inspiracije od života koji poput ruže ima i oštro trnje i nježne laticice.

Ruža što ime joj je život nekad će te trnjem raniti, nekad opojnim mirisom nježnih latica očarati - kazala je Dodig.

Sara Stubnja Pavičin, 'Ljeto'

sunce u oku, sol u kosi, ali neka druga sila mene nosi nije povjetarac koji hladi vreli dan ili nevera koja brzo kako dođe isto tako klone u san moja lađa stoji sama na neminom moru bez sidra ili obale u vidu; niti jedne luke na obzoru i opet me nosi oluja kao brodove po noći na rubu mula čujem šapat hajde, samo skoči! i hoće li itko primijetiti moj nedostatak u zoru ili ću biti kao i što sam dosad bila - samo jedna kap u moru? ali ljeto zrači sreću - sunce, more, sol kome na pamet pada da ljeto donosi bol?

Andrea Dodig, 'Môre'

**Sjedim kraj môra i razmišljam
Umori li se môre od moranja...
Môri li i môre môra da uvijek nešto môrā ...
I kako to da dođu ljudi na môre da se ôdmorē
Kad ômôrno je i môre
I otišlo bi na môre
Da od tog što môrā ôdmori
Al' môri ga môra
Jer uvijek nešto môrā ...
Zar ne bi bilo bolje
Da se môre zove nêmôre...
Pa da dođe čovjek na nêmôre
Da ômôran od moranja
Na nêmôru i s nêmôrem ništa ne môrā ...
A ne da môre môri vječna môra
Dok drugi na njemu od moranja odmárajū ...
I kako môre zna da nešto môrā ...
Je li to da môrā u njemu il' je došlo izvana...
I pitam se još...
Jel' umôrniije môre il' sam ipak ja
Od môra umôrni jā...**

GRAD SPLIT OBJAVIO REZULTATE NATJEČAJA ZA STIPENDIRANJE U AKADEMSKOJ 2023./2024. GODINI

Odobrene stipendije svima koji ispunjavaju uvjete

Grad Split je objavio rezultate natječaja za stipendiranje darovitih studenata i dodjelu naknada dijela troškova školarine studentima poslijediplomskih doktorskih studija u akademskoj 2023./2024. godini. Stipendije su odobrene svim studentima koji ispunjavaju uvjete iz Natječaja za stipendiranje darovitih studenata i dodjelu naknade dijela troškova školarine studentima poslijediplomskih doktorskih studija. Oko 200 studenata prijediplomskih i diplomskih studija ostvarilo je pravo na stipendiju. Osim studenata stipendiju će dobiti i deset doktoranada koji ispunjavaju uvjete iz Natječaja. Grad Split je osigurao stipendiju od 137,72 eura mjesečno za darovite studente, odnosno oko 1000 kuna. Jednokratnu uplatu od 1.327,23 eura primit će doktorandi koji su zadovoljili sve uvjete. Studenti i doktorandi trebali su biti državljani Republike Hrvatske s neprekidno prijavljenim boravištem u Splitu od najmanje jednu godinu prije natječaja. Osim toga, glavni

kriterij za dobivanje stipendije bio je školski, odnosno fakultetski prosjek ocjena. Pravo na stipendiju ostvarili su studenti koji studiraju na splitskom, zagrebačkom, zadarskom, osječkom, riječkom, ljubljanskom i mostarskom sveučilištu. Iz područja prirodnih znanosti stipendirano je 18 studenata, čak 35 studenata tehničkih znanosti te 47 studenata zdravstvenog usmjerenja jer Grad smatra da mu fali djelatnika u tom sektoru. Pravo su ostvarila i tri studenta zagrebačkog Prehrambeno-tehnološkog fakulteta, 62 studenta iz područja društvenih znanosti, a posebno velik broj budućih psihologa i pedagoga. Među prijavljenim humanistima, njih 16 je dobilo stipendiju kao i 12 studenata umjetničkog područja. Među nagrađenim doktorandima, sedam ih je na splitskom Medicinskom fakultetu, po jedan na FESB-u i na Ekonomskom fakultetu, a jedna doktorandica je u Amsterdamu na "Vrije Universiteit Amsterdam" na kojem se dalje obrazuje iz područja ekonomije. M. U.

SASA BURIC/CROPIX

SVEUČILIŠTE U SPLITU

Sveučilišni odjel za forenzične znanosti raspisuje

NATJEČAJ ZA IZBOR

1. Jednog izvršitelja (m/ž) na radno mjesto I. vrste – stručni suradnik (interni naziv radnog mjesta: tajnik/ica pročelnika) na neodređeno vrijeme u punom radnom vremenu. Cjelovit tekst natječaja sa svim informacijama o uvjetima natječaja i načinu prijave na natječaj objavljen je i nalazi se na službenoj internetskoj stranici Sveučilišnog odjela za forenzične znanosti: <http://forenzika.unist.hr>

SVEUČILIŠTE U SPLITU PRIRODOSLOVNO MATEMATIČKI FAKULTET raspisuje

NATJEČAJ za izbor

- 1.za izbor jednog suradnika na radno mjesto višeg asistenta, za znanstveno područje prirodnih znanosti, znanstveno polje matematika, na određeno vrijeme od četiri godine
- 2.za izbor jednog stručnog savjetnika za rad na projektu "Hrvatsko-izraelski projekt Development of Artificial Enzymes for The Photoconversion of Waste to Hydrogen", na određeno vrijeme do kraja trajanja projekta, odnosno do 31. prosinca 2026. Cjelovit tekst natječaja sa svim informacijama o uvjetima natječaja i načinu prijave na natječaj objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Splitu <https://www.pmfst.unist.hr/javni-natjecaji/> Prijave se dostavljaju u elektroničkom obliku u roku od 30 dana od objave natječaja u Narodnim novinama za točku 1., te u roku od 8 dana od objave natječaja u Narodnim novinama za točku 2., na adresu elektroničke pošte natjecaj-posao@pmfst.hr. Potpunom prijavom smatra se ona prijava koja sadrži sve priloge i koja je vlastoručno potpisana. Nepravovremene i nepotpune prijave neće se razmatrati niti će se podnositelji nepotpunih prijava pozivati na dopunu prijave. O rezultatima natječaja pristupnici će biti obaviješteni u zakonskom roku.

PRIVATNA SNIMKA

DNEVNIK SPLITSKE STUDENTICE (33)

Fali nan poštara. A kad ste zadnji put poslali pismo?

Piše LUCIJA GRGIĆ

Kad ste zadnji put napisali nekome pismo ili poslali razglednicu? Mislin da san ja nekad u osnovnoj to napravila. A ne sićan se ni kad san zadnji put primila pismo ili razglednicu. Priča mi je dida kako je kad je bija mlad tija bit poštara. Mislia je da je to najbolji posa na svitu jer će poštara uvijek tribat. Ljudi će uvijek slat jedni drugima pisma. Pa kako drugačije bi komunicirali? E, to je bilo ono vrime kad nije bilo interneta, a nije svako ni ima telefon. Uz to, i oni šta su imali telefon štedljivo su ga koristili jer je poziv bija skup. Iako, koliko vidin i čitan u zadnje vrime, fali nan poštara. A niko ne želi radit taj posa. Oči to nan fali i Nepalaca. Paketi i računi kasne, pisma i razglednice (ako ih iko još uvijek šalje) se gube. A di se gube, zašto kasne? Eh. Nedavno mi je prijatelj radija u pošti. Odma prvi tjedan doša mi je cili zgrožen. Kaže "Danas mi je kolega objasnija di se pali pošta i šta se smi palit, a šta ne smi". - Um, kako misli šta se "smi palit"? Onda mi je reka da se neke pošiljke prate i one moraju bit dostavljene. A ostale? Pa, čini se da nekin stvarima nije suđeno da budu dostavljene. Uz to san saznala i da je dostavlja poštu koja je stara po 3, 4 miseca. Računi, opomene, sudski pozivi,... Ko zna, možda ljudi i šalju pisma i razglednice al to nikako ne dolazi na red. Ili se možda "smi palit". Fali nan poštara. Mae, ko bi reka. Zato u zadnje vrime imamo sve više civilnih poštara. Ne znan je li se i vama dogodilo, al ja san nekidan pozvana da odradin tu dužnost.

Sezona lova

Svima nan je dobro poznato da tamonegdi iza Božića kreće sezona lova na popuste, a nakon Nove Godine je sam vrhunac. Tako san ja vrebala svoj plijen na webshopu i, kad je bija pravi momenat, klik - provukla san okidač. Pardon, karticu. A onda me za par dana zvala neka ljubazna teta iz pošte. Rekla mi je da je moj paket stiga, pa da bi tribala doć po njega. Znan da moj paket nema nikakve veze s tom

tetom i da joj je neko samo reka da me obavijesti pa san joj se samo zahvalila al moran priznat da mi je odma kroz glavu prošlo "pa dobro zašto san ja platila dostavu?".

Fali nan poštara. Nedavno je i Andrea Andrassy (znan da me niko nije pita, al inače moja najdraža kolumnistica) pisala o poštarima. Pisala je kako joj se dogodilo da je jednon bila neugodna prema poštaru i kako joj je posli bilo žaj. Isto tako je pisala i o ženi koja je sudjelovala u nagradnoj igri jer je nagradu tila poklonit svom poštaru. Sve u svemu, poanta je bila da in posa nije lak i da je baš lipo šta ipak ima ljudi koji misle na njih. I je, nije in lak posa i ljudi su svakakvi. Al niko nije zaslužija da su se spali pošta. Ne virujen da to iko radi iz čiste zlobe, al neko to radi i to zato šta fali radne snage.

Fali nan poštara. Za kraj, želin van ispričat jednu pričicu (temeljenu na stvarnim događajima!).

Rodak mi je ka mali ima dvi kornjače, Klaru i Saru. Svako jutro bi ih pozdravija prije nego bi otiša u vrtić. Svaki svaki dan sve dok se jedan dan nije dogodilo nešto strašno - nema Klare. Di je Klara?

Mama mu je rekla da je Klara otišla istraživat svit i da mu je ostavila pismo di je sve objasnila. Pročitala mu je šta je Klara napisala, on se malo smirija i otiša u vrtić. Sve je bilo okej dok jedan dan - nema ni Sare! Kako sad to? E onda mu je mama rekla da je Sara otišla tražit Klaru. I ona mu je ostavila pismo. Al sad je on već bia zabrinut. Reka je da su one premale da bi same istraživale svit i da sad on želi njima napisat pismo i zamolit ih da se vrate kući.

Napisali su pismo, stavili ga u kuvertu i otišli na poštu. On je tamo cilu dramu ispričao i teti na šalteru, koja ga je u potpunosti razumila, rekla da će sigurno sve bit dobro i uzela njegovo pismo.

Neko vrime je čeka odgovor Klare ili Sare, al kako se nijedna nije javljala, nakon nekog vrimenta je zaboravija na to.

Možda nisu tile odgovorit, možda se pismo zagubilo, a možda je bilo jedno od onih šta se "smi palit". Ko će znat.

Fata viam invenient.

Ivan Perišić
na Poljudu
sa svojim
brojem 4

HNK HAJDUK

BALUN U GLAVI (2)

Ispunilo se: Vrime je...

Marketinška kampanja 'Vrime je...' tako je došla svome kraju. No Perišić je prebacio lopticu u dvorište Ivana Rakitića. 'Sad nek tebe pilaju malo. Sorry', napisao je Perišić Rakitiću na Instagramu, očito aludirajući na navijače Hajduka, i to začinio hashtagom 'vrime je'. U samo nekoliko dana od kada se Perišić vratio, njegov dres s brojem 4 se prodavao više od Livajinog

PIŠE
IVAN UGRIN

Nogometna vijest u siječnju je da se Ivan Perišić, nakon gotovo 18 godina, vratio u Hajduk.

Završila je tako sapunica koja je trajala mjesecima, a u kojoj su navijači, i ne samo oni već i brojni sportaši pa i političari, te sveučilišni profesori i studenti, zazivali: Vrime je... Tko god je spomenuo te dvije famozne riječi, znalo se da se one odnose na Ivana Perišića, koji je sa 17 godina otišao s Poljuda prema francuskom Sochauxu a da nije odigrao ni jednu službenu utakmicu za splitske "bile".

Osvojio i Ligu prvaka

S Borussia Dortmund osvaja naslov njemačkog prvaka. Poslije toga je potpisao za Wolfsburg. Nakon Wolfsburga Ivan prelazi u redove milanskog Intera, odakle je otišao na posudbu u Münchenski Bayern. S Bayernom je 2020. ostvario svoj najveći klupski uspjeh osvojivši Ligu prvaka. Poslije toga se vraća u Inter, s kojim prekida Juventusovu

devetogodišnju dominaciju u Serie A, osvojivši naslov prvaka Italije. Uslijedila je još jedna kratka epizoda na Otoku, u dresu Tottenham, odakle je stigao na posudbu u Hajduk do kraja sezone, a dogovoren je i Perišićev nastavak karijere u Splitu.

U reprezentativnom dresu Ivan Perišić bio je jedna od glavnih poluga "vatre-nih", s kojima je osvojio srebrni i broncu na Svjetskom prvenstvu te drugo mjesto u Ligi nacija. Za Hrvatsku je nastupio u 129 utakmica i postigao 33 gola. Kako se Perišić trenutno još oporavlja od teške ozljede križnih ligamenata koljena, očekuje se da bi se na proljeće mogao vratiti na teren u dresu Hajduka, u finišu ovogodišnjeg prvenstva, što bi bila odlična vijest i za Zlatka Dalića, koji računa na Ivana na Euru u Njemačkoj ovoga ljeta.

Ruku na srce, u proljetnom dijelu prvenstva Hajduk na terenu i neće moći posebno računati na Perišića i njegov doprinos na putu osvajanja titule prvaka, na koju se čeka još iz onoga doba kad je Ivan kao mladić bio na Poljudu, prije nego se otisnuo u nogometni svijet. Više se može očekivati od Nikole Kalinića, čiji je povratak u Split također bio euforičan, ali se nakon spleta okolnosti, uglavnom ozljeda, biv-

ši trener Ivan Leko odrekao Nikolinim uslugama i zbog čega je Kalinić čak bio objesio kopačke o klin.

Od Perišića će ipak Hajduk imati velike koristi i prije nego zaigra za bijelu momčad. Dresovi, bijeli, crveno-plavi, zeleni s brojem 4 i Perišićevim prezimenom, prodaju se na veliko, tako da splitski klub već zarađuje od igrača koji ni ne igra, a i inače je, kao i napadač Kalinić, pristao igrati za jedan euro mjesečno uz dogovorene bonuse za Hajdukov eventualne uspjehe u europskim natjecanjima.

No do tih rezultata tek treba doći, a to ipak prije svega ovisi o trenutnom Hajdukovu kadru, na čelu s trenerom Mislavom Karoglanom. Da momčad ima potencijala za osvajanje naslova prvaka, pokazale su i pripreme u Istri i pobjede u svim utakmicama s renomiranim protivnicima.

Sve mirišena titulu

Marketinška kampanja "Vrime je..." tako je došla svome kraju. Bar se tako činilo. No Perišić je prebacio lopticu u dvorište Ivana Rakitića. "Sad nek tebe pilaju malo.

Sorry", napisao je Perišić Rakitiću na Instagramu, očito aludirajući na navijače Hajduka koji su zazivali Perišićev povratak u Hajduk, i to začinio hashtagom "vrime je".

Moguće je da je Perišić htio poručiti kako mu nije bilo lako godinama slušati sirenski zvuk iz Splita, no, ovako teško ozlijeđen sigurno nigdje ne bi bio toliko dobrodošao. A prema posljednjim informacijama, u samo nekoliko dana prodano je gotovo tisuću Perišićevih dresova, premašio je i onaj Livajin, što zorno potvrđuje kako je njegov povratak za sve pun pogodak.

Sve miriše na titulu. Osjetio je to i novi splitsko-makarski nadbiskup Zdenko Križić, inače osvjedočeni navijač Hajduka, koji je koncem 2023. bio u klubu na Poljudu. Nadbiskup je čestitao predsjedniku Lukši Jakobiću na uspješnoj godini i trenutnoj vodećoj poziciji na prvenstvenoj ljestvici zaželivši nastavak dobrih rezultata i u 2024. godini, naravno uz neizostavnu želju za naslovom prvaka. Hajduk je mons. Križiću darovao bijeli dres s brojem 1, što je inače vratarski broj, ali simbolično označava i prvom mjesto na tablici.

Hodočašće Gospi Sinjskoj

Nedugo potom, u Hajduku se obreo i gvardijan svetišta Čudotvorne Gospe Sinjske, fra Marinko Vukman. Bio je to srdačni razgovor o važnosti vjere u životu sportaša. Predsjednik Jakobić istakao je kako je više puta pješice hodočastio Čudotvornoj Gospi Sinjskoj. I sam sportski direktor Nikolić čisto često navraća u Svetište da prikaže Majci Božjoj molitve za igrače i uspjeh na terenu. Složili su se da molitva i sportsko zajedništvo povezuje igrače i mnoge navijače Hajduka.

Gvardijan je pozvao Upravu i nogometaše Hajduka da posjete Sinj i Svetište Čudotvorne Gospe Sinjske.

Ja sam vjerojatno prvi jedini novinar koji je o tome više puta pisao. Možda je došlo vrime da to učine i Uprava i treneri i igrači zajedno, jer od blagoslova ne može biti štete, samo koristi. Osobito u ovoj godini punoj očekivanja.

Predsjednik
Jakobić
darovao je
nadbiskupu
Križiću dres s
brojem 1

HNK HAJDUK

Zagreb

Novi redoviti profesori hrvatskih sveučilišta

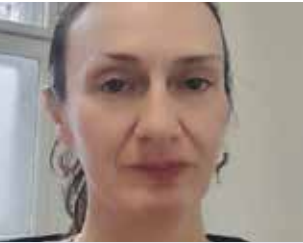
Davor Grgić izabran je na znanstveno-nastavno radno mjesto redovitog profesora u trajnom izboru u području Tehničkih znanosti, polje Elektrotehnika

Danijela Miloš Sprčić izabrana je na znanstveno-nastavno radno mjesto redovite profesorice u trajnom izboru u području Društvenih znanosti, polje Ekonomija

Leo Modrčin umjetničko-nastavno radno mjesto redovitog profesora u trajnom izboru u umjetničkom području Arhitekture, polje Arhitektonsko projektiranje (umjetnički dio)

Dragana Mutavdžić Pavlović izabrana je na znanstveno-nastavno radno mjesto redovite profesorice u trajnom izboru u području Prirodnih znanosti, polje Kemija

Helena Paver Njirić umjetničko-nastavno radno mjesto redovite profesorice u trajnom izboru u umjetničkom području Arhitektura, polje Arhitektonsko projektiranje (umjetnički dio)

Elvira Vidović izabrana je na znanstveno-nastavno radno mjesto redovite profesorice u trajnom izboru u području Tehničkih znanosti, polje Kemijsko inženjerstvo

Nataša Bader znanstveno-nastavno radno mjesto redovite profesorice u području Biomedicine i zdravstva, polje Kliničke med. znanosti, grana Medicinska mikrobiologija

Sanja Ercegović Ražić izabrana je na znanstveno-nastavno radno mjesto redovite profesorice u području Tehničkih znanosti, polje Tekstilna tehnologija

Sandra Flinčec Grgac izabrana je na znanstveno-nastavno radno mjesto redovite profesorice u području Tehničkih znanosti, polje Tekstilna tehnologija

Petar Kružić izabran je na znanstveno-nastavno radno mjesto redovitog profesora u području Prirodnih znanosti, polje Biologija, grana Zoologija

Branko Malojčić izabran je na znanstveno-nastavno radno mjesto redovitog profesora u području Biomedicine i zdravstva, polje Kliničke medicinske znanosti, grana Neurologija

Iveta Merćep izabrana je na znanstveno-nastavno radno mjesto redovite profesorice u području Biomedicine i zdravstva, polje Kliničke med. znanosti, grana Interna medicina

Iva Muraj izabrana je na znanstveno-nastavno radno mjesto redovite profesorice u području Tehničkih znanosti, polje Arhitektura i urbanizam

Jelena Parlov izabrana je na znanstveno-nastavno radno mjesto redovite profesorice u području Tehničkih znanosti, polje Rudarstvo, nafta i geološko inženjerstvo

Iva Rezić izabrana je na znanstveno-nastavno radno mjesto redovite profesorice u području Prirodnih znanosti, polje Kemija

Split

Vanja Rister izabran je na umjetničko-nastavno radno mjesto redovitog profesora u umjetničkom području Arhitektura, polje Arhitektonsko projektiranje (umjetnički dio)

Marija Boban znanstveno-nastavno radno mjesto red. profesorice, Društvene znanosti, polje Informatičke i komunikacijske znanosti, grana Informatički sustavi i informatologija

Larisa Vidaković izabrana je na umjetničko-nastavno radno mjesto redovite profesorice u umjetničkom području Likovne umjetnosti, polje Konzervacija i restauracija

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET SVEUČILIŠTA
U ZAGREBU RASPISUJE

natječaj za upis polaznika
na Doktorski studij Pravne znanosti,

Na studij, u trajanju od šest semestara, ima pravo upisati se:
1.osoba koja je završila sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij prava i stekla zvanje magistra prava (mag. iur.) ili sveučilišnog magistra prava (univ. mag. iur.) ili je završila sveučilišni diplomski studij prava i stekla zvanje diplomiranog pravника (dipl. iur.) ili ekvivalent ovih studija u inozemstvu pri čemu osoba mora dokazati da takav ekvivalent omogućava pristup sudačkoj ili odvjetničkoj pravnoj profesiji u državi u kojoj je završen studij
2.osoba koja je na završenom studiju ostvarila minimalni prosjek ocjena 3,5 odnosno da je bila u 20 posto najboljih studenata u generaciji s kojom je završila studij ili odgovarajući inozemni ekvivalenti, pri čemu se ovaj uvjet može zamijeniti ako osoba koja je kandidat tijekom završenog studija nije imala prosjek od najmanje 3,5, ali je završila sveučilišni specijalistički pravni studij na kojem je stekla najmanje 90 ECTS bodova te pritom ostvarila minimalno prosjek ocjena 4,5 ili odgovarajući inozemni ekvivalenti
3.osoba koja poznaje engleski i još jedan svjetski jezik u mjeri da se može koristiti stranom literaturom
odnosno
-ako osoba ne ispunjava opći uvjet iz točke 1. mora imati završen sveučilišni diplomski studij i sveučilišni specijalistički studij iz područja prava
-ako osoba ne ispunjava opći uvjet iz točke 2. on se može zamijeniti s tri znanstvena rada u samostalnom autorstvu iz područja prava iz kategorije A1 prema propisima o klasifikaciji znanstvenih radova za potrebe izbora na znanstveno-nastavna radna mjesta.
Doktorski studij započinje u zimskom semestru akademske 2024./2025. godine.
Školarina iznosi 1.592,67 eura po semestru odnosno 9.556,02 eura ukupno, a u skladu s Odlukom o školarinama i naknadama.
Prijave se primaju do 20. svibnja 2024. na adresu: Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet Gundulićeva ulica 10 10000 Zagreb, (za natječaj Doktorski studij Pravne znanosti)
Uz prijavu je obvezno priložiti:
- životopis
- diplomu o završenom studiju, potvrdu o položenim ispitima s ocjenama tijekom studiranja i iskazanim prosjekom ocjena, ako on postoji
- potvrdu o znanju jezika, ako ih ima
- znanstveni radovi, ako ih ima, koji se mogu dodatno provjeriti i ocijeniti
- razrađeni prijedlog doktorske teme koji sadrži osnovne teze i cilj istraživanja, okvirni plan rada i preliminarni popis literature (u obrascu koji je dostupan na web stranici studija)
- prijedlog osobe mentora uz pisanu suglasnost osobe koja je predložena za mentora da pristaje mentorirati doktoranda u odnosu na prijedlog teme
- dvije preporuke sveučilišnih nastavnika (od kojih jedna može biti preporuka mentora) ili alternativno, jedna preporuka sveučilišnog nastavnika (također može biti predloženi mentor) i jedna preporuka osobe koja je postigla izuzetne rezultate u pravnoj struci.
O rezultatima natječaja svi podnositelji prijava bit će izvješteni u roku od 45 dana nakon zaključenja natječaja. Odluku o upisu kandidata na doktorski studij donosi Fakultetsko vijeće.
U pogledu pojašnjenja uvjeta za upis, postupka upisa, ustrojstva i trajanja studija kandidati se upućuju na Pravilnik o poslijediplomskom sveučilišnom (doktorskom) studiju Pravne znanosti. Pravilnik o poslijediplomskom sveučilišnom (doktorskom) studiju Pravne znanosti, studijski program, detaljnije upute za prijavu na natječaj, životopisi potencijalnih mentora i druge značajne informacije objavljene su na mrežnoj stranici <https://www.pravo.unizg.hr/studiji/doktorski-studiji/doktorski-studij-pravne-znanosti/>
Sve potrebne obavijesti mogu se dobiti na e-mail: jasmin.muynovic@pravo.hr

Na temelju odluka Fakultetskog vijeća Klasa: 112-01/23-01/061 Ur. broj: 2181-206-3-3-24-06 od 17. siječnja 2024. godine.

SVEUČILIŠTE U SPLITU,
FAKULTET ELEKTROTEHNIKE,
STROJARSTVA I BRODOGRADNJE,
raspisuje
NATJECAJ
za izbor

- jednog nastavnika na znanstveno-nastavno radno mjesto docent za znanstveno područje tehničkih znanosti, polje strojarstvo.
Sve informacije o uvjetima natječaja i načinima prijave na natječaj objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Fakulteta elektro-tehnike, strojarstva i brodogradnje u Splitu, www.fesb.unist.hr.

universitas

impressum ♦ universitas ♦ hrvatske sveučilišne novine

♦ redakcija

♦ Branko Nađ ♦ Tatjana Klarić Beneta

♦ Bruno Bogović ♦ Gordana Alfrević

♦ fotografije ♦ Cropix

♦ glavna urednica ♦ Mila Puljiz ♦

zamjenik glavne urednice ♦ Petar Bilobrk

♦ nakladnici ♦ Sveučilište u Splitu i Sveučilište u Zagrebu

♦ za nakladnike ♦ prof. Dragan Ljutić i prof. Stjepan Lakušić, rektori

♦ adresa redakcije ♦ Rudera Boškovića 31, 21000 Split

♦ telefon 021 558 255

♦ universitas@unist.hr ♦ www.unist.hr/ostalo/sveucilisni-list-universitas;
www.unizg.hr/novosti-i-press/universitas

SVEUČILIŠTE U SPLITU

Kalendar događanja u veljači

Dodjela stipendija Sveučilišta u Splitu

Dodjela nagrada za znanost - Sveučilište u Splitu

Natječaj “U librima Marulovim” u sklopu projekta “Prozori u svijet umjetnosti; nositelji Sveučilišna galerija i Splitsko-dalmatinska županija

26. siječnja – 24. ožujka – **Izložba “Rastavi, sastavi, nastavi”, Modul 2**, izložba studentskih umjetničkih intervencija u postavu zbirke Galerije umjetnina rezultat je suradničkog projekta nazvanog “Rastavi, sastavi, nastavi” koji Galerija umjetnina realizira s Odsjekom za slikarstvo Umjetničke akademije u Splitu i Odsjekom za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Splitu (GALERIJA UMJETNINA)

2. – 15. veljače **Izložba Rad, tekst, kontekst (privremenost)** – radove izlaže 10 studenata Odsjeka za slikarstvo UMAS-a u kustoskoj suradnji s 11 studentica Odsjeka za povijest umjetnosti FFST-a. **Otvaranje: 2. veljače u 14 sati (STUDENTSKI CENTAR U ZAGREBU)**

3. veljače - **Dizajnerska početnica** – Odsjek za dizajn vizualnih komunikacija organizira radionicu za srednje škole (od 1. do 4. razreda). Radionica se održava **subotom u vremenu od 10 do 12 sati. (UMJETNIČKA AKADEMIJA, Zagrebačka 3)**

5.-8. veljače – Program cjeloživotnog obrazovanja: IHM KDT “Kompleksna dekonjestivna terapija” Osnovni modul 1, Sveučilišni odjel zdravstvenih studija Sveučilišta u Splitu, Hrvatski nacionalni limfedem okvir – Limfa i ja, IHM Institut Austrija, FH Joanneum University of Applied Sciences (SOZS)

5.-9. veljače – Program cjeloživotnog obrazovanja:

50 godina
Sveučilišta
u Splitu

50 years of
University
of Split

BRUNA PASTAR/SLOBODNA DALMACIJA

Svečana večera za studente u restoranu Kampus u povodu Valentinova

IHM KDT “Kompleksna dekonjestivna terapija” Osnovni modul 2, Sveučilišni odjel zdravstvenih studija Sveučilišta u Splitu, Hrvatski nacionalni limfedem okvir – Limfa i ja, IHM Institut Austrija, FH Joanneum University of Applied Sciences (SOZS)

10. veljače **Dizajnerska početnica** – Odsjek za dizajn vizualnih komunikaci-

ja organizira radionicu za učenike osnovnih škola od 5. do 8. razreda. Radionica se održava **subotom u vremenu od 10 do 12 sati. (UMJETNIČKA AKADEMIJA, Zagrebačka 3)**

14. veljače – **Svečana večera u restoranu Kampus za studente u povodu Valentinova**

15.-28. veljače – **Izložba “Split at light”** – Karin Grenc/Marinko Jelača/Jakša Matošić/Velebit Restović/Jadranka Štrbić Krstičević (SVEUČILIŠNA GALERIJA)

25. veljače – **Splitski maraton 2024.** – sudjeluju studenti i djelatnici UNIST-a

izvedba ispitne predstave Dante Alighieri “Božanstvena

komedija”, studenata 3. godine studija Gluma, mentorica prof. B. Bebić (UMAS, Zagrebačka 3)

Predavanje “Priče otoka Murtera”, prof. dr. sc. Nataše Stipanelov-Vrandečić (KTF)

PUB kviz, studenti KTF-a

Okrugli stol, pozvano predavanje, ciklus Talk & Grow,

kviz, posjet školama – KIF **Predavanje “Određnice spremnosti na cijepljenje protiv COVID-19 između studenata zdravstvenih i nezdravstvenih studija”,** Alumni SOZS, predavač dr. sc. Diana Aranza, v. pred. (SOZS)

Predavanje “Sigurnost pacijenata”, Alumni SOZS, predavač Ante Buljubašić, v. pred. (SOZS)

LIKOVNI NATJEČAJ SVEUČILIŠTA U SPLITU

PROJEKT ‘PROZORI U SVIJET UMJETNOSTI’

Specifični je cilj projekta koji se nastavlja drugu godinu, povećati osnovnu razinu znanja o likovnoj umjetnosti i povećati znanje o liku i djelu Marka Marulića

Sveučilište u Splitu u okviru kulturno-izlagačkih aktivnosti Sveučilišne galerije sudjeluje u programu obilježavanja 500. obljetnice smrti Marka Marulića te u suradnji sa Splitsko-dalmatinskom županijom i ove godine pokreće projekt “Prozori u svijet umjetnosti” na temu “U librima Marulovim”.

Specifični je cilj ovog projekta koji se nastavlja drugu godinu zaredom, povećati osnovnu razinu znanja o likovnoj umjetnosti kao i povećati znanje o poznavanju lika i djela Marka Marulića. Organiziranjem natječajne izložbe kao i edukativno-likovnih radionica obogatit ćemo ponudu sadržaja namijenjenih djeci i

studentima. Dugoročni je cilj razviti mehanizme poticanja procesa suradnje Sveučilišta u Splitu s ostalim obrazovnim ustanovama unutar Splitsko-dalmatinske županije kako bi se učenici i studenti našeg Sveučilišta međuinstitucionalno povezali i uključili u život i rad šire zajednice. Poziv na natječaj bit će

objavljen u prvim danima veljače i trajat će do svibnja 2024. godine, a bit će vidljiv i na mrežnim stranicama Sveučilišta u Splitu (www.unist.hr). Umjetničko vijeće izabrat će najbolje radove po kategorijama, a do kraja 2024. godine bit će upriličena izložba u Sveučilišnoj galeriji u Splitu.

ROBERT MATIĆ